

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

สุจิตรา ขุนสนิท

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
สำนักบริหารและพัฒนวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ชื่อเรื่อง

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

โดย

สุจิตรา ขุนสนธิ

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิตติการกุล)

วันที่ 8 เดือน มี.ค พ.ศ. 53

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ประสงค์ สายประเสริฐ)

วันที่ 8 เดือน มี.ค พ.ศ. 53

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 8 เดือน มี.ค พ.ศ. 53

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 8 เดือน มี.ค พ.ศ. 53

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 8 เดือน มี.ค พ.ศ. 53

ชื่อเรื่อง การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์
วังพญาไท จำกัด

ชื่อผู้เขียน นางสาวสุจิตรา ขุนสนิท

ชื่อปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิริติการกุล

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด และนำเสนอแนวนโยบายการบริหารเงินทุน การบริหารความเสี่ยง และการจัดการสินเชื่อ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงิน รายละเอียดประกอบ และรายงานกิจการประจำปีระหว่าง ปี 2549 - 2551 และใช้เครื่องมือทางบัญชี ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

ในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ใช้ CAMELS Analysis เป็นเครื่องมือ และเปรียบเทียบกับอัตราส่วนตัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นทั้งระบบที่มีขนาดเดียวกัน ณ ปี 2551 (Peer Group) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านความเพียงพอของเงินทุนในระยะยาว การบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพ อันเกิดจาก ไม่สามารถใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ ยกเว้นการควบคุมค่าใช้จ่าย และต้นทุนเงินทุนได้ดีส่งผลให้สหกรณ์มีผลกำไรดีกว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเดียวกัน แต่เมื่อวิเคราะห์การเฝ้าระวังทางการเงินโดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss พบว่า สหกรณ์ควรมีการเฝ้าระวังทางการเงินมากขึ้น ด้านความเพียงพอของเงินทุน (C) เนื่องจากทุนสำรองที่ไม่เพียงพอ โดยสหกรณ์มีทุนสำรองต่อสินทรัพย์รวมคิดเป็นร้อยละ 2.73 ซึ่งต่ำมาก สำหรับผลการประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงสูงในด้านเงินทุนระยะยาวของธุรกิจสินเชื่อ และสภาพคล่องที่ไม่เพียงพอ แต่มีความเสี่ยงต่ำในด้านอัตราดอกเบี้ย และด้านปฏิบัติการ

ดังนั้น เพื่อให้สหกรณ์บริหารเงินทุน และการจัดการธุรกิจสินเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สหกรณ์ควรมีแนวนโยบายในการบริหารจัดการ ดังนี้

นโยบายด้านการบริหารเงินทุน โดย 1) ประชาสัมพันธ์เชิงรุก และณรงค์ให้เกิดความร่วมมือสมาชิกในการซื้อหุ้นรายเดือน ขยายฐานสมาชิก และแปลงเงินปันผลเป็นหุ้น ควรสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อหาแนวทางระดมหุ้น และใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราเงิน

ปันผลโดยใช้อัตราดอกเบี้ยต่อส่วนของทุน 2) กำหนดเป้าหมายการระดมเงินฝาก ให้สอดคล้องกับความต้องการสินเชื่อ รวมทั้งกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.25 ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดแต่ละประเภทเพื่อสร้างแรงจูงใจให้สมาชิก และเพิ่มผลิตภัณฑ์เงินฝากระยะยาว ดอกเบี้ยสูง

นโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ โดย 1) ขยายสินเชื่อทุกประเภทรวมทั้งการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืม 2) กำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้ให้สอดคล้องกับแหล่งเงินทุนภายในและภายนอกของสหกรณ์ และ 3) จัดสินเชื่อโครงการพิเศษอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสินเชื่อหรือเท่ากับ MLR เฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ 4) นำสภาพคล่องส่วนเกินไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น

นโยบายการบริหารความเสี่ยง โดย 1) เพิ่มอัตราส่วนเงินทุนสำรองให้สูงขึ้น 2) กำหนดมาตรการในการติดตามหนี้ค้างอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ลงทุนในตราสารหนี้ระยะสั้นเพิ่มขึ้น 5) มีระบบการบริหารจัดการสินเชื่อที่ครอบคลุมการปฏิบัติงาน

Title	The Analysis of Financial Economics of Wang-phayathai Saving and Credit Cooperative, Limited
Author	Miss Suchitra Khunsanit
Degree of	Master of Science in Cooperative Economics
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Siriporn Kiratikarnkul

ABSTRACT

The purposes of this study were to analyze the financial economics, investigate financial risks, as well as present capital management, risk management, and loan management of Wang - phayathai Saving and Credit Cooperative, Limited. Secondary data were collected from financial statement and annual report between 2006 - 2008. Financial programs were used from data analysis.

The cooperative financial economics status was analyzed by using CAMELS Analysis. Based on the 2009 Cooperative Auditing Department fiscal year, the ratio of the financial economics status of all the cooperatives, which had the same size of business in the system, was compared (Peer group). The results showed that the cooperative risks were having inadequate long-term annual capital and ineffective management that caused by ineffective used of the assets. Unless the cooperative could have controlled the expensive and investment, the cooperatives would have been able to produce more profits than other cooperatives that had the same sized of business. However, the analysis of the cooperative financial surveillance using CFSAWS:ss program showed that the cooperative had better financial surveillance. Regarding to the adequacy of the capital, the cooperative had in adequate reserve capital, the capital ratio was 2.73 percent. Moreover, risk management analysis showed high risk of long-term annual capital and having inadequate liquidity. However, the interest rate and operation risks were low.

Thus, to enhance the effectiveness of the capital management and the loan business management, the management guideline as follows is recommended.

For capital management: 1) The cooperative should use proactive public relation strategies, as well as encourage the members to by the cooperative stocks, increase the number of the members, and converse dividends to stocks. The survey is needed in order to study the

possibility to increase stock units. In addition, dividend/ capital ratio should be used to calculate yields. 2). The cooperative should specify deposit aim. The deposit should be related to loan needs. The cooperative interest rates of the deposit should be higher than those of other financial markets (0.25) in order to increase the motivation to increase their deposits and long-term offers with high interest rates.

Loan business management: 1) Expand all kinds of loans including offering loans to other cooperatives. 2) Indicate the ratios of loan and internal financial sources and external financial sources. 3) Offer special credit programs that the interest rates are lower than the mean of MLR of commercial banks. 4) Use exceeded equity to invest in profitable assets.

Risk management: 1) Increase reserve funds. 2). Increase the effectiveness of loan collection. 3) Increase the investment in short-term fixed income securities. 4) Use effective loan management operation.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี โดยผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิริติการกุล ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์
ประยงค์ สายประเสริฐ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ กรรมการที่ปรึกษา
ปัญหาพิเศษที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้คำแนะนำจนทำให้
ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์
ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล รายงานกิจการประจำปี งบการเงินต่าง ๆ
 ตลอดจนการให้ข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งมีผลทำให้ปัญหาพิเศษสำเร็จเรียบร้อย

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจ
แก่ผู้วิจัยได้ทำปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุจิตรา ขุนสนิท

มีนาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
สารบัญตารางผนวก	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	5
ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษา	6
นิยามศัพท์ทั่วไป	6
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์	9
ความเป็นมาของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด	11
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์งบการเงิน	13
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุน และต้นทุนเงินทุน	15
แนวคิดและทฤษฎีการจัดการความเสี่ยง	31
การบริหารการเงิน	53
แนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis	55
ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	71
กรอบแนวคิดในการศึกษา	73
73บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	74
สถานที่ดำเนินการศึกษา	74

	หน้า
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	74
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	74
บทที่ 4 ผลการศึกษา	80
ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์	80
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์	87
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แผนระยะยาวทางการเงินโดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss	97
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์	100
ส่วนที่ 5 แนวนโยบายการบริหารเงินทุนของสหกรณ์	108
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
สรุปผลการศึกษา	115
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	122
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	122
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	127
ภาคผนวก ก เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์ และข้อมูลและอัตราส่วน	
สำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551	128
ภาคผนวก ข งบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2548 – 2551	132
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	137

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการดำเนินงานโดยทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2549-2551	3
2 การเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2549-2551	4
3 ผลและระดับการวิเคราะห์และเฝ้าระวังการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2549	69
4 ฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551	83
5 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551	86
6 อัตราส่วนวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551	89
7 อัตราส่วนวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551	90
8 อัตราส่วนวิเคราะห์การบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551	91
9 แนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิ ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551 (โดยวิธีอัตราร้อยละของปีฐานคงที่)	92
10 อัตราส่วนวิเคราะห์การทำกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551	94
11 อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551	95
12 การเปรียบเทียบอัตราส่วนการเงิน และอัตราส่วนถัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ณ ปี 2551 (PEER GROUP)	96
13 ความเสี่ยงทางการเงิน และตัวชี้วัดความเสี่ยงทางการเงิน ปี 2551 ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด	105
14 แผนนโยบาย และมาตรการ การบริหารเงินทุนและการจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์	112

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร	66
2 ระดับการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเพื่อเฝ้าระวัง	66
3 ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้าน	67
4 กรอบแนวคิดในการศึกษา	73
5 ระดับการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2551	98
6 ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2551	99
7 ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้านของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2551	99

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวก		หน้า
1	เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์	129
2	ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551	130
3	ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิก ทูนของสหกรณ์ ปริมาณธุรกิจและกำไรสุทธิ ปี 2548-2551	133
4	งบดุลสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัดปี 2548 – 2551	133
5	งบกำไรขาดทุนสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัดปี 2548 – 2551	135

บทที่ 1

บทนำ

ในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเปลี่ยนแปลงตามยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดระบบการค้าเสรีทั่วโลก การแข่งขันในด้านการค้า การลงทุน จากต่างประเทศที่กำลังทวีความรุนแรง ส่งผลให้ธุรกิจภายในประเทศต่างได้รับผลกระทบกันโดยทั่ว ดังนั้นธุรกิจที่จะสามารถอยู่รอดและดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและการบริหารให้ทันต่อสภาพการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นแล้วปัจจัยที่สำคัญคือความอยู่รอด ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาลหรือภาคเอกชนต่างต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหาร รวมทั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งเป็นองค์การธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ที่มีการบริการและการดำเนินงานเหมือนธุรกิจอื่น ๆ ทั่วไป สหกรณ์จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อความอยู่รอดในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้ทำการติดตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจตลอดเวลา พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วประเทศมีจำนวนสหกรณ์ 1,202 สหกรณ์ มีสินทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 784,389.18 ล้านบาท (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550 :4-6) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ของสหกรณ์มีมูลค่าที่มาก กรมตรวจบัญชีจึงได้ประยุกต์นำนวัตกรรมทางการเงินสำหรับประเมินสถานะทางการเงินและเพื่อเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยได้นำแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงิน และเป็นตัวชี้วัดให้แก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ในปี 2550 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดให้สหกรณ์ที่มีทุนดำเนินงานตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไปในปัจจุบันลดทุนดำเนินงานเหลือ 70 ล้านบาทขึ้นไปในปี 2551 และมีระบบการควบคุมภายในที่ดี ให้จัดจ้างผู้สอบบัญชีภาคเอกชนตรวจสอบบัญชีได้ จำนวนสหกรณ์ที่เข้าโครงการตรวจสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีภาคเอกชนในประเทศไทยมีจำนวน 555 สหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550 :4-6) ซึ่งในปัจจุบันกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องทำการวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis และรายงานผลการวิเคราะห์ให้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์และสหกรณ์ออมทรัพย์ดังกล่าวได้ทราบนอกจากนี้แล้ว กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในฐานะศูนย์ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรยังได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือ CFSAWS:ss เป็นเครื่องมือเตรียมความพร้อมในการวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังและเตือนภัยทางการเงินให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมาเพื่อให้สหกรณ์ได้รับประโยชน์สูงสุด และผลักดันให้การบริหารทางการเงินของ

สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวัดผลทางการเงินและการเทียบเคียงทางการเงิน(Benchmarking Process) จะต้องระบุเป้าหมายที่จะไปให้ถึงและกำหนดเป้าหมายในการปรับปรุง โดยการจัดทำเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรถึงขั้นตอนในการดำเนินการปรับปรุงอย่างชัดเจน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2551)

ความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด จัดเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ จัดตั้งขึ้นโดยข้าราชการในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และได้รับอนุญาตจดทะเบียนตั้งชื่อ “สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด” เลขหมายทะเบียนที่ กพร116/2526 เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2526 เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2526 มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการออมทรัพย์และบรรเทาความเดือดร้อนด้านการเงินให้กับสมาชิก ซึ่งเป็นข้าราชการในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า (สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด, 2526)

ในปี 2551 ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด สิ้นทรัพย์สุทธิ 1,292.12 ล้านบาท โดยการลงทุนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้สินเชื่อแก่สมาชิกซึ่งมีการให้สินเชื่อระยะยาวมากกว่าระยะสั้น กล่าวคือ สหกรณ์มีลูกหนี้เงินกู้ระยะยาว 466.93 ล้านบาท และฝากเงินไว้กับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ (เป็นเงินฝากระยะ 5 ปี) 365.01 ล้านบาท รวมการลงทุนระยะยาวทั้งภายในและภายนอก 831.94 ล้านบาท และเป็นการให้กู้แก่สมาชิกในธุรกิจสินเชื่อระยะสั้น 8.8 ล้านบาท และฝากเงินไว้กับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ 359.20 ล้านบาท รวมการลงทุนระยะสั้นทั้งภายในและภายนอก 436.64 ล้านบาท ดังนั้นการลงทุนในสินทรัพย์ของสหกรณ์เป็นการลงทุนในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น การลงทุนในลักษณะดังกล่าวจะมีความเหมาะสมและมั่นคงให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าและอาจจะไม่ประสบปัญหาความเสี่ยงการบริหารจัดการทางการเงิน แต่หากพิจารณาที่มาของสินทรัพย์ของสหกรณ์พบว่า สินทรัพย์มาจากหนี้สิน 702.84 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.62 ของสินทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรายการของเงินรับฝากจำนวน 702.84 ล้านบาท และมาจากทุนของสหกรณ์ จำนวน 586.30 ล้านบาท ในรายการทุนเรือนหุ้น 502.44 ล้านบาท การที่สินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากทุนของสหกรณ์ร้อยละ 45.38 ของสินทรัพย์ซึ่งมีความมั่นคงและเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวบริหารจัดการได้ง่ายมีต้นทุนเงินทุนที่ควบคุมได้แต่มาจากหนี้สินหมุนเวียนถึงร้อยละ 54.62 ของสินทรัพย์ แสดงให้เห็นว่าความมั่นคงของสินทรัพย์จะต้องมีการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม และจะต้องรักษาสภาพคล่องของธุรกิจอย่างเหมาะสม ทั้งนี้การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องที่สูงเกินไปผลตอบแทนของสินทรัพย์จะต้องไม่

สอดคล้องกับต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ (ซึ่งส่วนใหญ่มาจากหนี้สิน) ในขณะเดียวกันหากสินทรัพย์สภาพคล่องมีน้อยเกินไปจะต้นกลอนและส่งผลกระทบต่อศรัทธาความเชื่อมั่นในการทำธุรกิจของสมาชิก จนทำให้สมาชิกอาจจะมีการถอนเงินฝากหรือลาออกจากการเป็นสมาชิก ทำให้มูลค่าหุ้นของสหกรณ์ลดลงถึงผลการดำเนินงานสหกรณ์ ตามตาราง 1 (สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด 2549 :3-5; 2550 :7-10 ; 2551 :2 -5)

ตาราง 1 ผลการดำเนินงานโดยทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2549 – 2551

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2549	2550	2551
จำนวนสมาชิก (คน)	3,368	3,428	3,224
สินทรัพย์รวม	956.68	1,173.20	1,292.13
เงินลงทุนระยะสั้น	150.50	31.00	8.80
เงินลงทุนระยะยาว	252.01	282.21	365.01
ทุนเรือนหุ้น	415.96	458.54	502.45
เงินรับฝากออมทรัพย์	81.63	68.89	57.69
เงินรับฝากออมทรัพย์พิเศษ	396.73	567.74	645.16
เงินให้กู้แก่สมาชิก	535.99	562.00	535.56
รายได้	53.45	66.83	72.89
ค่าใช้จ่าย	22.39	22.84	29.77
กำไรสุทธิ	31.06	42.99	46.12

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2549 :3-5; 2550 :7-10 ; 2551 :2 -5)

จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา พบว่า สมาชิกที่ลาออก ปี 2549, 2550 และ 2551 เป็นร้อยละ 4.10, 3.17 และ 9.48 ตามลำดับ รายละเอียดตามตาราง 2 ซึ่งจากรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี พบว่า สาเหตุการลาออกของสมาชิกส่วนใหญ่เกิดจากสมาชิกไม่ประสงค์เป็นสมาชิกเนื่องจากได้ไปกู้เงินสถาบันการเงินอื่น รวมทั้งสมาชิกบางรายไม่สามารถกู้เงินได้อีกเพราะเงินเดือนหลังหักรายจ่ายระหว่างเดือนคงเหลืออยู่น้อย (ไม่ถึง 20 % ของเงินเดือน) ซึ่งไม่พอให้เจ้าหน้าที่การเงินในหน่วยงานหักได้ตามระเบียบของสหกรณ์ และจำนวนหุ้นของผู้ลาออกเป็นมูลค่าเท่ากับ 13.48 ล้านบาท ,11.34 ล้านบาท และ 29.06 ล้านบาท ตามลำดับ ตาราง 2

ตาราง 2 การเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2549 – 2551

รายการ	ปี		
	2549	2550	2551
จำนวนสมาชิกต้นปี (คน)	3,341	3,368	3,428
สมาชิกเข้าใหม่ (คน)	164	167	121
สมาชิกตาย (คน)	8	4	4
สมาชิกลาออก (คน)	137 (4.10%)	107 (3.17%)	325 (9.48%)
จำนวนสมาชิกสิ้นปี (คน)	3,368	3,428	3,224
ทุนเรือนหุ้นสมาชิกที่ลาออก (ล้านบาท)	13.48	11.35	29.07
จำนวนมูลค่าหุ้น (ต่อหุ้น/ล้านบาท)	1.35	1.13	2.91

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2549 :3-5; 2550 :7-10 ; 2551 :2 -5)

หากพิจารณาการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงเวลาปี 2549-2551 จะพบว่ามีปัญหาดังนี้คือ

1. จำนวนสมาชิกที่ลดลง
2. กระจายการลงทุนในสินทรัพย์ในระยะสั้นและระยะยาวที่อยู่ในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม ซึ่งแหล่งทุนส่วนใหญ่ของสหกรณ์เป็นแหล่งทุนระยะสั้น แต่การลงทุนของสหกรณ์ไม่เหมาะสมจะอยู่ในรูปของธุรกิจสินเชื่อ หรือเงินลงทุนในตราสารหนี้/ตราสารทุน ส่วนใหญ่จะลงทุนในสินทรัพย์ระยะยาว
3. เงินให้กู้แก่สมาชิกมีแนวโน้มที่ลดลง
4. สหกรณ์นำเงินไปลงทุนระยะยาวในจำนวนที่มากซึ่งมีความเสี่ยงทางการเงินกับสหกรณ์ฯ

นอกจากนี้ ปัจจัยภายนอกที่สำคัญคือปัญหาความตกต่ำทางเศรษฐกิจทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจ่ายบริโภคในระดับครัวเรือน มีผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีการฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่า การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด โดยใช้เครื่องมือทางการเงิน CAMELS Analysis และ CFSAWS:ss ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการเงิน คณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการของสหกรณ์

ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด จะสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเสนอแนะต่อผู้บริหาร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการและนโยบายระดมเงินทุน ประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์และประสิทธิภาพการบริหารจัดการทางการเงิน และอาจนำประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับสหกรณ์หรือมีลักษณะการบริหารจัดการที่คล้ายคลึงกันต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด
2. เพื่อประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด
3. เพื่อนำเสนอแนะนโยบายการบริหารเงินทุน การบริหารความเสี่ยง และการจัดการสินเชื่อ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. คณะกรรมการและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้วางแผนเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์
2. สหกรณ์ออมทรัพย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจสามารถใช้ข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ได้อย่างสอดคล้องตามสถานการณ์ทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ให้เป็นไปตามสถานการณ์เศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์

ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษา

ขอบเขตด้านข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ใ้ซึ่งการเงินของสหกรณ์ ซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน หมายเหตุประกอบงบการเงิน รายละเอียดประกอบงบ ในรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ในการศึกษาใช้เครื่องมือทางการเงิน CAMELS Analysis, CFSAWS:ss และประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านสินเชื่อ ด้านสภาพคล่อง ด้านตลาด (อัตราดอกเบี้ย) ด้านเงินทุนระยะยาวและ ด้านปฏิบัติการ โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ข้อมูลทุติยภูมิ ใ้ซึ่งการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด 3 ปี การเงินของสหกรณ์ ในช่วงปี 2549-2551

นิยามศัพท์ทั่วไป

CAMELS Analysis หมายถึง เครื่องมือการวิเคราะห์ทางการเงินที่ออกแบบให้เป็นเครื่องมือที่วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและยังพัฒนาเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ซึ่งแนวคิดดังกล่าว นั้น จะคำนึงถึงมุมมอง 6 มิติ ดังนี้ มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ มิติที่ 3 ชีคความสามารถในการบริหาร มิติที่ 4 การทำกำไร มิติที่ 5 สภาพคล่องและมิติที่ 6 ผลกระทบต่อธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548ข :10 - 13)

ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน หมายถึง สถานการณ์ทางการเงินของสหกรณ์ที่สะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพการดำเนินงาน ฐานะการเงินของสหกรณ์ ซึ่งใช้ข้อมูลที่ใช้ในการบริหารจัดการ และเป็นข้อมูลที่ชี้สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินให้กับสหกรณ์

ความเพียงพอของเงินทุน หมายถึง ภาวะที่องค์กรมีแหล่งเงินทุนที่สามารถรองรับหรือป้องกันผลกระทบจากความเสี่งทางด้านธุรกิจและการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ โดยใช้

สินทรัพย์ อัตราการเติบโตของสหกรณ์ อัตราการเติบโตของหนี้ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วน
ของทุนซึ่งเป็นหลักการวิเคราะห์ของ CAMELS (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548ข:10 - 13)

คุณภาพของสินทรัพย์ หมายถึง ความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อการลงทุน
เพื่อได้ก่อให้เกิดรายได้แก่สหกรณ์ สินทรัพย์ที่จะวัดประสิทธิภาพ เช่น ลูกหนี้ และสินทรัพย์รวม
โดยใช้เครื่องมืออัตราส่วนทางการเงินวิเคราะห์ 3 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราหมุนของสินทรัพย์ อัตรา
ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548ข :10 - 13)

สภาพคล่อง หมายถึง ความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน เป็นการพิจารณาความ
เพียงพอของเงินสด หรือสินทรัพย์ที่มีสภาพใกล้เคียงเงินสด รวมถึงสินทรัพย์อื่นที่สามารถ
เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย สภาพคล่องวัดได้จากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งคำนวณได้จาก
สัดส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน หากสหกรณ์มีความเสี่ยงของเงินทุน
สหกรณ์จำเป็นต้องรักษาสภาพคล่องให้สูงเพียงพอ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548ข :10 - 13)

CFSAWS:ss หมายถึง เครื่องมือทางการเงินสร้างระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวัง
ทางการเงินเครื่องมือเตือนภัยทางการเงินเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทาง เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการ
ทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (สอ.)

สมาชิก หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

คณะกรรมการดำเนินงาน หมายถึง คณะกรรมการของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญา
ไท จำกัด

ฝ่ายจัดการ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด มีจำนวน 8
คน ได้แก่ ผู้จัดการ 1 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บัญชี 1 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่การเงิน 1 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่
ทะเบียนหุ้น 3 ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สมาชิกสัมพันธ์ 1 ตำแหน่ง และเจ้าหน้าที่ธุรการ 1 ตำแหน่ง

งวดบัญชี หมายถึง ปีงวดบัญชีของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด เริ่มตั้งแต่
1 ตุลาคม – 30 กันยายน ของทุกปี

งบการเงิน หมายถึง รายงานทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด
ประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน และรายละเอียดประกอบงบการเงิน

ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน หมายถึง การวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อวัดประสิทธิภาพ
ผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินของสหกรณ์ ซึ่งใช้ข้อมูลที่สำคัญในการบริหารจัดการ และเป็น

ข้อมูลที่ชี้สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินให้กับสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ซึ่งในที่นี้จะวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์โดยใช้ CAMELS Analysis เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ใน 5 มิติ เท่านั้น คือ มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ มิติที่ 3 ชัดความสามารถในการบริหาร มิติที่ 4 การทำกำไร และมิติที่ 5 สภาพคล่อง

สถานการณ์ความเสี่ยง หมายถึง ความเสี่ยงทางการเงินในธุรกิจสินเชื่อ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสินเชื่อ ด้านอัตราดอกเบี้ย ด้านสภาพคล่อง ด้านเงินทุนระยะยาว และด้านปฏิบัติการของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด จากการทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาใช้สำหรับผู้บริหารทุกระดับของในองค์กรได้

นโยบายการบริหารเงินทุน หมายถึง แนวทางในการบริหารเงินทุนที่ระดมได้ ประกอบด้วย นโยบายด้านทุนเรือนหุ้น และนโยบายด้านเงินฝาก

นโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ หมายถึง แนวทางในการจัดการธุรกิจสินเชื่อ ว่าควรจะดำเนินการให้สอดคล้องกับต้นทุนเงินทุนที่ระดมมาได้ และผลตอบแทนที่สหกรณ์สามารถสร้างรายได้จากธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของ สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด โดยใช้วิธี CAMELS Analysis ได้ศึกษาตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ผลการวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด กรอบแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์
2. ความเป็นมาของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด
3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์งบการเงิน
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับทุน และ ต้นทุนเงินทุน
5. แนวคิดและทฤษฎีการจัดการด้านความเสี่ยง
6. การบริหารการเงิน
7. แนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis
8. ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ สมาชิกในการออมทรัพย์ โดยสมาชิกแต่ละคนออมนายได้ฝากไว้กับสหกรณ์เป็นประจำและ สม่่าเสมอในลักษณะของการถือหุ้น นอกจากนี้ หากสมาชิกประสบความเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่อง การเงิน สหกรณ์ก็สามารถช่วยเหลือสมาชิกโดยการให้กู้ โดยไม่จำเป็นต้องกู้ยืมจากบุคคลอื่น ซึ่งจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง สหกรณ์ออมทรัพย์จึงเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในกลุ่มบุคคลที่มี เงินเดือนหรือรายได้ประจำและแน่นอน การเข้าเป็นสมาชิกออมทรัพย์มักจะมีข้อจำกัดที่เกี่ยวกับ สถานภาพในการประกอบอาชีพ สหกรณ์จึงมักตั้งอยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพเดียวกัน เช่น ข้าราชการ ครู ทหาร ตำรวจ

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จะใช้เงินทุนของตนเอง ซึ่งได้มาจากเงินค่าหุ้น เงิน สำรองและเงินฝากจากสมาชิกหรือบุคคลภายนอก สมาชิกจะต้องส่งเงินสะสมรายเดือนต่อสหกรณ์

เป็นประจำตามกำลังความสามารถ เงินสะสมรายเดือนนี้จะแปลงเป็นหุ้นให้สมาชิกถือต่อไปและสมาชิกจะได้รับเงินปันผลตามหุ้น นอกจากนี้ สหกรณ์จะเฉลี่ยคืนกำไรส่วนหนึ่งให้แก่สมาชิกตามส่วนแบ่งจำนวนดอกเบี้ยที่สมาชิกได้จ่ายแก่สหกรณ์ ซึ่งเท่ากับช่วยให้สมาชิกกู้เงินจากสหกรณ์เสียดอกเบี้ยย่อมเยาด้วย (พสุ สัตถาภรณ์, 2533: 289 - 291)

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์โดยการถือหุ้นและฝากเงินไว้ในสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และได้รับประโยชน์ตอบแทนตามสมควร

2. จัดให้มีเงินกู้ยืมสำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดอันควร

ธุรกิจของสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์มีการดำเนินธุรกิจ ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ โดยการถือหุ้นและฝากเงินไว้ในสหกรณ์

1.1 การให้ถือหุ้น สหกรณ์กำหนดให้สมาชิกทุกคนส่งเงินค่าหุ้นรายเดือนทุกเดือน

1.2 การรับฝากเงิน สหกรณ์จะรับฝากเงิน เฉพาะแต่สมาชิกเท่านั้น การฝากเงินมีทั้งประเภทฝากประจำและฝากออมทรัพย์ สหกรณ์มักให้ดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ และดอกเบี้ยที่สมาชิกได้รับไม่ต้องเสียภาษีเงินได้อีกด้วย

2. การให้เงินกู้ แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 เงินกู้ฉุกเฉิน เป็นการกู้ในระยะสั้น โดยมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุจำเป็นอื่น รีบด่วน เช่น เป็นค่ารักษาพยาบาล หรือเป็นค่าเล่าเรียน การกู้ประเภทนี้ไม่ต้องอาศัยหลักค้ำประกัน การกู้เงินเงินให้กู้ประเภทนี้จะมีจำนวนไม่มากนักและกำหนดส่งเงินกู้ใช้คืนภายในระยะสั้น เช่น 1-2 เดือน

2.2 เงินกู้สามัญ เป็นการให้กู้เงินระยะปานกลางเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ชำระหนี้สินเดิมที่กู้จากบุคคลภายนอกในอัตราที่ต้องเสียดอกเบี้ยแพง ซื้อเครื่องใช้ที่จำเป็นซ่อมแซมบ้านเรือน หรือกิจอื่น ๆ ที่จำเป็น เงินกู้ชนิดนี้มีจำนวนมาก จึงต้องอาศัยหลักค้ำประกัน โดยต้องให้สมาชิกเป็นผู้ค้ำประกัน

2.3 เงินกู้พิเศษ เงินกู้ชนิดนี้มากกว่าและเวลาในการส่งคืนเงินกู้ยาวนานกว่าเงินกู้ประเภทอื่น หลักประกันเงินกู้ต้องอาศัยอสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์อื่น ๆ ค้ำประกัน การกู้ในลักษณะนี้เพื่อการใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ซื้อที่ดินหรือปลูกบ้าน

ความเป็นมาของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

เมื่อเดือนธันวาคม 2526 มีสหกรณ์ออมทรัพย์เปิดดำเนินการในประเทศไทยทั้งเก่าและใหม่รวมกันแล้วเป็นจำนวน 565 แห่ง แยกอยู่ในกระทรวงทบวงกรม 56 แห่ง ครู 80 แห่ง วิทยาลัย 20 แห่ง บริษัท 46 แห่ง รัฐวิสาหกิจ 31 แห่ง อื่น ๆ 10 แห่ง เกร็ดชวเนี่ยน 95 แห่ง ตำรวจ 103 แห่ง ทหาร 57 แห่ง โรงพยาบาล 62 แห่ง และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีอยู่ในธนาคารถึง 4 แห่ง แต่ละสหกรณ์ที่ตั้งขึ้น ไม่เคยมีการเลิกหรือล้มแม้แต่สหกรณ์เดียว ตรงกันข้ามแต่ละสหกรณ์มีแต่ความเป็นปึกแผ่นมั่นคงขึ้นตามลำดับ

ประเภทโรงพยาบาลใกล้เคียงกับ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และวชิรพยาบาล มีทุนเรือนหุ้น 11 ล้านบาท มหาวิทยาลัยมหิดลมี 67 ล้านบาท รพ.ราชวิถีมี 16 ล้านบาท รพ.เลิดสินมี 6 ล้านบาท รพ.ประสาทมี 1.5 ล้านบาท รพ.หัวเฉียว 1.2 ล้านบาท ฯลฯ

สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ตั้งขึ้นเมื่อเดือน ม.ค.2527 โดย พ.อ.จรัสธรรมแสง ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกเวชระเบียนและสถิติ ได้รวบรวมสมาชิกด้วยความมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิกในเรื่องการออมทรัพย์ เมื่อเริ่มก่อตั้ง มีสมาชิก 161 คนและจนถึงกลางเดือนตุลาคม จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 257 คน มีทุนเรือนหุ้น 182,080 บาท และนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเพราะเป็นที่น่าสนใจของชาววังโดยทั่วไป ยื่นเรื่องจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด เลขที่ กพธ.116/2526 ในวันที่ 27 ธันวาคม 2527 โดยมี พลโทสิงหา เสาวภาพ เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานกรรมการคนแรก ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการจำนวน 13 คน

สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (สอ.วังพญาไท) เมื่อเริ่มก่อตั้งยังเปิดรับสมัครสมาชิกอยู่ตลอดเวลา ที่สำนักงานชั่วคราว ดึกดรวโรคนันท์ 7 โทรศัพท์ 382 ชั้นนี้รับสมัครข้าราชการและถูกจ้างประจำที่สังกัดโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า (รพ.ร.6) กับวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พระมงกุฎเกล้า (วพม.) ซึ่งการตั้งชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด คือ ต้องการให้ข้าราชการและถูกจ้างประจำในวังพญาไทได้เป็นสมาชิก จึงตั้งชื่อว่า “สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด” เป็นสถาบันการเงินที่ได้รับการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย กำกับดูแลโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ควบคุมโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ดำเนินการโดยคณะกรรมการดำเนินการของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าแน่นอนเหมือนการรับเงินเดือน จึงไม่มีข้อควรวิตกในเรื่องความปลอดภัย ค่าหุ้นหุ้นละ 10 บาท อย่างน้อยท่านละ 50 บาทต่อเดือน ดอกเบี้ยเงินออมทรัพย์ร้อยละ 8.5 ต่อปี ดอกเบี้ยเงินฝากประจำร้อยละ 13 ต่อปี ดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 15 ต่อปี คิดตามจำนวนเงินต้นคงเหลือ สมาชิกกู้เงินจากสหกรณ์ได้ 2 ประเภท กู้เงินฉุกเฉินไม่เกิน 2,000 บาท กู้สามัญไม่เกิน

30,000 บาท ในปี 2527 สหกรณ์ตั้งกำหนดวงเงินกู้จากสถาบันการเงินอื่น เพื่อหมุนเวียนให้สมาชิก กู้ จำนวน 500,000 บาท โดยมีลูกจ้างประจำแผนกเวชระเบียนสถิติช่วยกันปฏิบัติงาน ต่อมาได้มีการ จัดจ้างเจ้าหน้าที่ ต่อมาสหกรณ์ได้ย้ายไปอยู่ส่วนเงินรายรับของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ต่อมาได้ ย้ายอยู่ชั้น 7 ตึกตรวจโรค ปัจจุบันได้ย้ายอยู่ชั้น 2 ตึกธนาคารทหารไทย เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นสหกรณ์ของข้าราชการที่มีสำนักงานอยู่ใกล้ธนาคาร จึงทำให้การติดต่อทางด้านการเงินทั้ง บริการรับฝากและเบิกจ่ายเงินประจำเพื่อใช้ในธุรกิจอย่างคล่องตัวและปลอดภัย

ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมีการพัฒนางานและพัฒนาบุคลากร ควบคู่กันอีกทั้งมีวิสัยทัศน์ที่จะให้สหกรณ์เป็นศูนย์กลางการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการออมเงินหรือการกู้เงินเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ อันจะส่งผลพัฒนาคุณภาพชีวิต ของสมาชิกให้อยู่ดี กินดี และมีความสุข โดยการออมช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักสหกรณ์ ด้วย ความโปร่งใสและเป็นธรรมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมเสนอแนวความคิดเพื่อนำมาพัฒนางานบริการ ให้ดียิ่งขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้น และได้รับความประทับใจในการบริการด้วยความใส่ใจ ภายใต้ พันธกิจที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็ง มั่นคง ส่งเสริมสนับสนุนเพิ่มศักยภาพ และเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในหลักการของสหกรณ์พร้อมกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาให้บริการแก่สมาชิก ทำให้ ในปัจจุบันสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไทเติบโตอย่างมั่นคง โปร่งใส และพัฒนาไปอย่างก้าวไกล เป็นหลักประกันให้กับข้าราชการในรั้วพระมงกุฎ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ได้ออก ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่ออำนวยความสะดวก และเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้แก่สมาชิกหลายประเภท เช่น ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก และด้านเงินกู้ จัดหาเงินทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ และ การซื้อพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น จัดหาสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่สมาชิก รวมถึงการช่วยเหลือ ด้านอื่น ๆ เป็นส่วนเสริมที่จะทำให้งานสหกรณ์ได้รับความไว้วางใจ และเชื่อมั่นจากสมาชิกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสิทธิประโยชน์เพื่อสมาชิกที่เกษียณอายุงานทุนสวัสดิการสงเคราะห์สมาชิกที่เสียชีวิต ทุนส่งเสริมการศึกษามูลนิธิของสมาชิกตลอดจนทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

หลักสำคัญในการทำงานของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด คือ บริการที่มี ประสิทธิภาพ รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม และเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม โดยมี คณะกรรมการดำเนินการและผู้ตรวจสอบกิจการซึ่งมาจากการเลือกตั้งของผู้แทนสมาชิกเป็น ผู้บริหาร ซึ่งจะจัดให้มีการเลือกตั้งทุกปีในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี ซึ่งคณะกรรมการ ดำเนินการมีวาระคราวละ 2 ปี และอยู่ในตำแหน่งติดต่อกันไม่เกิน 2 วาระ โดยตั้งคณะกรรมการ ขึ้นมาทำงานด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานอย่างรอบคอบ รับผิดชอบจึงส่งผลให้ผลให้สหกรณ์วังพญาไท เติบโตอย่างมั่นคง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทางการเงิน

เบญจมาพร พงษ์ศักดิ์ภักดี (2542:13-16) ได้ให้ความหมาย ความสำคัญ จุดมุ่งหมาย และขั้นตอนการวิเคราะห์ทางการเงินไว้ ดังนี้

ความหมายของการวิเคราะห์ทางการเงิน

การวิเคราะห์ทางการเงิน หมายถึง กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการอย่างมีระบบในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ โดยนำเอาเครื่องมือเทคนิคต่าง ๆ มาใช้วิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่าง ๆ พร้อมทั้งนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการวิเคราะห์มาประกอบการตัดสินใจทางการเงิน

ความสำคัญของการวิเคราะห์ทางการเงิน

การดำเนินธุรกิจย่อมมีรายการเงินที่เกิดขึ้น อันได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่บันทึกไว้ในสมุดบัญชีตามระบบบัญชีที่กำหนดไว้ โดยมีเอกสารการบัญชีครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลงลืม ในการควบคุมสินทรัพย์ของกิจการ และเป็นหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้เมื่อจัดทำงบการเงิน และจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของธุรกิจ งบการเงินนี้จัดทำขึ้นเพื่อเสนอข้อมูลทางการเงิน เป็นเพียงการประเมินผลการปฏิบัติงานเบื้องต้นสำหรับสมาชิกผู้ถือหุ้น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น การพิจารณาสินเชื่อ การส่งเสริมกิจการด้านต่าง ๆ ของธุรกิจ ดังนั้น งบการเงินเป็นเพียงรายการเงินที่สรุปย่อ ๆ และแสดงข้อมูลในรูปจำนวนเงินเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สามารถบอกเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างครบถ้วน หากได้มีการวิเคราะห์ทางการเงินจะทำให้ ผู้ใช้ประโยชน์จากงบการเงินได้ทราบประโยชน์จากงบการเงิน และได้ทราบจุดที่ควรดำรงไว้หรือจุดอ่อนที่ควรแก้ไขให้ดีขึ้นรวมทั้งสามารถทราบถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารอีกด้วย

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ทางการเงิน

การวิเคราะห์การเงินนับเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์การดำเนินงานของกิจการซึ่งมีจุดหมายเพื่อแปลงข้อมูลให้เป็นข่าวสาร (Information) ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองเบื้องต้นถึงความสำเร็จ หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเกิดจากการบริหารงานเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางตัดสินใจทางการเงินอย่างสมเหตุสมผล การวิเคราะห์ทางการเงินจะมีประโยชน์และคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้ใช้ข้อมูลสามารถเข้าใจและแปลความหมายของงบ

การเงินได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ต้องเลือกเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์อย่างเหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการ อย่างไรก็ตามกลุ่มต่าง ๆ คือ ผู้บริหาร ผู้เป็นเจ้าของ ผู้ลงทุน ผู้ให้สินเชื่อ หรือเจ้าหน้าที่ ตลอดจนผู้สอบบัญชี ต่างมีจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์งบการเงินแตกต่างกันไป ดังนี้ คือ

1. ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นมีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ รายได้ และเงินปันผลที่ตนเองจะได้รับ
2. ผู้บริหาร จะวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำกำไร วิเคราะห์รายจ่าย การใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ โครงสร้างเงินลงทุน ตลอดจนฐานะการเงินของธุรกิจ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงและกำหนดแนวทางการบริหารต่อไป
3. ผู้ลงทุน นำมาวิเคราะห์ความเสี่ยง อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และผลการดำเนินงาน เพื่อจะได้ทราบว่าผลประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ เพียงใด และควรจะลงทุนต่อไปหรือไม่
4. เจ้าหนี้หรือผู้ให้สินเชื่อ จะวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงทางการเงิน และความสามารถในการชำระหนี้ของธุรกิจ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อ
5. ผู้สอบบัญชี จะวิเคราะห์รายการต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่องของสหกรณ์ เพื่อจะได้เสนอหรือให้ข้อสังเกตกับผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนการวิเคราะห์งบการเงิน

การวิเคราะห์งบการเงินประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการวิเคราะห์
2. เลือกเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ เครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินที่นิยมใช้กันแพร่หลาย ได้แก่
 - 2.1 การวิเคราะห์ร้อยละของแนวโน้ม (Trend Percentage Analysis)
 - 2.2 การวิเคราะห์ตามแนวดิ่งหรือการย่อส่วนตามแนวดิ่ง (Common Size)
 - 2.3 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การจัดเก็บตัวเลขของงบการเงินหรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน ในอนาคต ซึ่งคาดคะเนขึ้นหรือเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะกิจการ กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อมูลต่าง ๆ นโยบายของฝ่ายบริหาร นโยบายของรัฐบาล ภาวะเศรษฐกิจ วารสารต่าง ๆ รายงานของกิจการ เป็นต้น

4. การจัดวางข้อมูลให้อยู่รูปแบบเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ถ้าอยู่ในรูปของงบดุลและงบกำไรขาดทุน

5. แปลความหมายและประเมินผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ซึ่งนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดโดยพิจารณาส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เริ่มแรกสำหรับการแปลความหมาย คือ การนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้มาวิเคราะห์ให้ฝ่ายบริหาร หรือผู้ให้ข้อมูลทราบเพื่อนำไปประกอบการวางแผนควบคุม และตัดสินใจต่อไป การแปลความหมายจะประกอบด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลต่าง ๆ ของกิจการในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การเปรียบเทียบข้อมูลของกิจการคู่แข่ง ทั้งนี้เพื่อให้ความหมายของข้อเท็จจริงเด่นชัดยิ่งขึ้น

6. จัดทำรายงานเสนอต่อผู้ที่ต้องการทราบผลการวิเคราะห์ ซึ่งอาจเป็นผู้บริหาร เป็นเจ้าของทุน เจ้าหนี้ หรือผู้สอบบัญชี

7. การตัดสินใจและเสนอแนะ เมื่อได้ข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่าง ๆ แล้วผู้วิเคราะห์ก็สามารถจะตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดได้ การตัดสินใจอาจเป็นการตัดสินใจเพื่อเลือกปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหลายทางที่จะปฏิบัติได้ ดังนั้น การเสนอแนะจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้วิเคราะห์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุน และต้นทุนเงินทุน

สุวรรณ เจียรนัยกุล (2530: 8-9) ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุน ไว้ดังนี้ ประเภทของ “ทุน” ในองค์การสหกรณ์ก็เช่นเดียวกับองค์การธุรกิจทั่ว ๆ ไป ที่จะไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้เลยหากปราศจากทุน (Capital) โดยทั่ว ๆ ไป “ทุน” ของสหกรณ์ก็ไม่แตกต่างจากในองค์การธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทุนคงที่ (Fixed Capital) ได้แก่ ที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เป็นต้น ลักษณะของทุนประเภทนี้มักจะเป็นทุนที่มองเห็นได้ชัดเจนเป็นทุนที่สามารถใช้งานได้เป็นเวลานาน และเป็นทุนที่ส่วนใหญ่จะใช้ในการกิจการโดยปกติของสหกรณ์และเมื่อสหกรณ์จะคิดคืนทุนประเภทนี้ก็จะหักคืนในรูปของค่าเสื่อมราคาตามระยะเวลาที่ใช้ทุน ทุนประเภทนี้อาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทุนในระยะยาว (long-term capital) ทุนอีกลักษณะหนึ่งคือทุนดำเนินงาน (operating/working capital) เช่น ทุนที่จ่ายสำหรับการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกในสหกรณ์การเกษตรที่ทำธุรกิจรวมขาย ทุนที่จ่ายเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ สินเชื่อเพื่อการผลิตในฤดูกาลต่าง ๆ ในสหกรณ์การเกษตรที่รวมซื้อปัจจัยการผลิต ทุนที่จ่ายเป็นค่าจ้าง ค่าตอบแทนต่าง ๆ ในสำนักงาน เป็นต้น ทุนประเภทนี้เป็นทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน

ปัจจุบันของสหกรณ์ และสหกรณ์โดยทั่วไปก็มักจะพิจารณาการใช้ทุนประเภทนี้ในระยะสั้น ๆ ดังนั้น จึงมักเรียกทุนประเภทนี้ว่า ทุนในระยะสั้น (short-term capital)

การจัดสรรการใช้ทุนของสหกรณ์ในแต่ละประเภท ทั้งที่เป็นทุนในระยะยาวและทุนในระยะสั้นนั้น ไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัว ในแต่ละสหกรณ์อาจจะมีการจัดการที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของกิจการที่สหกรณ์นั้น ๆ รับผิดชอบอยู่ เช่น ในสหกรณ์การเกษตรที่ทำธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกแล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ก่อนออกจำหน่าย ย่อมต้องการทุนในระยะยาวเพื่อใช้ในการโรงงานแปรรูปมากกว่าสหกรณ์ที่ทำธุรกิจเพียงแต่การรวมซื้อผลผลิตจากสมาชิกแล้วจำหน่ายต่อ โดยไม่มีการแปรรูป เป็นต้น

นอกจากเราจะแบ่งทุนในสหกรณ์ออกเป็น 2 ประเภทดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หากเราพิจารณาประเภทของทุนออกตามแหล่งที่มาของเงินทุน ก็อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ ทุนในส่วนของเจ้าของ (owned capital) และทุนจากการกู้ยืม (borrowed capital) การแบ่งประเภทของทุนในมิตินี้ก็มิใช่ประโยชน์สำหรับสหกรณ์เนื่องจาก ปัญหาทางการเงินในสหกรณ์หลาย ๆ ครั้ง ก็มาจากแหล่งที่มาของเงินทุน นอกจากนี้ความสามารถในการจัดสรรการใช้ทุนของสหกรณ์ไปเพื่อการใช้ในระยะยาวเป็นทุนคงที่ หรือใช้ในระยะสั้นเป็นทุนดำเนินงานนั้น ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่สหกรณ์สามารถหามาได้จากแหล่งต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

ทุนในส่วนของเจ้าของ

1. ทุนเรือนหุ้น (share capital) คือทุนที่ได้มาจากการถือหุ้นของสมาชิก เป็นทุนที่สมาชิกให้กับสหกรณ์เพื่อที่จะทำให้สหกรณ์ของเขาสามารถดำเนินกิจการได้ โดยปกติทุนประเภทนี้จะได้มาเมื่อมีการสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ ลักษณะที่สำคัญของหุ้นของสหกรณ์เป็นทุนเรือนหุ้นที่มองเห็นได้ชัดเจน ก็คือ การผูกติดอยู่กับสมาชิกภาพของสมาชิกรายบุคคล

สหกรณ์จะมีการกำหนดปริมาณหุ้นขั้นต่ำที่สมาชิกต้องถือเอาไว้ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่สหกรณ์ก็จะกำหนดให้เท่ากับมูลค่าของหุ้นเพียงหนึ่งหุ้นเท่านั้น และเพียงหุ้นเดียวที่สมาชิกถืออยู่นี้ก็เป็นหุ้นที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง (voting share) ส่วนหุ้นจำนวนหลัง ๆ ที่สมาชิกถือเพิ่มเติมจากหุ้นแรก โดยทั่วไปจะไม่ให้สิทธิพิเศษอะไรเลยแก่ผู้ถือหุ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากหลักสหกรณ์ในด้านการจัดการและการควบคุมแบบประชาธิปไตย ที่กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนหรือผู้ถือหุ้นแต่ละคน ได้รับสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงได้เพียงหนึ่งเสียงเท่านั้น ดังนั้น อำนาจในการลงคะแนนเสียงของสมาชิกจึงไม่ผูกติดอยู่กับจำนวนหุ้นที่เขาถือ แต่จะขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ที่เป็นสมาชิกซึ่งแต่ละคนถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นในสหกรณ์

2. **ทุนสำรอง (reserves)** นับเป็นทุนที่มีบทบาทสำคัญในธุรกิจของสหกรณ์ เป็นกองทุนที่มักจะมีขึ้นด้วยด้วยเหตุผลสำคัญในด้านความมั่นคง โดยเฉพาะเพื่อป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ ในด้านรายได้ที่ไม่อาจคาดคิดเอาไว้ล่วงหน้า ทุนสำรองอาจมีขึ้นในสหกรณ์ด้วยเหตุผลเฉพาะอย่างที่แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ทุนสำรองที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ (statutory) ซึ่งเกิดขึ้นตามข้อกำหนดหรือ พ.ร.บ. โดยไม่คำนึงว่าสมาชิกของสหกรณ์จะมีความพอใจหรืออยากจะมีหรือไม่ และทุนสำรองที่มีขึ้นโดยความสมัครใจ (voluntary) เป็นทุนสำรองที่บรรดาสมาชิกเห็นชอบให้มีขึ้นเพราะมองเห็นประโยชน์และความจำเป็น

ทุนสำรองตาม พ.ร.บ. นั้น เป้าหมายของการเก็บและเจือปนต่าง ๆ ที่จะใช้ทุนสำรองประเภทนี้ได้ จะอยู่ภายใต้ข้อกำหนดทางกฎหมาย ส่วนทุนสำรองโดยสมัครใจนั้นลักษณะและเจือปนของทุนจะอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของสมาชิก โดยทั่ว ๆ ไปทุนสำรองโดยสมัครใจนี้จะมีขึ้นก็ต่อเมื่อสหกรณ์ต้องการเงินกองทุน ทุนสำรองเพิ่มเติมจากกองทุนสำรองตามกฎหมาย ลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของทุนสำรองก็คือ สมาชิกรายบุคคลของสหกรณ์ไม่สามารถจะอ้างสิทธิในทุนประเภทนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ตาม ทุนสำรองนี้จะยังเป็นของสมาชิกก็เพียงแค่นั้นในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์เท่านั้น ทำให้บางแห่งเรียกทุนสำรองนี้ว่า “ทุนของส่วนรวม” (common capital) หรือ “ทุนของสังคม” (social capital) ซึ่งแตกต่างจากทุนเรือนหุ้นที่สมาชิกแต่ละคนเป็นผู้ถือและครอบครองเป็นสินทรัพย์ส่วนบุคคลและมีสิทธิที่จะได้ถอนออกทั้งหมดในกรณีที่ลาออกจากการเป็นสมาชิก แต่สมาชิกรายบุคคลจะไม่มีสิทธิเรียกคืนทุนสำรอง ถึงแม้ว่าเขาจะลาออกจากสหกรณ์ก็ตาม

เนื่องจากทุนสำรองของสหกรณ์นี้ไม่สามารถที่จะแบ่งแยกได้จึงมักมีเสถียรภาพมากกว่าทุนเรือนหุ้น การเปลี่ยนแปลงในทุนสำรองโดยมากมักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี นอกเสียจากเกิดความเสียหายขึ้นในสหกรณ์และอยู่ภายใต้ข้อกำหนดให้ใช้เงินจากกองทุนสำรองที่มีอยู่

แหล่งที่มาของทุนสำรอง

ทุนสำรองในสหกรณ์นี้มีที่มาจากหลายแหล่ง ทั้งจากภายในและภายนอกสหกรณ์ แหล่งที่มาที่สำคัญ ๆ มีดังต่อไปนี้

1. **ก้นไว้จากส่วนเกินหรือกำไรประจำปีของสหกรณ์ (retained annual surpluses)** แหล่งที่มาที่สำคัญของเงินสำรองในสหกรณ์ก็คือ การก้นเงินจากกำไรส่วนเกินจากการประกอบการประจำปีของสหกรณ์โดยทั่ว ๆ ไปมักจะเป็นข้อกำหนดทางกฎหมายให้สหกรณ์ก้นส่วนหนึ่งของกำไรประจำปีเอาไว้เป็นทุนสำรองตาม พ.ร.บ. (ส่วนใหญ่จะกำหนดเป็นสัดส่วนของ

กำไร เช่น 10% - 20% ของกำไรสุทธิเป็นต้น) หลังจากหักเป็นทุนสำรองตาม พ.ร.บ. แล้วในบางสหกรณ์ก็อาจจะกันอีกส่วนหนึ่งเป็นทุนสำรองตามความสมัครใจ และเนื่องจากทุนสำรองส่วนใหญ่ของสหกรณ์ได้มาจากกำไรของสหกรณ์เอง จึงมักจะมีการกล่าวกันว่าเป็นการช่วยเหลือตนเองทางการเงินของสหกรณ์ (self finance)

2. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า (entry/admission fee) เงินที่สมาชิกจ่ายเป็นค่าธรรมเนียมเมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งโดยปกติมีเหตุผลต่าง ๆ กันไป สำหรับการอำนวยความสะดวกการใช้เงินส่วนนี้ อาทิ เป็นเครื่องแสดงค่าตอบแทนของสมาชิกรายใหม่ ที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์จากสหกรณ์ เป็นเครื่องวัดความตั้งใจจริงของสมาชิกหรือปรารถนาที่จะเข้าร่วมกับสหกรณ์ได้ในระดับหนึ่งนอกเหนือจากที่แสดงออกด้วยการถือหุ้นและการให้การอุดหนุนแก่สหกรณ์ รวมทั้งถือเป็นค่าตอบแทนสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับทะเบียนสมาชิกใหม่

3. ทุนเรือนหุ้นที่ถูกระงับสิทธิ (lapsed share capital) เป็นทุนที่ได้มาจากทุนเรือนหุ้นของสมาชิกที่ลาออกจากสหกรณ์แล้วไม่มารับคืนเงินค่าหุ้นภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งโดยทั่วไปก็มักจะถูกโอนเข้ากองทุนเงินสำรอง

4. เงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืนที่ถูกระงับสิทธิ (lapsed dividends and patronage refunds) เช่นเดียวกับกรณีของทุนเรือนหุ้น เมื่อสหกรณ์ประกาศจัดสรรเงินให้กับสมาชิกไม่ว่าจะเป็นเงินเฉลี่ยคืนหรือเงินปันผลหากสมาชิกไม่มารับภายในระยะเวลาที่กำหนดก็อาจจะถูกริบเข้ากองทุนสำรองได้ แต่ทั้งนี้ในความเป็นจริง เหตุการณ์ดังกล่าวมักจะไม่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้ที่จะได้เงินในส่วนนี้จะป็นสมาชิกปัจจุบันที่ยังคงใช้บริการจากสหกรณ์อยู่ ดังนั้น หากมีการโอนเงินส่วนนี้ของสมาชิกเป็นทุนสำรองแล้ว อาจจะทำให้เกิดความไม่พอใจแก่สมาชิกได้ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วสหกรณ์มักจะใช้วิธีการเปลี่ยนเงินก้อนนี้ให้เป็นทุนเรือนหุ้นเพิ่มเติมให้กับสมาชิกรายนั้นไปเลยหากเขาไม่มาใช้สิทธิในช่วงเวลาที่กำหนด

5. ค่าปรับ (penalties) เป็นเงินที่เรียกเก็บจากสมาชิกเมื่อมีการกระทำความผิด ผ่าฝืนสัญญาหรือข้อตกลงของกลุ่ม

6. เงินช่วยเหลือและเงินรางวัล (grants and gifts) ส่วนใหญ่เงินส่วนนี้มักจะมาจากเงินให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือเอกชนอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยงานระหว่างประเทศที่ให้การสนับสนุน มักจะพบมาในประเทศที่กำลังพัฒนา

7. การปรับปรุงการตีราคา (manipulation of valuation) เป็นทุนส่วนที่ได้มาจากเทคนิคการตีราคาทางบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการคิดค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ มักเกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์พบว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์ถูกตีราคาต่ำเกินไปมูลค่าจริง หรือในกรณีที่หนี้สินของสหกรณ์ถูกตีราคาที่สูงเกินไปจริง ทุนในส่วนนี้จะแตกต่างจากทุนในส่วนอื่น ๆ ที่กล่าวมา

เนื่องจากการได้มาจะไม่เป็นเงินสดที่สหกรณ์จะได้รับเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด หากแต่เป็นตัวเลขทางบัญชีของทุนสำรองเท่านั้นที่ดูว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง

ข้อดีของทุนสำรองของสหกรณ์

1. เป็นแหล่งทุนที่มั่นคง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าส่วนที่เป็นทุนสำรองของสหกรณ์นั้นสมาชิกไม่สามารถจะอ้างสิทธิของความเป็นเจ้าของได้เหมือนกับทุนเรือนหุ้น ดังนั้น การขอลงหุ้นบางส่วนหรือทั้งหมดของสมาชิกจากสหกรณ์ก็จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทุนสำรอง ทุนสำรองจึงนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรักษาระดับความผันแปรทางการเงินของสหกรณ์ และช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของทุนเรือนหุ้นมีน้อยลงได้
2. เพิ่มความไว้วางใจให้กับเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่โดยทั่ว ๆ ไป มักจะให้ความสนใจในเรื่องความปลอดภัยของเงินที่จะให้กู้ก่อนเป็นอันดับแรก ๆ ดังนั้น พวกเขาจึงมักจะต้องพิจารณาที่หลักทรัพย์หรือสิ่งที่จะเป็นเครื่องค้ำประกันจากผู้กู้ ซึ่งในสหกรณ์มักจะเป็นทุนเรือนหุ้นและเงินสำรองที่มีอยู่ของสหกรณ์นั่นเอง เช่น การพิจารณาจำนวนเงินที่จะให้สหกรณ์กู้ คิดเป็นจำนวนเท่าของทุนที่สหกรณ์มี เช่น 5 เท่า หรือ 10 เท่า เป็นต้น
3. เป็นแหล่งทุนที่ต้นทุนต่ำ เนื่องจากสหกรณ์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาเงินทุนก้อนนี้เพราะเป็นทุนสำรองของสหกรณ์เอง นอกจากนี้สหกรณ์ยังไม่ต้องเป็นกังวลในเรื่องอัตราดอกเบี้ยที่จะต้องมีเงื่อนไขผูกมัดให้ต้องเสียในอัตราต่าง ๆ เพราะสหกรณ์อาจจะจ่ายหรือไม่จ่ายดอกเบี้ยให้กับเงินในส่วนนี้ได้เพราะเป็นทุนของสหกรณ์เอง (แต่อย่างไรก็ตามในการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผลตอบแทนที่ต่ำจากการใช้ทุนสำรองอย่างน้อยก็ไม่ควรที่จะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคาร)
4. เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนในระยะยาว โดยปกติผู้ให้กู้ทั่ว ๆ ไปมักจะให้กู้ในระยะสั้นและระยะกลาง อีกทั้งทุนที่มาจากหุ้นของสมาชิกรุ่นนั้นก็ไม่ง่ายนักที่สหกรณ์จะจำแนกว่าเป็นทุนที่สามารถนำไปใช้ได้ในระยะสั้น ปานกลาง หรือระยะยาว ดังนั้น ในภาวะปกติสหกรณ์จึงมักจะใช้ทุนในส่วนที่เป็นทุนสำรองซึ่งมีความแน่นอนมากกว่าในการลงทุนระยะยาวของสหกรณ์

ข้อเสียของทุนสำรองของสหกรณ์

1. เป็นที่มาของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ เพราะว่าประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้มาจากทุนสำรอง ผู้จัดการของสหกรณ์จึงมักจะให้ความสนใจอย่างมากที่จะเพิ่มเงินทุนในส่วนนี้ ในขณะที่บรรดาสมาชิกผู้ถือหุ้นสหกรณ์ก็มักจะให้ความสนใจที่ผลตอบแทนในรูปเงินเฉลี่ยคืนจากการที่เขาถือหุ้นสหกรณ์ หรือให้ความสนใจกับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลจากหุ้นที่เขาถือ ซึ่งในระยะสั้นนั้นความต้องการของสองฝ่ายนี้มักจะขัดแย้งกัน เพราะในความเป็นจริงนั้นเมื่อใดที่เงินส่วนเกินของสหกรณ์ถูกจัดเอาไว้เป็นทุนสำรองมากก็จะ

เหลือสำหรับที่จะเฉลี่ยคืนหรือปันผลให้แก่สมาชิกได้น้อย แต่สำหรับในระยะยาวนั้น กล่าวไม่ได้ว่า ผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายจะขัดแย้งกันหรือไม่ เพราะว่าการที่สหกรณ์มีทุนสำรองมากขึ้น ก็จะ สามารถให้บริการแก่สมาชิกได้ดีขึ้นสหกรณ์ก็จะมีผลประโยชน์ประกอบที่ดีขึ้นและสามารถจัดสรร กลับคืนให้แก่สมาชิกได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากในระยะสั้นนั้นเกิด จากการที่สมาชิกต้องการเงินเพื่อนำไปใช้สำหรับการประกอบกิจการในระยะสั้นของตนเอง ในขณะที่ ฝ่ายจัดการของสหกรณ์มักจะให้ความสนใจกับการเติบโตของสหกรณ์ในระยะยาว ความขัดแย้งนี้ อาจจะมีความรุนแรงได้โดยเฉพาะในภาวะที่สหกรณ์ต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันที่รุนแรงซึ่งมีผลให้ การประกอบกิจการมีส่วนเกินเหลือที่จะจัดสรรไม่มากนัก สำหรับในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีบทบาทต่อการจัดการในสหกรณ์มากและสมาชิกเองก็ไม่ค่อยให้ความไว้วางใจ หรือมีความเชื่อมั่นว่าการจัดสรรเงินเอาไว้เป็นทุนสำรองเพื่อการจัดการนั้นจะประสบความสำเร็จ ทำให้พวกเขาต้องการให้สหกรณ์จัดสรรส่วนเกินเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่พวกเขามากที่สุดเท่าที่จะทำ ได้ซึ่งก็หมายถึงส่วนที่จะเหลือเป็นทุนสำรองก็มีน้อยลง

2. เป็นอันตรายต่อการจัดการแบบพึ่งพาตนเองของสหกรณ์ ในสหกรณ์ที่มี ทุนสำรองสูงความพึ่งพาเงินลงทุนจากส่วนของสมาชิกในการจัดการจะมีน้อยลง หมายความว่าฝ่าย จัดการจะมีอิสระในการตัดสินใจทางธุรกิจมากขึ้นด้วย สามารถที่จะตัดสินใจใช้เงินสำรองในการ ลงทุนได้โดยที่สมาชิกอาจจะไม่ทันได้สังเกตเห็นหากพิจารณาเพียงแค่รายงานประจำปี และในบาง กรณีที่เลวร้ายไปกว่านั้นก็คืออาจจะเกิดการคดโกงฉ้อฉลโดยที่สมาชิกไม่ทราบได้ นับว่าเป็น อันตรายอย่างยิ่งโดยมีปรากฏให้เห็นกันอยู่เสมอ ๆ ในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ในบางกรณี อันตรายอาจจะเกิดขึ้นจากการนำเงินทุนสำรองที่มีมากไปขยายกิจการให้ใหญ่โตขึ้น ทำธุรกิจในเชิง การค้ามากขึ้น ใช้เทคนิคที่มีความซับซ้อนมากขึ้นจนเกินขีดความสามารถที่สมาชิกโดยทั่ว ๆ ไปจะ เข้าไปควบคุมดูแลและเข้าใจได้ และในหลาย ๆ กรณีโดยเฉพาะในสหกรณ์ที่การจัดการยังขาด คุณภาพการใช้เงินทุนสำรองที่มีมากขึ้นในการประกอบกิจการอาจจะสร้างความเสี่ยงให้แก่สมาชิก ผู้เป็นเจ้าของมากขึ้นด้วย

3. อันตรายที่เกิดจากการสูญเสียการควบคุมโดยสมาชิก เป็นประเด็นที่เกิด จากการปกปิดมูลค่าที่แท้จริงของทุนสำรอง เกิดจากการตีราคาหนี้สินของสหกรณ์สูงเกินความจริง หรือตีราคาสินทรัพย์ของสหกรณ์ต่ำกว่าความเป็นจริง โดยวัตถุประสงค์หลักอาจจะเพื่อลดตัวเลข กำไรหรือส่วนเกินที่จะเปิดเผยในงบดุลให้น้อยลงด้วยหวังผลทางด้านภาษีที่จะเสียลดลง อย่างไรก็ตามกระบวนกรเช่นนี้เป็นเทคนิคทางบัญชีที่สมาชิกโดยทั่ว ๆ ไปมักจะไม่มีความรู้ ดังนั้นอันตราย จึงอาจจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่กิจการที่แท้จริงของ

4. สหกรณ์กำลังประสบปัญหาแต่มีการกลบเกลื่อนหรือปกปิดโดยการจัดการกับตัวเลขทางบัญชีให้ดูดีจนดูเหมือนว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทำให้สมาชิกไม่สามารถทราบสถานการณ์ที่เป็นจริงของสหกรณ์ได้ นอกจากนี้อันตรายยังอาจเกิดขึ้นในกรณีที่สหกรณ์มีการสร้างกองทุนรักษาระดับเงินเฉลี่ยคืน (dividend equalization funds) ซึ่งสำรองเป็นพิเศษสำหรับการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกในอัตราที่คงที่ ซึ่งทำให้สมาชิกไม่ทราบสถานการณ์ที่แท้จริงของสหกรณ์ ก็จะเป็นอันตรายแก่สหกรณ์ได้โดยเฉพาะในกรณีที่ธุรกิจมีปัญหาแต่สมาชิกไม่ทราบ จึงไม่มีการศึกษาเพื่อหาทางแก้ไข

5. สร้างความรู้สึกที่ไม่ถูกต้องในด้านความมั่นคงของสหกรณ์ เป็นผลมาจากการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีข้างต้นทำให้การรับรู้ข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะในกรณีที่สหกรณ์มีทุนสำรองในระดับสูง สมาชิกและฝ่ายจัดการอาจเกิดความรู้สึกที่ผิด ๆ ว่าสหกรณ์มีความมั่นคงสูงเป็นผลให้การจัดการด้านการเงินเป็นไปอย่างประมาท เช่น จูงใจให้ลงทุนในกิจกรรมที่มีความเสี่ยงมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่โดยปกติหากพวกเขามีความรู้สึกว่าเงินทุนสำรองมีไม่มาก ก็อาจจะไม่ทำกิจกรรมอะไรที่อยู่นอกเหนือจากความสนใจของสมาชิก

ทุนจากการกู้ยืม

ความต้องการเงินทุนจากการกู้ยืมของสหกรณ์ เกิดขึ้นจากทุนเรือนหุ้นและทุนสำรองของสหกรณ์มีอยู่อย่างจำกัด เงินทุนจากการกู้ยืมนี้แตกต่างจากเงินทุนที่สหกรณ์เป็นเจ้าของ เพราะเป็นเงินทุนจากแหล่งภายนอกสหกรณ์มีบุคคลที่สามเป็นเจ้าของ ซึ่งสหกรณ์จะต้องชำระคืนในระยะเวลาที่กำหนดพร้อมทั้งดอกเบี้ย ในขณะที่เงินทุนจากทุนเรือนหุ้นของสมาชิกหรือทุนสำรองของสหกรณ์นั้นสหกรณ์ไม่มีภาระที่จะต้องจ่ายคืนในกำหนดเวลา อีกทั้งไม่จำเป็นต้องจ่ายดอกเบี้ยด้วยก็ได้หากสมาชิกเห็นชอบ

อำนาจในการกู้ยืมนี้โดยปกติจะมาจากที่ประชุมใหญ่ซึ่งได้พิจารณาแล้วถึงภาระในด้านความเสี่ยงภัยที่จะเกิดจากการกู้ยืมและให้ความเห็นชอบ โดยทั่วไปทางปฏิบัติก็จะมอบอำนาจให้กับฝ่ายจัดการในการกู้ยืม ซึ่งมักจะมีการมอบกำหนดให้ปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย เช่น กำหนดวงเงินสูงสุดที่ให้กู้ยืม หรือกำหนดเป็นปริมาณ ที่แน่นอนเลขว่าจะให้กู้เท่าใด ในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายแห่งสหกรณ์ที่ขึ้นทะเบียนมักจะมีการกำหนดภาระความรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์ในปริมาณที่จำกัด

แหล่งที่มาของเงินทุนจากการกู้ยืม

1. จากสมาชิกของสหกรณ์ ในความเป็นจริงนั้นสหกรณ์ส่วนใหญ่มักไม่สามารถเข้าถึงตลาดทุนได้ อีกทั้งยังขาดแคลนหลักทรัพย์ค้ำประกันที่เหมาะสม ทำให้ไม่ยักยักที่จะได้มาซึ่ง

เงินกู้ยืมในระยะยาวจากแหล่งอื่น ๆ ดังนั้น สมาชิกจึงเป็นแหล่งเงินกู้หนึ่ง ที่มีความสำคัญสำหรับ สหกรณ์ซึ่งเมื่อสหกรณ์ได้รับเงินกู้ยืมจากส่วนของสมาชิกแล้วจะต้องคำนึงเสมอว่า เงินส่วนที่กู้ยืม มาจากสมาชิกนี้แตกต่างจากเงินส่วนที่เป็นการถือหุ้นจากสมาชิก และจะต้องให้ความสำคัญในเงิน ส่วนนี้เสมือนกับว่าสหกรณ์กู้ยืมมาจากบุคคลที่สามที่ไม่ใช่สมาชิก ทั้งในเรื่องของการให้ ผลตอบแทนหรือการชำระคืน เป็นต้น

2. จากรัฐบาล ในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นส่วนมากมักจะพบว่ารัฐบาลเป็น แหล่งทุนภายนอกที่สำคัญของสหกรณ์ เนื่องจากประชาชนส่วนมากมักมีรายได้ต่ำ และสหกรณ์เอง ส่วนใหญ่ก็เติบโตมาจากการริเริ่มและการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ เงินทุนส่วนที่รัฐบาลให้กับ สหกรณ์นั้นมีทั้งที่อยู่ในรูปของเงินทุนในการกู้ยืม และเงินทุนให้เปล่าเพื่อช่วยเหลือสหกรณ์ใน โครงการต่าง ๆ ในส่วนที่เป็นเงินทุนกู้ยิมนั้นรัฐก็มักจะกำหนดเงื่อนไขในเรื่องของดอกเบี้ยและการ ชำระคืนที่เป็นภาระกับสหกรณ์น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งเงินทุนภายนอกอื่น ๆ นอกจากนี้ เงินทุนที่ให้กู้ยืมในบางโครงการก็มักจะให้มาควบคู่กับการช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาเงินทุนจากภาครัฐจำนวนมากก็มีข้อเสีย โดยเฉพาะในกรณีที่ประชาชนมีการศึกษา น้อยเพราะมักจะสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและสร้างความคิดที่ว่าสหกรณ์เป็นองค์กรของรัฐบาลไม่ใช่ องค์กรอิสระที่มีพวกเขาเป็นเจ้าของ

3. จากสถาบันการเงินต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีข้อดีที่ สำคัญเมื่อเทียบกับแหล่งเงินกู้ภายนอกอื่น ๆ คือปริมาณเงินทุนที่จะให้กู้ยิมนั้น โดยทั่ว ๆ ไปมักจะมี มากกว่าแหล่งเงินทุนอื่น ๆ อีกทั้งยังมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเงินคอยให้คำแนะนำทางด้านการ จัดการเงินทุนอีกด้วยซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะสหกรณ์ในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมักจะขาดแคลนผู้จัดการที่มีความรู้ทางด้านการจัดการทางการเงิน โดยทั่วไปการให้กู้ยืมของ ธนาคารพาณิชย์มักจะอยู่ในรูปของเงินให้กู้และเงินเบิกเกินบัญชีและไม่ว่าจะเป็นการให้กู้ยืมแบบ โค้ดก็ตาม ธนาคารก็มักจะเรียกร้องหลักทรัพย์ค้ำประกันที่ครอบคลุมวงเงินที่ให้กู้ยืม สำหรับข้อเสียที่ เกิดจากการใช้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์นั้นก็มิใช่มีอยู่หลายประการ เช่นกัน เป็นต้นว่า มักจะเป็นการให้ กู้ในระยะสั้นหรืออย่างใดก็เป็นการใช้เงินในระยะปานกลาง ในขณะที่สหกรณ์เองมักจะต้องการใช้เงิน ในระยะยาว นอกจากนี้ สหกรณ์ก็มักจะหาหลักทรัพย์ค้ำประกันตามที่ธนาคารต้องการให้ไม่ได้ หลักรทรัพย์ค้ำประกันที่สหกรณ์มี เช่น ที่ดิน ก็มักจะถูกระเมินราคาที่ต่ำ และทุนเรือนหุ้นที่สหกรณ์ มีซึ่งพอจะอาศัยเป็นส่วนหนึ่งของหลักทรัพย์ของสหกรณ์ก็มีความไม่คงที่สูง ดังนั้น จึงพบอยู่เสมอ ว่าในประเทศที่กำลังพัฒนาธนาคารผู้ให้กู้ก็มักจะเรียกร้องให้ภาครัฐเป็นผู้ค้ำประกันการกู้ยืม ซึ่งก็ ทำได้ไม่มากนัก อีกทั้งยังเป็นการเสี่ยงต่อการถูกครอบงำโดยทางการอีกด้วย นอกจากนี้ในการ พิจารณาการให้กู้ยืมโดยเจ้าหน้าที่ของธนาคารก็มักจะไม่มีความยืดหยุ่น พวกเขามักจะมองดูตัวเลข

ทางบัญชีเป็นเกณฑ์โดยไม่สนใจลักษณะเฉพาะของการทำธุรกิจแบบสหกรณ์ เช่น การคู่ที่สัดส่วนของหนี้สินต่อสินทรัพย์ ซึ่งง่ายต่อการพิจารณาของเขา ในขณะที่ไม่ให้ความสำคัญกับจุดแข็งที่สหกรณ์มี เช่น การเป็นองค์การของสมาชิกที่มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ในทางปฏิบัติมักไม่ค่อยพบว่า ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งสินเชื่อสำคัญของสหกรณ์โดยสหกรณ์มักจะไปพึ่งเงินทุนจากขบวนการสหกรณ์ด้วยกันเอง เช่น พุมนุมสหกรณ์ หรือจากสหกรณ์ระดับปฐมด้วยกัน

4. จากสหกรณ์อื่น ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าสหกรณ์ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาหลายประการในการที่จะใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอก ดังนั้นจึงมักจะมีคำแนะนำว่าเมื่อสหกรณ์จำเป็นต้องใช้เงินทุนจากแหล่งภายนอก ในขั้นแรกสหกรณ์ควรที่จะพิจารณาใช้แหล่งเงินทุนจากองค์กรหรือสถาบันที่เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการสหกรณ์ หรือที่เป็นมิตรและมีความเข้าใจในการสหกรณ์ดีเสียก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยพิจารณากู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่น แต่อย่างไรก็ตามในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นเป็นไปได้ที่จะพบว่า สหกรณ์ทั้งหลายแม้กระทั่งสหกรณ์ออมทรัพย์เองก็ยังมีทุนสะสมไม่เพียงพอต่อความต้องการของตัวเอง เนื่องจากบรรดาสมาชิกยากจนเกินกว่าจะมีเหลือสำหรับการออม

แหล่งเงินทุน สหกรณ์มีแหล่งเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ 2 ทาง คือ

1. เงินทุนภายนอก

ส่วนใหญ่ได้มาจากการกู้ยืมจากเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งธนาคารจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 โดยโอนกิจการของธนาคารเพื่อการเกษตรเดิมเข้าไว้ด้วยกัน มีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อส่งเสริมอาชีพหรือการดำเนินงานของเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร ดังนั้นในด้านที่เกี่ยวกับสหกรณ์ ธ.ก.ส. จะให้เงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์การเกษตร

1.1 ใช้เป็นทุนสำหรับให้สมาชิกกู้ตามข้อบังคับของสหกรณ์

1.2 ใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ตลอดจนสิ่งจำเป็นอื่น ๆ มาจำหน่ายแก่สมาชิกและเกษตรกร

1.3 ใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินการขายผลิตผลเกษตร

เงินกู้จากสถาบันการเงินต่าง ๆ สหกรณ์การเกษตรกู้เงินจาก ธ.ก.ส. แต่สหกรณ์รูปอื่น ๆ หรือสหกรณ์การเกษตรบางแห่งจำเป็นต้องหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกมาใช้ในการดำเนินการธุรกิจ ซึ่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์อาจจะขอกู้จากธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ซึ่งมีนโยบายที่จะช่วยเหลือสถาบันเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลโดยถูกต้องตามกฎหมายอยู่แล้ว เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น

เงินเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร สหกรณ์ที่มีการดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น ร้านสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ หรือสหกรณ์การเกษตร จำเป็นต้องใช้เงินสดมากหรือใช้เงินสดบ้างเป็นบางเวลา แต่ในขณะที่เกี่ยวกับการหมุนเวียนของเงินสดอาจหมุนมาไม่ทันกับความต้องการ อาจส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ได้ ฉะนั้น จึงต้องแก้ไขปัญหานี้โดยเฉพาะหน้าโดยการเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารในบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ซึ่งสหกรณ์ได้ทำการตกลงไว้กับธนาคาร โดยจะเบิกเงินเกินบัญชีไม่เกินวงเงินที่กำหนดไว้และธนาคารคิดดอกเบี้ยตามยอดเบิกเกินคงเหลือประจำวัน

สินเชื่อทางการค้า สหกรณ์ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค หรือสินค้าประเภทวัสดุทางการเกษตรหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่สมาชิกในบางครั้งสหกรณ์อาจมีทุนไม่เพียงพอสำหรับการจัดการด้านนี้ สหกรณ์จะขอสินเชื่อสินค้านำมาให้สมาชิกก่อน แล้วชำระมูลค่าสินค้านั้นในภายหลัง อาจเป็นระยะเวลา 30 วัน 45 วัน หรือ 60 วัน แล้วแต่จะตกลงให้เครดิต เราเรียกวิธีนี้ว่า สินเชื่อทางการค้า

เงินทุนจากแหล่งอื่น ๆ ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่ใช้ วิธีการสหกรณ์เป็นวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการปกครอง ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ จะมีทุนให้กู้ยืมเพื่อการส่งเสริมและช่วยเหลือสหกรณ์ที่หน่วยงานนี้รับผิดชอบ

ปัจจุบันพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้สหกรณ์มีฐานะการเงินที่ดี ที่มั่นคงจะช่วยเหลือสหกรณ์อื่น โดยการให้กู้หรือนำเงินฝากไว้กับสหกรณ์นั้น ๆ เพื่อช่วยเหลือให้สหกรณ์ที่มีเงินทุนน้อยมีเงินทุนที่จะให้บริการแก่สมาชิกได้

2. เงินทุนภายใน

แหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็นเงินทุนที่สหกรณ์ได้มาจากมวลสมาชิกของสหกรณ์ เช่น ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ตลอดจนทุนสำรองกำไรสะสมและทุนสะสมอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติ เป็นต้น สหกรณ์จะต้องจัดหาเงินทุนเพียงพอกับขนาดธุรกิจของสหกรณ์ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคลภายนอกในการที่จะให้เงินทุนหรือทำธุรกิจกับสหกรณ์ ฉะนั้นนอกจากสหกรณ์จะดำเนินธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกแล้ว สหกรณ์ควรจะหาวิธีการที่จะส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก ส่งเสริมการประหยัดและการออมทรัพย์ในหมู่สมาชิก เพื่อส่งเสริมฐานะสมาชิกของสหกรณ์ ปัจจุบันเงินทุนที่มาจากแหล่งภายในสหกรณ์ประกอบด้วย 4 ชนิดใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ทุนเรือนหุ้น มาจากการถือหุ้นของสมาชิกเมื่อแรกเข้าหรือระหว่างการเป็นสมาชิก ทุนเรือนหุ้นถือว่าเป็นส่วนของสมาชิกผู้เป็นเจ้าของอย่างแท้จริงมูลค่าหุ้นของสหกรณ์อาจ

แตกต่างกันไปแล้วแต่ข้อบังคับของสหกรณ์ที่กำหนดไว้ หุ้นที่สมาชิกถือทั้งหมดต้องไม่เกิน กฎหมายที่กำหนดไว้ คือ ไม่ให้สมาชิกคนหนึ่งถือหุ้นเกินกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการใช้อิทธิพล เนื่องจากการเป็นผู้มีส่วนในความเป็นเจ้าของจากการถือหุ้นส่วนใหญ่ ของสหกรณ์

2. เงินรับฝากจากสมาชิก การรับฝากเงินจากสมาชิกเป็นการส่งเสริมการออมใน หมู่สมาชิก และยังถือว่าเป็นการหาทุนสำหรับใช้ในธุรกิจของสหกรณ์วิธีหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการรับ ฝาก เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากสัจจะออมทรัพย์ เงินฝากประจำ ถือเป็น แหล่งเงินทุนสำคัญแหล่งหนึ่งของสหกรณ์ซึ่งสหกรณ์สามารถรวบรวม เพื่อใช้เป็นทุนในการ ดำเนินงานได้ แต่ขณะเดียวกันสหกรณ์จะต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฝากเยี่ยงสถาบันการเงินทั่วไป เงิน รับฝากถือเป็นแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์ จัดไว้ในประเภททุนจากเจ้าหนี้

3. ทุนสำรอง ทุนสำรองเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ ความสำคัญของทุนสำรองจะช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเงิน เป็นการลงทุนระยะยาวและขยาย กิจการ เพิ่มอำนาจการกู้ยืมของสหกรณ์ และทำหน้าที่เป็นกันชนสำหรับป้องกันความรับผิดชอบ เพื่อ หนี้สินของสมาชิก เพราะสามารถนำไปชดเชยการขาดทุน โดยไม่ต้องลดค่าหุ้นหรือเรียกให้สมาชิก ชำระหนี้เพิ่มเติม ทุนสำรองเป็นเงินทุนของสหกรณ์ที่สหกรณ์ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย

4. ทุนสำรองเป็นทุนที่ได้มาจากการรวบรวมสะสมจากแหล่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การ ก่อหนี้ เพื่อให้ทุนส่วนของสมาชิกเป็นเจ้าของได้งอกเงยขึ้น ถือได้ว่าทุนส่วนนี้มีความสำคัญต่อการ ขยายและเติบโตของสหกรณ์ โดยมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การจัดสรรเงินส่วนเกิน (กำไรสุทธิ) เป็นทุนสำรอง

4.2 เงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้แก่สหกรณ์ โดยไม่ระบุว่าจะให้ใช้เพื่อ การใด

4.3 กำไรจากการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

4.4 เงินที่สหกรณ์พึงจ่ายให้บุคคลใดที่ขาดการเรียกร้องจนพ้นกำหนดอายุ ความ เช่น เงิน ปันผล เงินเฉลี่ยคืน ตามส่วนการอุดหนุนของสมาชิกที่ไม่ได้มารับภายใน ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

4.5 เงินค่าปรับต่าง ๆ ที่สหกรณ์ได้รับจากสมาชิก

4.6 หนี้ต่าง ๆ ที่เจ้าหนียกให้

4.7 เงินทุนสะสมอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ สหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิจากการดำเนินงานประจำปี ส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนสะสมเพื่อการดำเนินการ อย่างใดอย่างหนึ่งของสหกรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับทั้งนี้เพื่อให้สหกรณ์มีทุนใช้เพื่อการนั้น

โดยไม่ต้องหาจากแหล่งอื่น เช่น เป็นทุนศึกษาอบรมทางสหกรณ์ เป็นทุนการสะสมเพื่อการสงเคราะห์ ส่งเสริมสวัสดิการในหมู่สมาชิกและครอบครัวเป็นทุนสะสมเพื่อการขยายงาน เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์ต้องการเงินทุนไม่ว่าจะเป็นระยะเริ่มตั้ง ระยะดำเนินงาน หรือระยะขยายกิจการ เงินทุนที่ต้องการจึงมีเงินทุนระยะสั้น เงินทุนระยะปานกลาง และเงินทุนระยะยาว แหล่งเงินทุนของสหกรณ์มีอยู่ 2 แหล่ง คือ แหล่งเงินทุนภายนอกและแหล่งเงินทุนภายใน

ต้นทุนของเงินลงทุน หมายถึง อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำ ซึ่งธุรกิจได้รับจากการลงทุนในสินทรัพย์ เพื่อที่จะเป็นที่พอใจของผู้ลงทุน หรือหมายถึง อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์ ซึ่งจะให้มูลค่าตลาด (market value) ของธุรกิจไม่เปลี่ยนแปลงในการพิจารณาต้นทุนของเงินทุนจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินสำหรับธุรกิจที่ได้ผลตอบแทนหรือสร้างผลตอบแทนจากเงินลงทุนและสินทรัพย์ อันได้แก่ ธุรกิจการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินต่าง ๆ (รวมทั้งธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์) เนื่องจากผลตอบแทนที่ได้จากเงินลงทุนจะสูงหรือต่ำ ย่อมขึ้นอยู่กับต้นทุนของเงินลงทุน และค่าใช้จ่ายในการใช้สินเชื่อสถาบันการเงินที่สามารถมีต้นทุนเงินลงทุนต่ำ ควบคุมค่าใช้จ่ายในการบริหารสินเชื่อได้ดี ย่อมสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพการดำเนินงานที่จะปรากฏออกมาในงบกำไรขาดทุนได้

ในการวิเคราะห์ต้นทุนของเงินลงทุนมักจะพิจารณา ต้นทุนเงินลงทุนภายนอกหรือเรียกอีกอย่างว่า ต้นทุนทางบัญชี ซึ่งต้นทุนในรูปของตัวเงินจริง ๆ เช่น ต้นทุนของเงินรับฝาก และต้นทุนเงินกู้ยืม โดยไม่ได้พิจารณาต้นทุนเงินลงทุนภายในหรือเรียกอีกอย่างว่า ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งหน่วยธุรกิจไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงินจริง หรืออาจเรียกอีกอย่างว่า ต้นทุนตัวเลข อันได้แก่ ต้นทุนเงินทุน ดังต่อไปนี้

1. ส่วนของเจ้าของหรือทุนเรือนหุ้น ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเงินทุนเหล่านี้อย่างน้อยที่สุดก็มีต้นทุนค่าเสียโอกาส หรือ Opportunity Cost ซึ่งมักไม่ได้แสดงต้นทุนในเงินสดโดยตรง
2. หนี้สินอื่นที่เป็นแหล่งเงินทุนที่ไม่มีการจ่ายผลตอบแทนใด ๆ ให้แก่เจ้าของทุนแต่อย่างใด เช่น ก้น

ดังนั้น ต้นทุนของเงินทุนมักเป็นต้นทุนของเงินทุนภายนอก (ต้นทุนบัญชี) ของสหกรณ์ที่มีการจ่ายในรูปค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินจริง มักจะได้แก่ ต้นทุนเงินฝาก และต้นทุนเงินกู้ยืม

ประสิทธิภาพในการใช้เงินทุน คือ ส่วนต่างของผลตอบแทนเงินลงทุน และต้นทุนเงินทุน คือ ประสิทธิภาพในการใช้เงินทุนของธุรกิจผลตอบแทนแตกต่างกันไป กล่าวอีกในหนึ่งว่า ธุรกิจควรจะลงทุนในสินทรัพย์ประเภทใด และแต่ละประเภทควรมีจำนวนเท่าใด จึงจะทำให้ธุรกิจได้ประโยชน์สูงสุด ประโยชน์สูงสุดหรือประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เป็นจุดมุ่งหมายของธุรกิจ

ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหรือทิศทางในการดำเนินงานที่ทุกธุรกิจต้องกำหนดขึ้น การนำเงินลงทุนไปใช้ไป จัดสรรเงินทุนหรือลงทุนในสินทรัพย์ในประเภทต่าง ๆ โดยให้ธุรกิจมีทั้ง Liquidity และ Profitability

สุวรรณา เจียรนัยกูร (2530: 8-9) ได้กล่าวว่า การบริหารเงินให้ธุรกิจมี Liquidity หรือสภาพคล่อง หมายถึง การบริหารเงินเพื่อให้มีความสามารถที่นำสินทรัพย์ไปชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ธุรกิจจะมีสภาพคล่องดังกล่าวสูงต่อ เมื่อมีสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้รวดเร็ว เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ สินค้า เงินลงทุนชั่วคราว เป็นต้น สภาพคล่องที่สูงจะช่วยลดความเสี่ยงทางการเงิน

การบริหารเงินให้ธุรกิจมี Profitability หรือภาวะที่ให้ผลกำไร ภาวะที่ได้ประโยชน์ หมายถึงการบริหารการเงินเพื่อให้มีการใช้เงินทุนไปลงทุน ในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น หรือเพื่อให้มีความสามารถในการทำกำไรสูงสุด (ตามเป้าหมายของธุรกิจ) โดยปกติแล้วการจะให้ได้กำไรสูงสุดนั้นธุรกิจต้องใช้เงินทุนมาก ๆ เพื่อลงทุนในสินทรัพย์ถาวรที่สามารถให้ผลตอบแทนสูงกว่าการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนงานการใช้เงินทุนเพื่อให้ธุรกิจสามารถบรรลุ Liquidity และ Profitability จึงไม่ใช่งานที่ง่ายนัก แต่ถือเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารการเงินที่ต้องทำให้เกิดดุลยภาพระหว่าง Liquidity หรือ Profitability เพื่อให้เกิดการเสี่ยงภัยทางการเงินเกี่ยวกับการไม่มีจะชำระหนี้ จนทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ฐานะทางเครดิตเพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดปลอดภัยและเพื่อให้เจ้าของธุรกิจได้รับความมั่งคั่งสูงสุดด้วย

ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่การใช้เงินทุน ผู้บริหารการเงินจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารเงินสดและหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด การบริหารลูกหนี้ การบริหารสินค้าคงเหลือ งบลงทุน นโยบายเงินปันผล การวิเคราะห์การใช้สินทรัพย์และเงินทุนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายคงที่

เต็มใจ สุวรรณชาติ (2536: 14) ได้กล่าวว่า การบริหารการเงิน หรือสภาพคล่องอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงการเจริญเติบโตของเงินออมที่อยู่ในสหกรณ์อย่าง ต่อเนื่อง เงินออมนี้ไม่ว่าจะเป็นทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ เงินรับฝากก็ตาม ซึ่งเงินเหล่านี้จะมีต้นทุนในตัวเองโดยปกติสหกรณ์จะไม่ให้สมาชิกกู้ เพื่อทำรายได้เข้าสู่สหกรณ์ อย่างไรก็ตามในการบริหารเงินนั้นจะต้องมีการสำรองเงินสด เงินฝากธนาคารหรือตราสารทางการเงินที่มีสภาพคล่องซึ่งจะเปลี่ยนเป็นเงินได้ง่ายที่สุด เพื่อสนองตอบการไหลออกของเงิน ดังนั้น การบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีแหล่งเงินทุน แหล่งสนับสนุนสภาพคล่องเช่น ธนาคารพาณิชย์ ทุนนามสหกรณ์เป็นแหล่งค้ำประกัน เพื่อบริหารสภาพคล่องของ สหกรณ์

จุฑาทิพย์ ภัทรวาท (2543: 42) ได้กล่าวว่าเป้าหมายในการบริหารเงิน จะใช้เงินทุนให้เกิดประสิทธิภาพของสหกรณ์การเกษตรย่อมมีแตกต่างจากเป้าหมายในการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์หรือองค์กรธุรกิจอื่น ซึ่งได้แก่

1. ความสามารถในการทำกำไร (profitability) คำที่กล่าวว่า “สหกรณ์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร” นั้นมิได้หมายความว่า สหกรณ์ไม่ต้องทำกำไร แต่การเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่แท้จริงนั้น หมายถึง สหกรณ์ย่อมดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด มีกำไรเช่นเดียวกับธุรกิจอื่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ตัวบ่งชี้ที่สำคัญของประสิทธิภาพในการดำเนินงานคือ “ความสามารถในการทำกำไร

2. การรักษาสภาพคล่อง (liquidity) สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพคล่องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม สภาพการณ์ที่บ่งชี้ถึง “สภาพคล่อง” ในสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ การมีเงินเพียงพอให้แก่สมาชิกที่มากู้เงิน ที่มาถอนหุ้น ถอนเงินฝาก การจ่ายเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืนได้ตามเวลากำหนด

3. การดำรงความเสี่ยง (risk) ในอัตราต่ำ ในแนวทางของนักสหกรณ์ไม่ควรจะดำเนินการใด ๆ ที่มีความเสี่ยงเพราะดำเนินการบนความเสี่ยงย่อมมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายของสหกรณ์และสมาชิกมากที่สุด ความเสี่ยงที่ผู้บริหารต้องระมัดระวังได้แก่ ความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดหาเงินทุนผิดพลาด (financial risk) และความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดสรรเงินทุนที่ไม่ได้เป็นไปตามแผน (operating risk)

4. ความมั่นคงและมีเสถียรภาพ (security & stability) ความมั่นคงและเสถียรภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสหกรณ์ สมาชิกผู้ฝากเงินย่อมต้องมีความเชื่อถือไว้วางใจและแน่ใจว่าสหกรณ์มีความมั่นคงและเสถียรภาพจึงมีความมั่นใจที่จะนำเงินมาฝากไว้กับสหกรณ์

ประยงค์ สายประเสริฐ (2546: 203) ได้กล่าวว่า การระดมทุนภายในสหกรณ์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก ซึ่งถ้าหากสหกรณ์ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ และทำการรณรงค์ในการระดมทุนภายในสหกรณ์อย่างจริงจังและต่อเนื่องแล้ว สหกรณ์ก็จะมีเงินทุนเพิ่มขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาคาขาดแคลนเงินทุนลงได้ การระดมทุนของสหกรณ์จะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการพัฒนาอาชีพให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น และได้กล่าวว่า ถึงแม้สหกรณ์จะถือเอาการรวมคนเป็นสิ่งสำคัญ แต่ทุนก็นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรประการหนึ่ง นอกเหนือจากทรัพยากรในด้านอื่น ๆ สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยจะได้มีเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
2. จากธนาคารพาณิชย์
3. จากเงินทุนส่งเสริมสหกรณ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์
4. จากทุนเรือนหุ้น
5. จากเงินฝากของสมาชิกประเภทออมทรัพย์ ฝากประจำ ฝากสัจจะออมทรัพย์
6. ทุนสำรอง

สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มักจะมองหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก แต่ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการระดมทุนจากภายในสหกรณ์เอง ซึ่งหากสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งจะกำหนดนโยบายในการระดมทุนภายในสหกรณ์ไว้ให้ชัดเจน โดยมีเป้าหมายและมีแผนการณรงค้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องและปฏิบัติงานตามแผนอย่างจริงจัง เชื่อว่า สหกรณ์จะสามารถเพิ่มเงินทุนได้อย่างรวดเร็ว นโยบายในการระดมทุนภายในสหกรณ์ จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับนโยบายในการส่งเสริมอาชีพในด้านการเกษตรและอาชีพอื่น ๆ นอกจากการเกษตรให้แก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีรายได้สูงขึ้นกว่าเดิม และมีแหล่งที่มาของรายได้จากพืช สัตว์ ผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน รวมทั้งรายได้อื่น ๆ นอกภาคเกษตร โดยวิธีการถือหุ้นเพิ่มตามเกณฑ์ของการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วตามปกติ เมื่อสมาชิกกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ทุก 1,000 บาท จะต้องถือหุ้นเพิ่ม 1 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 50 บาท ส่วนการถือหุ้นของสหกรณ์ตามความสมัครใจของสมาชิกยังกระทำกันน้อยมาก ซึ่งเรื่องนี้สหกรณ์จะต้องจัดการประชุมชี้แจงให้สมาชิกสหกรณ์มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ เหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ ซึ่งถ้าหากสมาชิกทั้งหมดของสหกรณ์มีความเข้าใจแล้ว ย่อมจะให้ความร่วมมือ สหกรณ์ก็จะได้เงินทุนจากการถือหุ้นของสมาชิกเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้สหกรณ์ก็ควรจรรณรงคให้กรรมการดำเนินการและสมาชิกทำการฝากเงินประเภทออมทรัพย์ ประจำ และสัจจะออมทรัพย์

การระดมทุนภายในสหกรณ์จะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายมาน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การประชาสัมพันธ์ รวมทั้งหามาตรการจูงใจต่าง ๆ และกระทำกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จะต้องกระทำให้เป็นตัวอย่างแก่สมาชิกแล้วเชื่อว่า สหกรณ์จะสามารถระดมเงินทุนจากภายในสหกรณ์ได้เป็นจำนวนมาก

ส่วนทุนสำรองนั้น ถ้าสหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจและมีกำไรสุทธิจะต้องจัดสรรเป็นเงินทุนสำรองของสหกรณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 (ตามกฎหมายของสหกรณ์)

ศิริพร กิริติการกุล (2547 :25-32) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนเงินทุนไว้ดังนี้

ต้นทุนเงินฝาก

เงินฝากเป็นเงินทุนที่มักเป็นสัดส่วนสูง เมื่อเปรียบเทียบเงินทุนรวมเป็นที่มาของแหล่งเงินทุนรวมเป็นที่มาของแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ อาจจะอยู่ในรูปแบบบริการเงินฝากรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อจะระดมเงินทุนที่มีต้นทุนของเงินลงทุนที่ต่ำกว่าเงินกู้ยืม โดยจะจ่ายผลตอบแทนแก่สมาชิกผู้ฝากเงินในรูปของดอกเบี้ยเงินฝาก การวิเคราะห์ต้นทุนเงินฝากนี้จะทำให้จ่ายฝากระหว่างปีหาร ด้วยปริมาณเงินฝากคงเหลือ ณ สิ้นงวดปีบัญชีนั้น ๆ คูณด้วยร้อย โดยสามารถเขียนอยู่ในรูปสมการดังนี้

$$\text{ต้นทุนเงินรับฝาก} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายเงินฝาก}}{\text{ปริมาณเงินฝาก}} \times 100$$

ค่าใช้จ่ายเงินฝาก หมายถึง ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากที่จะต้องจ่ายออกไปในรอบบัญชีนั้น

ต้นทุนเงินทุนทางเศรษฐศาสตร์

ต้นทุนดังกล่าวอยู่ในรูปตัวเลขทางบัญชีที่ปรากฏในงบการเงิน เนื่องจากแหล่งที่มาของเงินทุนสหกรณ์ นอกจากจะมาจากเงินรับฝากจากสมาชิกและเงินกู้จากแหล่งต่าง ๆ แล้ว ส่วนหนึ่งยังมาจากทุนสหกรณ์เอง เช่น ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ซึ่งในที่นี้ควรคิดต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินทุนดังกล่าว เพื่อคำนวณหาต้นทุนที่แท้จริงของเงินลงทุนที่สหกรณ์นำไปใช้ลงทุนก่อให้เกิดรายได้ ฉะนั้นในการคำนวณนอกจากจะคำนวณนอกจากจะคำนวณหาต้นทุนที่แท้จริงของเงินลงทุนและต้นทุนเงินกู้ยืมแล้ว ยังต้องคำนวณค่าเสียโอกาสเงินทุนภายในสหกรณ์อีกส่วนหนึ่งก่อนนำมาหาต้นทุนเงินทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก สามารถคำนวณหาต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักได้ โดยถ่วงน้ำหนักจากสัดส่วนของเงินทุนจากทุนภายในกับเงินลงทุนสุทธิ ดังนี้

ต้นทุนเงินทุนทางเศรษฐศาสตร์ถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก เท่ากับ (สัดส่วนของต้นทุนทางบัญชี x ต้นทุนถัวเฉลี่ยทางบัญชี) + (สัดส่วนของเงินทุนภายใน x ต้นทุนค่าเสียโอกาส)

โดยที่

$$\text{สัดส่วนของต้นทุนทางบัญชี} = \frac{(\text{เงินรับฝาก} + \text{เงินกู้ยืม})}{\text{เงินทุนภายนอกและภายในนำไปลงทุน}}$$

$$\text{สัดส่วนเงินทุนภายใน} = \frac{\text{เงินทุนภายในสหกรณ์}}{\text{เงินทุนภายนอกและเงินทุนภายในนำไปลงทุน}}$$

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการความเสี่ยง

ความหมายของความเสี่ยง

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2552 : ระบบออนไลน์) ความเสี่ยง คือ ความไม่แน่นอนต่อการประสบกับเหตุการณ์ หรือ สถานะที่เราต้องเผชิญกับสถานการณ์อื่น ไม่พึงประสงค์โดยมีความน่าจะเป็น หรือโอกาสในสิ่งนั้น ๆ เป็นศูนย์

ความเสี่ยง (Risk) คือ การวัดความสามารถ ที่จะดำเนินการให้วัตถุประสงค์ของงานประสบความสำเร็จ ภายใต้การตัดสินใจ งบประมาณ กำหนดเวลา และข้อจำกัดด้านเทคนิคที่เผชิญอยู่ อย่างเช่น การจัดทำโครงการเป็นชุดของกิจกรรม ที่จะดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มาดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ ภายใต้กรอบเวลาอันจำกัด ซึ่งเป็นกำหนดการปฏิบัติการในอนาคต ความเสี่ยงจึงอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอน และความจำกัดของทรัพยากรโครงการ ผู้บริหารโครงการจึงต้องจัดการความเสี่ยงของโครงการ เพื่อให้ปัญหาของโครงการลดน้อยลง และสามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นฤมล สะอาดโสม (2548: 30) ความเสี่ยงคือ ความไม่แน่นอนที่อาจนำไปสู่ความสูญเสีย ทุกคนมีโอกาสที่จะเผชิญกับความเสี่ยง 6 ประเภทคือ

1. ความเสี่ยงที่ปรากฏ เช่น ความเสี่ยงจากอุบัติเหตุบนท้องถนน
2. ความเสี่ยงจากความรู้สึก เช่น ความเสี่ยงจากภัยสุขภาพที่เกิดขึ้นกับเยาวชน
3. ความเสี่ยงที่แท้จริง เช่น ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร
4. ความเสี่ยงจากการเก็งกำไร เช่น ความเสี่ยงจากการนำเงินออมของครอบครัว

ไปลงทุนในตลาดทุน

5. ความเสี่ยงพื้นฐาน เช่น ความเสี่ยงจากภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง และ
6. ความเสี่ยงเฉพาะ เช่น ความเสี่ยงจากอัคคีภัยสำหรับบ้านพักอาศัย

อย่างไรก็ดีความเสี่ยงใดความเสี่ยงหนึ่งอาจจะมีผลสอดคล้องกับอีกความเสี่ยงประเภทหนึ่ง ความเสี่ยงที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเผชิญทุกวันสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ

1. ความเสี่ยงที่แท้จริง
2. ความเสี่ยงทางการเงิน และ
3. ความเสี่ยงไม่ใช่ทางการเงิน

การจัดการความเสี่ยง

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2552 : ระบบออนไลน์) การจัดการความเสี่ยง หรือ การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) กระบวนการในการระบุ วิเคราะห์ (en:risk analysis) ประเมิน (en:risk assessment) ดูแล ตรวจสอบ และควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับ กิจกรรม หน้าที่ และกระบวนการทำงาน เพื่อให้องค์กรลดความเสี่ยงจากความเสียหายมากที่สุด อันเนื่องมาจากภัยที่องค์กรต้องเผชิญในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือเรียกว่า อุบัติภัย (Accident)

บริษัทหลักทรัพย์เพื่อธุรกิจหลักทรัพย์จำกัด (2552 : ระบบออนไลน์) ได้กล่าวถึง การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) สำหรับองค์กรไว้ว่า การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ และก็ยังเป็นการยากสำหรับผู้บริหารที่จะทราบว่าปัญหาอะไร รออยู่ในอนาคตบ้าง ดังนั้นธุรกิจจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะให้ทราบว่าธุรกิจจะเผชิญปัญหาอะไรและจะหาทางป้องกันอย่างไรเพื่อให้ความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นมีผลกระทบต่อธุรกิจน้อยที่สุด ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงจึงหมายถึง กระบวนการวางแผนการบริหารและการจัดการความเสี่ยง เพื่อช่วยในการตัดสินใจของบุคคลหรือธุรกิจใด ๆ ใน อันที่จะหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด โดยมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

แนวทางในการบริหารความเสี่ยง ซึ่งโดยปกติจะประกอบด้วย

1. การกำหนดความเสี่ยงที่บริษัทเผชิญอยู่ หรือการวิเคราะห์ความเสี่ยง ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดที่แต่ละองค์กรจะต้องสามารถวิเคราะห์และกำหนดให้ได้ว่าองค์กรหรือหน่วยงานใดในองค์กรต้องเผชิญกับความเสี่ยงใดบ้าง ซึ่งความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอาจมีขนาดและผลกระทบที่แตกต่างกัน โดยที่ความเสี่ยงบางประเภทอาจจะมีผลกระทบน้อยมาก ในขณะที่ความเสี่ยงบางประเภทอาจมีแนวโน้มที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรได้มาก ดังนั้นธุรกิจจึงควรที่จะวิเคราะห์และกำหนดความเสี่ยงที่ธุรกิจนั้นเผชิญให้ได้

2. การหาวิธีการจัดการกับความเสี่ยง

การลดความเสี่ยง ความเสี่ยงที่ได้รับอาจลดลงได้ ด้วยวิธีการหาทางป้องกันเพื่อมิให้มีความเสียหายเกิดขึ้น การลดความเสี่ยงนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะลดจำนวนครั้งของความเสียหายลง หรือลดความรุนแรงของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การวิเคราะห์อาจอาศัยข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงข้อมูลการคาดการณ์ในอนาคตประกอบการตัดสินใจ

การรับความเสี่ยงไว้เอง คือการที่ผู้บริหารขององค์กรนั้น ๆ ยินยอมที่จะรับภาระความเสี่ยงหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไว้เอง เนื่องจากเล็งเห็นว่าโอกาส หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดความเสียหายอยู่ในวิสัยที่การทำธุรกิจนั้นยอมรับได้

3. การโอนความเสี่ยง เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงอีกรูปแบบหนึ่งที่ธุรกิจจะต้องวิเคราะห์และตัดสินใจที่จะเลือกโอนความเสี่ยงออกไปในรูปแบบใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของธุรกิจนั้น ๆ เช่น การโอนความเสี่ยงไปให้บุคคลอื่นที่มีใช้บริษัทประกันโดยสัญญา หรือการโอนความเสี่ยงไปให้บริษัทประกันภัยตามรูปแบบและเงื่อนไขที่ธุรกิจต้องการ

4. การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงอาจกระทำได้โดยวิธีการง่าย ๆ โดยที่ธุรกิจไม่พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง อย่างไรก็ตามวิธีการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงนี้น่าจะเป็นวิธีสุดท้ายหลังจากที่ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่อาจใช้วิธีการอื่นเข้ามาแก้ไขได้เท่านั้น การตัดสินใจในวิธีการนี้ธุรกิจต้องเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียก่อนการตัดสินใจ

5. การคัดเลือกวิธีการที่ดีที่สุด การตัดสินใจคัดเลือกวิธีการบริหารความเสี่ยงจะต้องคำนึงถึง

ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นหากเลือกวิธีการดังกล่าว และการเตรียมแนวทางแก้ไข

ค่าใช้จ่ายที่จะใช้ในการจัดการตามวิธีการที่คัดเลือกมีจำนวนมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของธุรกิจที่อาจได้รับจากการตัดสินใจเลือกวิธีการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกวิธีการที่จะใช้ในการจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีใดแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ มาตรการที่ได้เลือกใช้นั้นมีความเหมาะสมกับภาวะแวดล้อมในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้ธุรกิจสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจต่อไป

พสุ เดชะรินทร์ (ม.ป.ป) ได้กล่าวถึงการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ ERM ของ COSO มีองค์ประกอบอยู่ทั้งหมดแปดประการ ประกอบด้วย

1. Internal Environment หรือปัจจัยภายในองค์กรที่ถือเป็นพื้นฐานขององค์ประกอบอื่น ๆ ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของค่านิยม จริยธรรม ความสามารถของบุคลากร แนวทางการบริหารของผู้นำ คณะกรรมการบริษัท องค์ประกอบด้านนี้เป็นตัวนำไปสู่องค์ประกอบในด้านอื่น ๆ

2. Objective Setting หรือ การตั้งวัตถุประสงค์ ซึ่งองค์ประกอบนี้ก็เป็นเรื่องของการตั้งวัตถุประสงค์ที่เราคุ้นเคยกันดี โดยจะต้องมีวัตถุประสงค์ทั้งในระดับกลยุทธ์ (Strategic) การดำเนินงาน (Operations) การรายงาน (Reporting) และการตอบสนองต่อกฎระเบียบต่าง ๆ (Compliance)

3. Event Identification หรือ การระบุถึงเหตุการณ์หรือปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยในองค์ประกอบนี้จะต้องพิจารณาทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่จะส่งผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาวะเศรษฐกิจ ธรรมชาติ การเมือง สังคม การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โครงสร้างขององค์กร บุคลากรขององค์กร กระบวนการและเทคโนโลยีขององค์กร

4. Risk Assessment หรือ การประเมินความเสี่ยง ซึ่งจะทำให้เราทราบว่าเหตุการณ์หรือปัญหาที่จะเกิดขึ้น (มาจากองค์ประกอบที่แล้ว) จะส่งผลกระทบอย่างไรต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยจะประเมินทั้งในด้านของความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ขึ้น (Likelihood) และผลกระทบ (Impact)

5. Risk Response หรือ การตอบสนองต่อความเสี่ยง ซึ่งผู้บริหารจะต้องกำหนดว่าจะตอบสนองต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างไร โดยการตอบสนองความเสี่ยงดังกล่าวอาจจะอยู่ในรูปของ avoidance, reduction, sharing และ acceptance

6. Control Activities หรือ นโยบายและขั้นตอนที่จะทำให้มั่นใจได้ว่า การตอบสนองความเสี่ยงที่จะทำในขั้นที่แล้ว ได้เกิดการปฏิบัติที่ดี

7. Information and Communication หรือ การสื่อสารและการส่งข้อมูลที่สำคัญ และจำเป็นต่อการบริหารความเสี่ยง

8. Monitoring หรือการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานตามแนวทางของ ERM ทั้งหมดทั้งองค์กร

การจัดการความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (2549 : 2-6) ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่ลูกหนี้อาจไม่สามารถหรือไม่ประสงค์จะชำระสินเชื่อคืนให้กับธนาคาร หรือปฏิบัติตามภาระข้อผูกพันอื่นตามสัญญาปัจจัยความเสี่ยงด้านสินเชื่อ หมายถึง ประเด็นความเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนอย่างครบถ้วนของลูกหนี้ รวมถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคาร โดยส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นจริงหลังจากการแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ดำเนินการจนถึงที่สุด อาจส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงความเสี่ยงของเงินกองทุนด้วย

ปัจจัยความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ที่สำคัญได้แก่

1. ปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

2. อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งอาจไม่เป็นตามคาดการณ์ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเนื่องถึงธุรกิจและความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า ปัจจัยความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สำคัญ มีดังนี้

สถานการณ์ทางการเมืองและความรุนแรงในประเทศ

การชะลอตัวของเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศคู่ค้าซึ่งเป็นตลาดด้านการส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย

การระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก ซึ่งยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้จะไม่มีการระบาดรุนแรงแต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

การแข็งค่าขึ้นของเงินบาท เมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่น ๆ ในภูมิภาคและในประเทศที่เป็นคู่แข่งสำคัญในตลาดส่งออกของประเทศไทย

ระดับราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ซึ่งแม้ว่าในขณะนี้จะมีการปรับตัวลดลงจากจะดับสูงสุด แต่ก็ยังคงอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับในอดีต

3. ความอ่อนไหวของภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงและการท่องเที่ยว สถานการณ์ความไม่สงบต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวและประชาชนผู้อุปโภคบริโภคเกิดความเป็นห่วงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ทำให้อุปสงค์ของธุรกิจบันเทิงและการท่องเที่ยวอาจลดลง และส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำรายได้และสร้างกำไรตลอดจนความสามารถในการชำระเงินกู้ขององค์กรธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจต่อเนื่อง

4. ความอ่อนไหวของผลการประกอบการของผู้ประกอบธุรกิจส่งออกความสามารถในการทำกำไรของผู้ประกอบธุรกิจส่งออกหรือธุรกิจที่ต้องพึ่งพาธุรกิจส่งออกอาจลดลงเนื่องจากผลกระทบของการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่ทวีความรุนแรง

ตลอดจนความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนการบริหารความเสี่ยง ธนาคารได้กำหนดกระบวนการอันวสินเชื่อไว้อย่างชัดเจน โดยครอบคลุมถึงนโยบายสินเชื่อ การจัดระดับความเสี่ยงด้านสินเชื่อของลูกค้า ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขและอำนาจในการอนุมัติสินเชื่อเป็นอำนาจระดับต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับประเภทธุรกิจและหรือขนาดของวงเงิน เป็นต้น ในการพิจารณาสินเชื่อแต่ละราย ธนาคารจะพิจารณาวัตถุประสงค์ในการขอกู้ ประเมินความสามารถในการชำระคืนเงินกู้จากกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ความเป็นไปได้ทางธุรกิจความสามารถของผู้บริหาร ตลอดจนหลักทรัพย์ค้ำประกัน และจัดให้มีการทบทวนระดับความเสี่ยงของสินเชื่อเป็นประจำ นอกจากนี้ธนาคารได้จัดตั้งหน่วยงาน บริหารความเสี่ยง เพื่อทำหน้าที่นำเสนอและปรับปรุงนโยบายด้านความเสี่ยงโดยรวมของธนาคารเพื่อรองรับกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ รวมทั้งมาตรฐานสากล Basel II ตลอดจนดูแลการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของคณะ

กรรมการบริหารความเสี่ยงธนาคารได้จัดตั้งหน่วยงาน บริหารสินเชื่อ ที่มีความเป็นอิสระจากหน่วยงานอื่น ๆ ในองค์กร เพื่อทำหน้าที่บริหารความเสี่ยงในการอำนวยสินเชื่อ โดยกำกับดูแลและติดตามการอำนวยสินเชื่อให้เป็นไปตามนโยบายสินเชื่อของธนาคาร หน่วยงานนี้ประกอบด้วย หน่วยงานนโยบายสินเชื่อ กลั่นกรองสินเชื่อ บริหาร Portfolio สอบทานสินทรัพย์เสี่ยงบริหารสินเชื่อพิเศษ และประណหมนี้และกฎหมาย แต่ละหน่วยงานมีหน้าที่และความรับผิดชอบพอสังเขปดังต่อไปนี้

1. นโยบายสินเชื่อ มีหน้าที่ดูแลโครงสร้างนโยบายสินเชื่อ ประสานงานในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และเผยแพร่นโยบายมาตรฐานและกระบวนการ ติดตามดูแลกรณีไม่เข้าเกณฑ์ของนโยบายสินเชื่อ และรวบรวมความคิดเห็น ต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงนโยบายสินเชื่อ

2. กลั่นกรองสินเชื่อ เป็นหน่วยงานอิสระจากสายลูกค้าธุรกิจ มีหน้าที่ดูแลให้การอำนวยสินเชื่อเป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการพิจารณาสินเชื่อ ทบทวนผลการจัดระดับความเสี่ยงสินเชื่อของลูกค้า รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมสินเชื่อที่ดี มีกระบวนการอำนวยสินเชื่อที่เป็นระบบและเชื่อถือได้

3. บริหารสินเชื่อพิเศษ มีหน้าที่ดูแลบริหารจัดการหนี้ด้อยคุณภาพ กำหนดกลยุทธ์พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขและการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

4. บริหาร Portfolio มีหน้าที่วิเคราะห์และเสนอแนะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ Portfolio การกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมของ Portfolio และการตั้งสำรองหนี้สูญในระดับ Portfolio พัฒนาและดูแลเครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ สร้างฐานข้อมูลด้านสินเชื่อ ตลอดจนควบคุมดูแลมาตรฐานการจัดการที่เกี่ยวข้อง

5. สอบทานสินทรัพย์เสี่ยงเป็นหน่วยงานอิสระมีหน้าที่สอบทานกระบวนการบริหารสินเชื่อและคุณภาพสินเชื่อประเมินความเสี่ยงของการตั้งสำรองหนี้สูญและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย กฎ ระเบียบ และมาตรฐานการพิจารณาสินเชื่อ

6. ประណหมนี้และกฎหมาย มีหน้าที่ดำเนินการให้มีการฟ้องร้องหรือประนีประนอมยอมความหรือยึดทรัพย์ขายทอดตลาด และบริหารทรัพย์สินรอการขายของธนาคาร

อนึ่ง ควบคู่ไปกับการเร่งรัดการดำเนินการเพื่อลดปริมาณสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้อย่างเต็มที่เสมอมา ธนาคารได้ให้ความสำคัญกับการกันเงินสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญอย่างต่อเนื่อง โดย ณ สิ้นปี 2549 ธนาคารได้กันเงินสำรองเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ นอกเหนือจากที่ต้องดำเนินการตามปกติเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมตามเกณฑ์การกันเงินสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ปรับปรุงใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

การจัดการความเสี่ยงด้านการตลาด

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (2549 : 8-9) กล่าวถึงความเสี่ยงด้านตลาดว่า หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน และราคาราสารในตลาดเงินและตลาดทุน ที่มีผลกระทบต่อผลประกอบการทางการเงินของธนาคาร

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยจากสินทรัพย์ และรายจ่ายดอกเบี้ยจากหนี้สินของธนาคาร ธนาคารมีความเสี่ยงจากการที่สินทรัพย์และหนี้สินดังกล่าวมีรอบระยะเวลาการปรับอัตราดอกเบี้ยหรือการครบกำหนดสัญญาไม่ตรงกัน หรือเมื่ออัตราดอกเบี้ยอ้างอิงของสินทรัพย์และหนี้สินมีการเปลี่ยนแปลงโดยไม่สอดคล้องกันซึ่งจะมีผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยสุทธิของธนาคารปัจจัยความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย ได้แก่ ความเคลื่อนไหวของอัตราเงินเฟ้อที่ปรับตามราคาน้ำมัน การดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ตลอดจนการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาด โดยเฉพาะด้านเงินฝากซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยสุทธิโดยรวม

ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเกิดจากการที่ธนาคารมีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศ ซึ่งอาจก่อให้เกิดฐานะเกินดุลหรือขาดดุลในเงินตราต่างประเทศสกุลใดสกุลหนึ่ง เช่น การทำธุรกรรมปริวรรตเงินตรา การลงทุน การให้สินเชื่อ การกู้ยืม การก่อภาระผูกพัน รวมถึงการใช้อนุพันธ์ทางการเงินที่เป็นเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น และเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลง ก็อาจก่อให้เกิดผลกำไรหรือขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนได้ ปัจจัยความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน ได้แก่ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยอาจมีสาเหตุมาจากการขาดความสมดุลของการค้าโลก การเคลื่อนไหวของเงินทุนระหว่างประเทศ หรือการเก็งกำไรจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน

การบริหารความเสี่ยง วัตถุประสงค์หลักของธนาคารคือการจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตลาดให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ขอบรับได้และสอดคล้องกับนโยบายความเสี่ยงรวมของธนาคาร โดยทั่วไปธนาคารมีนโยบายในการบริหารโครงสร้างของสินทรัพย์และหนี้สินสกุลเงินต่างประเทศให้มีความสมดุลกัน ในกรณีที่เกิดมีความไม่สมดุล (Mismatch) ธนาคารอาจใช้วิธีป้องกันความเสี่ยงโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การทำสัญญาแลกเปลี่ยนสกุลเงินและอัตราดอกเบี้ยล่วงหน้า (Cross Currency and Interest Rate Swap) หรือสัญญาซื้อขายเงินล่วงหน้า (Forward) เป็นต้น คณะกรรมการบริหาร ของธนาคารเป็นผู้อนุมัติขอบเขตฐานะเงินตรา

ต่างประเทศที่เหมาะสม ให้อยู่ภายใต้ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) ตามที่กำหนด โดย คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และคณะกรรมการธนาคาร

คณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน มีหน้าที่กำหนดแนวทางการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน ตลอดจนติดตามและควบคุมความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ มีความผันผวนน้อยที่สุด และสอดคล้องกับนโยบายที่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงและคณะกรรมการธนาคารกำหนด โดยมีหน่วยงาน ความเสี่ยงด้านตลาด สังกัดหน่วยงาน บริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระจากหน่วยงานธุรกิจ ให้การสนับสนุน และทำหน้าที่บ่งชี้ ประเมิน ติดตาม รายงานและควบคุมความเสี่ยงด้านตลาดของธนาคาร

สายบริหารการเงิน ทำหน้าที่ควบคุมดูแลธุรกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศประจำวัน โดยมีคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินเป็นผู้ดูแลติดตามให้ระดับความเสี่ยงที่กำหนดตามมาตรวัดต่าง ๆ อยู่ภายในระดับที่ได้รับอนุมัติ นอกจากนั้น ธนาคารอาจทำธุรกรรมเกี่ยวกับอนุพันธ์ทางการเงินด้านอัตราดอกเบี้ยและสกุลเงิน เพื่อป้องกันความเสี่ยงของธนาคารจากสถานะไม่สมดุลของฐานะอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ย หรือเพื่อเป็นการให้บริการอนุพันธ์ทางการเงินในขอบเขตที่จำกัดแก่ลูกค้าธุรกิจรายใหญ่ที่เลือกสรรแล้วบางรายและสถาบันการเงินขนาดใหญ่ในประเทศและต่างประเทศ เครื่องมืออนุพันธ์ทางการเงินดังกล่าวข้างต้นครอบคลุมถึงสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (Foreign Exchange Forward) สัญญาแลกเปลี่ยนสกุลเงินและอัตราดอกเบี้ยล่วงหน้า (Cross Currency and Interest Rate Swap) เป็นต้น

การจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (2549 : 11-13) ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ หมายถึง ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากความบกพร่องของระบบและกระบวนการปฏิบัติงานภายใน ความผิดพลาดของบุคลากรและผู้บริหาร หรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ภายนอก เป้าหมายหลักของกรอบการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการของธนาคารคือการจัดให้มีนโยบาย แนวทางปฏิบัติงานและการรวบรวมข้อมูลความเสี่ยงด้านปฏิบัติการที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยป้องกันความผิดพลาดในการปฏิบัติงานและลดความเสียหาย ทั้งยังมีความพร้อมที่จะสามารถตอบสนองโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ ได้โดยเร็ว โดยมีการควบคุมและติดตามความเสี่ยงที่ดี ปังจัยความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ที่สำคัญของธนาคาร ได้แก่

1. กระบวนการทำงานซึ่งอาจมีข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของระบบการควบคุม
2. ความเพียงพอของพนักงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของเทคโนโลยีซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการควบคุมดูแลระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลทั้งของลูกค้าและธนาคาร

4. ความผิดพลาดของระบบการประมวลผล

5. ความเสี่ยงจากการทุจริตโดยบุคคลภายนอกในรูปของการโจรกรรม การฉ้อโกง การเจาะเข้าระบบข้อมูลของธนาคารโดยผิดกฎหมาย (Hacking) การปลอมแปลงเอกสาร การทุจริตเกี่ยวกับบัตรเครดิตและบัตรเดบิต เป็นต้น

6. ภัยพิบัติจากธรรมชาติ

การบริหารความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการของธนาคารครอบคลุมถึงการนิยามความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงการดูแลติดตามความเสี่ยง ตลอดจนการบรรเทาและควบคุมความเสี่ยง โดยหน่วยงานทุกหน่วยมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในการบริหารความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน และการกำหนดมาตรการควบคุมการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ภายใต้ความเห็นชอบของหน่วยงานความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ซึ่งสังกัดหน่วยงานบริหารความเสี่ยงธนาคารได้มีการดำเนินการในการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการในรูปของการบริหารงานโดยมีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ยังมี หน่วยงานกำกับดูแล ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในการรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความเสียหายหากมีอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการ และคอยติดตามให้มีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี เพื่อให้ธนาคารมีการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล Basel II และ สามารถคำนวณหาค่าความเสี่ยง เพื่อใช้ประกอบการประเมินความเสี่ยงพอของเงินกองทุนตามมาตรฐาน Basel II ที่จะมีผลบังคับใช้ในอนาคต ธนาคารจึงได้มีการเตรียมการเพื่อดำเนินการตามมาตรฐานดังกล่าวโดยการปรับปรุง โครงสร้างองค์กร จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบความเสี่ยงด้านปฏิบัติการโดยตรง พิจารณากำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ กำหนดกรอบการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการและการนำไปปฏิบัติทั้งในระดับหน่วยงานและระดับองค์กร หาแนวทางในการติดตามและป้องกันความเสี่ยงด้านปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและพัฒนากระบวนการจัดเก็บข้อมูลความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ตลอดจนหาแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมในการคำนวณเงินกองทุน สำหรับความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ธนาคารมีแผนการนำกรอบการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการไปใช้ทุกหน่วยงานโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการทำธุรกิจตามปกติของหน่วยงาน โดยหน่วยงานความเสี่ยงด้านปฏิบัติการจะเป็นผู้ติดตามดูแลการดำเนินการของแต่ละหน่วยงานและขององค์กรโดยรวม

การจัดการความเสี่ยงด้านเงินทุน

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (2549 : 14-15) ความเสี่ยงด้านความเพียงพอของเงินกองทุน หมายถึง ความเสี่ยงที่ธนาคารไม่มีเงินกองทุนสำรองเพียงพอในการประกอบธุรกิจ รวมถึงเพื่อการรองรับผลขาดทุนที่มีได้คาดหมาย ทั้งจากความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ด้านตลาดและด้านปฏิบัติการปัจจัยความเสี่ยงด้านความเพียงพอของเงินกองทุน ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนใหม่ภายใต้หลักเกณฑ์ Basel II ซึ่งเริ่มทยอยนำมาใช้ตั้งแต่สิ้นปี 2550 ภายใต้หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ รวมถึงการดำรงเงินกองทุนสำหรับความเสี่ยงด้านตลาดและด้านปฏิบัติการ ซึ่งจะมีผลต่ออัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ตลอดจนการดำรงสำรองเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธนาคาร

การบริหารความเสี่ยง เป้าหมายของนโยบายการบริหารเงินกองทุนของธนาคาร คือ การดำรงฐานะของเงินกองทุนในระดับเพียงพอที่จะสนับสนุนยุทธศาสตร์การขยายธุรกิจ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของทางการ ตลอดจนความคาดหวังของตลาด แผนการดำเนินการเพิ่มทุนต่าง ๆ จะต้องนำเสนออย่างน้อยต่อคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการธนาคารเพื่อพิจารณา และนำเสนอขออนุมัติต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ ธนาคารได้ประเมินและคำนวณความเพียงพอของเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวภายใต้สถานการณ์สมมุติต่าง ๆ ล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประกอบการวางแผนการดำเนินการด้านเงินกองทุนตามความเหมาะสม

การจัดการความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (2549 :16 -17) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง หมายถึง ความเสี่ยงที่ธนาคารอาจไม่สามารถชำระเงินตามภาระผูกพันภายในระยะเวลาที่กำหนด วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของธนาคารคือ การมีเงินทุนที่เหมาะสม และเพียงพอที่จะใช้จ่ายชำระภาระผูกพันทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในขณะเดียวกัน ยังสามารถนำเงินทุนไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมในภาวะที่ตลาดเอื้ออำนวยด้วย

ปัจจัยความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ที่สำคัญของธนาคาร ได้แก่ การแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดด้านเงินฝาก สถานการณ์การเมืองและความไม่สงบในประเทศ ความผันผวนของค่าเงินบาท ตลอดจนนโยบายของทางการซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายของเงินทุนระหว่างประเทศ

การบริหารความเสี่ยง ธนาคารมีแหล่งเงินทุนเพื่อสภาพคล่องที่หลากหลาย โดยมีการบริหารสภาพคล่องผ่านตลาดเงินและตลาดทุนภายในประเทศซึ่งรวมถึงตลาดซื้อขายล่วงหน้า

และตลาดซื้อคืน (Swap and Repurchase Markets) และการบริหารสภาพคล่องผ่านตลาดเงินและตลาดทุนต่างประเทศ โดยจะดำเนินการผ่านตลาดสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐและตลาดสกุลเงินยูโรเป็นหลัก ธนาคารมุ่งดำเนินการให้มีต้นทุนในการบริหารสภาพคล่องที่ต่ำตามความเหมาะสมของสภาพตลาด โดยมีการบริหารฐานะสภาพคล่องอย่างใกล้ชิด ทั้งรายวันและในระยะยาว ซึ่งรวมถึงการใช้ความระมัดระวังในการกู้ยืมเงินระยะเวลาปานกลางจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการให้เงินกู้สกุลเงินตราต่างประเทศแก่ลูกค้าของธนาคารทั้งภายในประเทศและต่างประเทศด้วย ตลอดจนวางแผนการระดมเงินทุนตามความเหมาะสมของสภาพตลาด

อัตราส่วนวัดความเสี่ยง

Koch (1995 : 19 -28) กล่าวว่า อัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน (evaluation bank performance) โดยวัดความสามารถในการทำกำไรและความเสี่ยงของสถาบันการเงินซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 5 ด้าน ดังนี้ ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (credit risk) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk) ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (interest risk) ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว (capital risk) และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk)

1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (credit risk) โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสินเชื่อประกอบด้วย

1.1 อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม (net loan charge-offs/gross loans & lease) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อว่าการปล่อยสินเชื่อนั้นมีหนี้สูญเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดผลของอัตราส่วนนี้ยังต่ำยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อนั้นมีคุณภาพและมีการเกิดหนี้สูญในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเงินให้สินเชื่อ สูตรที่ใช้คำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{หนี้สูญสุทธิ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

1.2 อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม (loss reserves/gross loans & leases) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อ เนื่องจากจำนวนทุนสำรองที่กำหนดไว้สำหรับเป็นการป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น จึงต้องกำหนดทุนสำรองเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการปล่อยสินเชื่อในระดับที่สูงขึ้นจึงต้องมีการกำหนดทุนสำรองที่สูงขึ้นตามไปด้วยเพื่อรักษาคุณภาพของเงินทุนและช่วยให้ผู้ฝากเงินมีความมั่นใจในความสามารถรองรับผลขาดทุนหรือค่าใช้จ่ายความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

$$\text{อัตราส่วนทุนสำรองจ่ายเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

1.3 อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวม (provisions for loan losses/gross loans & leases) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อเนื่องจากจำนวนเงินที่กันไว้เผื่อนี้สงสัยจะสูญจะสำรองไว้สำหรับสินเชื่อที่คาดว่าจะเป็นหนี้สูญ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของกิจการ ผลของอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อนี้มีคุณภาพและมีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเงินให้สินเชื่อ สูตรที่คำนวณได้ คือ

$$\text{อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

1.4 อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวม (annual gross loan & lease growth rate) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของสินเชื่อเพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อศึกษาคุณภาพหนี้ของกิจการ คือ ถ้าอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อดำกว่าการขยายตัวของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ แสดงให้เห็นว่าหนี้มีคุณภาพต่ำลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อปีนี้} - \text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}$$

$$\text{อัตราการขยายตัวของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ} = \frac{\text{ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญปีนี้} - \text{ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}$$

2. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องนั้นประกอบด้วย

2.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (total equity/total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีส่วนของผู้ถือหุ้นเท่าไรเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำแสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น นั่นคือความสามารถในการชำระหนี้ในช่วงปีดังกล่าวลดลงแสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องเพิ่มขึ้น อันเนื่องจากการเพิ่มขึ้นในส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ นั่นคือ ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.2 อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม (core deposits /total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีส่วนของเงินรับฝากเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์

รวมถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงสัดส่วนของภาระที่กิจการจะต้องชำระคืนต่อผู้ฝากต่อสินทรัพย์รวมที่กิจการมีอยู่สูง แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น อันเนื่องมาจากอัตราส่วนการเพิ่มขึ้นของเงินรับฝากมากกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์รวมนั่นเอง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{อัตราส่วนเงินรับฝาก}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.3 อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (volatile liabilities/total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่า กิจการมีภาระกิจที่ต้องชำระคืนเป็นสัดส่วนเท่าใดต่อสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่ ผลของอัตราส่วนนี้ยังต่ำยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่ากิจการมีภาระที่ต้องจ่ายเงินเพื่อคืนหนี้สินเหล่านั้นไม่มาก ซึ่งกิจการที่มีอัตราส่วนนี้ต่ำก็แสดงว่ามีความเสี่ยงที่ขาดสภาพคล่องต่ำกว่ากิจการที่มีอัตราส่วนนี้สูง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.4 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (net loans & leases/total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของเงินให้สินเชื่อมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องลดลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3. ความเสี่ยงด้านอัตราคอกเบี้ย โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านอัตราคอกเบี้ยนั้นประกอบด้วย

อัตราคอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม (repriceable assets/total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของเงินคอกเบี้ยรับมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ลดลง แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ก่อให้เกิดรายได้เป็นคอกเบี้ยให้กับกิจการลดลง นั้นหมายถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ให้เป็นรายได้ที่เป็นคอกเบี้ยลดลง แสดงถึงความเสี่ยงด้านอัตราคอกเบี้ยสูงขึ้น

$$\text{อัตราคอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{คอกเบี้ยรับ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

อัตราส่วนคอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม (repriceable liabilities/total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของคอกเบี้ยจ่ายมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าอัตราคอกเบี้ยนี้สูงขึ้น มีผลมาจากเงินรับฝากเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นหรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทำ

ให้ดอกเบี้ยจ่ายมีแนวโน้มสูงขึ้นไปด้วย แสดงถึงภาระของกิจการในการที่จะต้องชำระคืนแก่ผู้ฝากต่อสินทรัพย์รวมที่กิจการมีอยู่มีอัตราส่วนสูงขึ้น ทำให้ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย (repriceable assets - repriceable liabilities) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูงขึ้น เนื่องจากดอกเบี้ยรับมีแนวโน้มสูงขึ้นมากกว่าดอกเบี้ยจ่าย แสดงถึงความเสี่ยงด้านดอกเบี้ยลด

$$\text{ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย} = \text{ดอกเบี้ยรับ} - \text{ดอกเบี้ยจ่าย}$$

4. ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวนั้น ประกอบด้วย

4.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (total equity / total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความมั่นคงทางการเงินลดลงอันแสดงถึงความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวในช่วงเวลานี้เพิ่มขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

4.2 อัตราส่วนเงินทุนระยะยาวรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยง (total capital / risk assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีเงินทุนระยะยาวเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์เสี่ยงผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงให้เห็นว่ากิจการมีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวเพิ่มขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยง} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์เสี่ยง}}$$

4.3 อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ (cash dividends/net income) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการกำหนดเงินปันผลเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับกำไรสุทธิ ผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์อ้อมทรัพย์สินให้มีกำไรพอจัดสรรเป็นเงินปันผลได้น้อยลง อันหมายถึงกิจการมีความเสี่ยงด้านทุนดำเนินงานสูงขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ} = \frac{\text{เงินปันผล}}{\text{กำไรสุทธิ}}$$

4.4 อัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาว (growth rate in capital) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีการขยายตัวของเงินทุนระยะยาวในอัตราเท่าใดเมื่อเทียบกับปีก่อนผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงความเสี่ยงด้านทุนดำเนินงานของกิจการลดลงรวมถึงเป็นเครื่องชี้วัดความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการสินเชื่อของลูกค้าได้เพิ่มขึ้นด้วย สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาว} = \frac{\text{เงินทุนระยะยาวปีนี้} - \text{เงินทุนระยะยาวปีก่อน}}{\text{เงินทุนระยะยาวปีก่อน}}$$

5. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวนั้น ประกอบด้วย

5.1 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน (total assets/number of employees) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์มีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับจำนวนพนักงานของกิจการผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานให้เกิดสินทรัพย์ได้สูงและแสดงถึงการที่พนักงานได้ปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน} = \frac{\text{สินทรัพย์รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

5.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนพนักงาน (personnel expense/number of employees) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับจำนวนของพนักงาน ผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานต่ำกว่าอัตราค่าจ้าง สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\frac{\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อ}}{\text{จำนวนของพนักงาน}} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายของพนักงาน}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

ถัดมา คลังทรัพย์ (2544 : 10) ได้กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน จะมุ่งเน้นการบริหารความเสี่ยงทั้งในส่วนของสินทรัพย์และหนี้สินไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน จึงมิใช่เป็นเพียงการหาแนวทางลดความเสี่ยงทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียว การบริหารความเสี่ยงที่มุ่งเน้นการลดความเสี่ยง ซึ่งในที่สุดก็คือ การลดต้นทุนทางการเงินลง จึงเป็นเพียงการบริหารความเสี่ยงทางด้านหนี้สินของหน่วยธุรกิจนั้น ๆ สำหรับการบริหารความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ หากหน่วยธุรกิจต้องการผลตอบแทนสูง และความเสี่ยงจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป้าหมายของการดำเนินธุรกิจก็คือ

พยายามเพิ่มผลตอบแทนให้อยู่ในระดับสูงสุด ดังนั้นความต้องการผลตอบแทนในระดับสูง จะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของระดับความเสี่ยงในระดับหนึ่งที่เหมาะสม และธุรกิจสามารถยอมรับได้ หรือระดับความเสี่ยงที่กำหนดสามารถได้ผลตอบแทนแก่หน่วยธุรกิจได้เท่าใด และได้ให้คำนิยามโดยกว้างของความเสี่ยงทางการเงินดังนี้

ความเสี่ยงทางการเงิน คือ ความไม่แน่นอนในทุกปัจจัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจและส่งผลเสียหายต่อผลประโยชน์ของธุรกิจ

จากคำนิยามข้างต้น การพิจารณาความเสี่ยงไม่เพียงแต่หมายถึงความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจทุกอย่างในปัจจุบัน แต่จะหมายถึงโอกาส หรือศักยภาพของหน่วยธุรกิจนั้น ๆ ที่จะประสบความไม่แน่นอนในอนาคตทั้งหมด

Joel Bessis (1998 อ้างใน ถัลลนา, 2544: 10) Risk Management In Banking ได้กล่าวถึงความเสี่ยงว่า เป็นสิ่งที่เป็ปัจจัยสำคัญ ที่จะต้องคำนึงถึงสำหรับการดำเนินธุรกิจ Asset Liability Management (ALM) เป็นการบริหารความเสี่ยง จึงได้มีการพัฒนาการอย่างรวดเร็วในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานแบบใหม่ ๆ มีการใช้เทคนิคต่าง ๆ และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อใช้วัดค่าความเสี่ยง Monitor ความเสี่ยง และควบคุมความเสี่ยงทางการเงิน (Financial risk) ซึ่งในการอธิบายในเรื่องของความเสี่ยงนั้น การประเมินความเสี่ยงในเชิงปริมาณมีความเหมาะสมและมีการใช้กันอย่างกว้างขวาง ทำให้มีการวัดค่าความเสี่ยงที่ถูกต้อง (Accurate) มากขึ้น นอกจากนี้กล่าวถึงประเภทของความเสี่ยงมีมากมายหลายชนิดของ Financial Risk (ความเสี่ยงทางการเงิน) ซึ่งประกอบด้วย Interest Rate Risk (ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย) , Liquidity Risk (ความเสี่ยงจากสภาพคล่อง)

มนตรี ชูช่วย (2546: 23- 31) กล่าวว่า การป้องกันไม่ให้เกิดภัยพิบัติ ความสูญเสีย ความเสียหาย หรือสิ่งไม่พึงประสงค์ ทั้งหลาย มีอยู่ 4 วิธี ได้แก่

1. การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง
2. การลดความเสี่ยง
3. การประกันความเสี่ยง
4. การสร้างสัญญาผูกพัน

สัญญาผูกพันด้านการเงิน มีดังนี้

1. ภัยด้านการเงิน
2. ความเสี่ยงด้านการเงิน
3. สาเหตุของความเสี่ยงด้านการเงิน
4. ตัวอย่างสัญญาผูกพันด้านการเงิน

ดังนั้น ในการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเงินทองและผลประโยชน์มหาศาล มีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับการทุจริต ผิดพลาด ขาดประสิทธิภาพ และขาดความไว้วางใจสูง จำเป็นที่ผู้บริหารอันประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องสร้างสัญญาณเตือนภัย ทำความเข้าใจและใช้ให้เป็นประโยชน์ จึงจะสามารถบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ได้โดยปลอดภัยและบรรลุวัตถุประสงค์

ปรีชา สิทธิกรณไกร (2537: 1-17) กล่าวว่า การควบคุมภายใน หมายถึง แผน จัดแบ่งส่วนงาน วิธีปฏิบัติงานที่ประสานกัน และมาตรการต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติในกิจการ โดยมีความมุ่งหมายในการจัดการความเสี่ยง เพื่อ

1. ดูแลรักษาสินทรัพย์
 2. ตรวจสอบความถูกต้อง และเชื่อถือได้ของข้อมูลทางบัญชี
 3. เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน
 4. และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายที่ผู้บริหารได้วางไว้
- หลักวิธีการควบคุมภายในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. การควบคุมภายในด้านบริหาร
2. การควบคุมภายในด้านเงินสด
3. การควบคุมภายในด้านลูกหนี้
4. การควบคุมภายในด้านสินค้าและวัสดุ
5. การควบคุมภายในเกี่ยวกับสินทรัพย์ถาวร
6. การควบคุมภายในเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่าย
7. การตรวจสอบโดยใช้ข้อมูลจากรายงานกิจการ
8. การควบคุมโดยใช้แบบรายการคุมยอดเงิน

เจริญ เจษฎาวัลย์ (2546 : 15) กล่าวว่า ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) ในการบริหารการเงิน (Financial Management) จำเป็นต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ เพราะเป็น Area ที่มีความละเอียดอ่อน สลับซับซ้อน ที่อาจทำให้มีความเสี่ยงสำคัญ เมื่อต้องดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ เช่น

1. การบริหารสภาพคล่อง (Liquidity Management)
2. การวางแผนงบประมาณ (Budget Planning)
3. การประเมินรายงานทางการเงิน (Financial Reporting Evaluation)
4. การประเมินการลงทุน (Investment Evaluation)
5. การทำรายงานต่อทางการ (Regulatory Reporting)

6. ระบบข้อมูลทางการเงินบัญชี (Accounting Information System)

ปัจจัยเสี่ยงจากภายในต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นเพียงตัวอย่างของแหล่งที่มาของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากอิทธิพลแวดล้อมที่กดดันให้เกิดความเสี่ยงลักษณะต่าง ๆ ขึ้นได้ ซึ่งความเสี่ยงภายในทำนองนี้ ที่จริงยังมีได้อีกมากมายที่จะจาระไนได้หมด เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากกลไกที่สำคัญขององค์กร 2 อย่าง คือ คนและระบบ

ทั้งคน ทั้งระบบ ถ้าผู้บริหารองค์กรหรือผู้จัดการนำมาผสมกันคิดส่วน ไม่มีความสัมพันธ์ที่เพียงพอ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานในองค์กร ได้ความเสียหายได้เสมอ ดังนั้น ผลสำเร็จของงานหรือผลการดำเนินงานจะสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหาร และฝ่ายจัดการเป็นสำคัญ ถ้าเกิดข้อบกพร่องความสามารถหรือด้อยความสามารถ โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในการบริหารงานก็จะมามาก โดยหลักการทั่วไปถ้าจะประเมินถึงความสามารถถึงผลสำเร็จขององค์กรเป็นตัวเลขที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กร เช่น

1. การวัดความสามารถในการทำกำไร
2. การวัดอัตราความเจริญเติบโตขององค์กร
3. การวัดความสามารถในการเพิ่มผลผลิต
4. การวัดความสามารถในการปฏิบัติตามระบบควบคุมภายในอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ข้อมูลเหล่านี้ ย่อมอยู่ในวิสัยที่จะประเมินอย่างเป็นรูปธรรมได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระดับความเชื่อมั่นต่อฝ่ายจัดการได้

รุ่งนภา แด่สุขะวัฒน์ (2547 :48-51) กล่าวว่า ในด้านการปฏิบัติงานสอบบัญชี ธุรกิจขนาดย่อม ผู้ตรวจสอบบัญชีจะทำการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการควบคุมภายในเป็นบางรายโดยสาเหตุของการไม่ประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการควบคุมภายในเนื่องจากสามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่นที่ดีกว่า ซึ่งผู้ตรวจสอบบัญชีมีความคิดเห็นว่าการไม่ประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการควบคุมภายในจะไม่ส่งผลกระทบต่อตรวจสอบเนื่องจากได้ใช้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระอย่างเดียว ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการควบคุมภายในของธุรกิจขนาดย่อม พบว่า ในด้านความเสี่ยงสืบเนื่องและความเสี่ยงจากการควบคุมมีมาก และมีความคิดเห็นต่อระบบการควบคุมภายในว่ามีปานกลาง ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ผู้บริหารธุรกิจขนาดย่อมควรทำการออกแบบระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ตรวจสอบบัญชีควรพิจารณาถึงลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระที่มากขึ้น ตลอดจนสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บ.ช.) ควรทำการกำหนดแนวทางในการตรวจสอบบัญชีเฉพาะของ

ธุรกิจขนาดย่อม และรัฐบาลควรให้การสนับสนุนทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจขนาดย่อมมีเงินทุนในการดำเนินการออกแบบระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ไพศาล เตียวงศ์สุวรรณ (2544: 45-55) ให้ความเห็นว่า ความเสี่ยง ซึ่งมีผลมาจากการตัดสินใจในการบริหารจัดการ และดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในปัจจุบัน ท่ามกลางสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และไม่ได้คาดคิดมาก่อน และระบุว่าความเสี่ยงทั้ง 4 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อ สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดปริมาณเงินที่จะให้สินเชื่อแก่สมาชิก และควบคุมกระบวนการในการปล่อยสินเชื่อให้มีความเหมาะสมรวมทั้งการควบคุมคุณภาพของสินเชื่อที่ให้แก่สมาชิกที่ให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกที่จะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีพ โดยเฉพาะกรณีการให้สินเชื่อพิเศษแก่สมาชิกนั้น จะต้องใช้หลักการวิเคราะห์สินเชื่อที่นอกจากจะพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้แล้ว จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อของสมาชิกและการพิจารณาหลักประกันเพื่อใช้รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอีกทางหนึ่งด้วย

2. การบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในเรื่องเกี่ยวกับการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ซึ่งในการดำเนินการจะต้องวางแผนในการจัดหาเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว การใช้ไปของเงินทุนตลอดจนการจัดหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้เตรียมความพร้อมให้มากกว่าความต้องการใช้เงินในภาวะปกติ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถมีความคล่องตัว และรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยที่ไม่ได้คาดคิดไว้ก่อนได้

3. การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน เป็นการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการนำเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ไปลงทุนประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูง ซึ่งจะต้องมีความเสี่ยงสูงตามไปด้วย ดังกฎเกณฑ์ที่ว่า “High Risk High Return” ดังนั้น ผู้บริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดสัดส่วนการถือครองทรัพย์สินหรือหนี้สิน โดยพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการถือครอง และการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยตามระยะเวลาต่าง ๆ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงเป็นเงินได้อย่างรวดเร็ว และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามลักษณะทรัพย์สิน หรือหนี้สินแต่ละประเภท โดยรายละเอียดในเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน

4. การบริหารความเสี่ยงจากการบริหารจัดการและการปฏิบัติการ โดยทั่วไปแล้ว ความเสี่ยงประเภทนี้จะเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมทั้งประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความผิดพลาดระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งในการปฏิบัติแล้ว ความเสี่ยงประเภทนี้สามารถป้องกันได้โดย การพัฒนาการฝึกอบรมให้แก่กรรมการ ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ จำเป็นในการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการให้ ความสำคัญต่อการตรวจสอบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตาม กฎระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อป้องกันความผิดพลาดทั้งที่ไม่ตั้งใจและตั้งใจที่ อาจจะเกิดขึ้นได้

กอบชัย ฉิมกุล (2545 : ระบบออนไลน์) กล่าวว่า ผลการดำเนินงานของระบบ สหกรณ์ออมทรัพย์โดยรวมได้รับอิทธิพลจากแนวโน้มการลดลงของอัตราดอกเบี้ยในระบบการเงิน ที่ซึ่งเกิดจากภาวะสภาพคล่องส่วนเกินของสถาบันการเงินต่าง ๆ ดังเห็นได้จาก สหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนใหญ่มีสภาพคล่องที่สูงและอัตราผลตอบแทนที่ลดลง อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น ของทั้งระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลงอย่างต่อเนื่อง แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน โดยส่วนใหญ่ ยังหมุนเวียนอยู่ภายในของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์เอง และคาดว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออม ทรัพย์ทั้งระบบยังคงเป็นไปตามภาวะระบบการเงินของประเทศอยู่ จึงมีความจำเป็นที่ต้องวิเคราะห์ ถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในระบบสหกรณ์ แต่อย่างไรก็ดี ผลการดำเนินงานและความ เสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์แต่ละแห่งยังมีความแตกต่างกันไป ตามสภาพแวดล้อมของ สหกรณ์แต่ละกลุ่มเอง ได้แก่

กลุ่มแรก สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีแหล่งเงินภายในเพียงพอกับความต้องการกู้ยืม ของสมาชิก (Sufficient Internal Fund – Driver Management)

กลุ่มที่สอง สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีแหล่งเงินภายในไม่เพียงพอกับความต้องการ กู้ยืมของสมาชิก (External Liability – Driven Management)

กลุ่มที่สาม สหกรณ์ออมทรัพย์ ที่เงินส่วนเกินจากเงินฝาก (Excess Internal Fund- Driver Management)

โดยทั่วไปความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์จะน้อยกว่าสถาบันการเงิน อย่างธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุน ความเสี่ยงทางด้านหนี้สูญ (Credit Risk) ในระบบสหกรณ์ จะมีน้อยมากเทียบกับสถาบันการเงินทั่วไป แต่ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในระบบสหกรณ์ออม ทรัพย์ คือ ความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) และความเสี่ยงทางด้านบริหารสินทรัพย์ และหนี้สิน (Mismatching)

โดยทั่วไปแล้ว เป็นเรื่องปกติที่สถาบันการเงินจะต้องเผชิญความเสี่ยงทางการเงินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ที่ต้องให้ความสำคัญ คือ สถาบันการเงินควรจะมีการป้องกันจากความสูญเสียที่ดี ทำนองเดียวกัน สหกรณ์ออมทรัพย์ก็ควรมีการป้องกันจากความสูญเสียจากความเสี่ยงดังกล่าว สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์วิธีที่ป้องกันความเสี่ยงทางการเงินตามมาตรฐานสากล คือ การพยายามให้รักษาหรือเพิ่มระดับของเงินทุนที่ปลอดภาระอย่างทุนสำรองไว้อยู่ที่สูงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ยิ่งระดับทุนสำรองต่อทุนดำเนินงานสูงเท่าใด สหกรณ์จะมีเกราะป้องกันให้เกิดความสูญเสียให้เกิดขึ้นกับส่วนทุนยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

อนันต์ ภูสิทธิกุล (2547 : 25) กล่าวว่า สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลที่มีอาชีพอย่างเดียวกันหรืออาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมทรัพย์และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็น หรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์นอกเขต

ในการประเมินภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์จากการวิเคราะห์ 6 มิติ (CAMELS Analysis) ประกอบด้วย มิติความเสี่ยงของเงินทุน มิติคุณภาพของสินทรัพย์ มิติขีดความสามารถในการบริหาร มิติการทำกำไร มิติสภาพคล่อง และมิติผลกระทบของธุรกิจ ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากรายงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีทั่วประเทศ พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีการลงทุนอยู่ในลูกหนี้มากที่สุด และลูกหนี้ดังกล่าวเป็นลูกหนี้ระยะยาวส่วนใหญ่ ดังนั้นหากพิจารณาความสัมพันธ์ของแหล่งเงินทุนกับการใช้เงินทุนของสหกรณ์ค่อนข้างมีความเสี่ยงเนื่องจากสหกรณ์อาศัยแหล่งเงินทุนระยะสั้นจากเงินรับฝากไปปล่อยกู้แก่สมาชิกในระยะยาวและเป็นการกู้ที่ค้ำประกันด้วยบุคคลมิใช่หลักทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์ควรมีการป้องกันความเสี่ยงด้านเงินทุน โดยพยายามรักษาหรือเพิ่มระดับของเงินทุนที่ปลอดภาระ (ไม่มีต้นทุน) อย่างทุนสำรองไว้อย่างน้อยในระดับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของทุนดำเนินงาน เพื่อเป็นเกราะป้องกันความสูญเสียที่อาจเกิดกับส่วนของทุน รองลงมาคือ ควรมีการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อลดความเสี่ยงที่สหกรณ์อาจขาดสภาพคล่องขึ้นในทันทีทันใด อีกทั้งต้องสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธากับมวลสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์

จากฐานข้อมูลภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ซึ่งเกิดจากกระบวนการสอบบัญชีที่เป็นมาตรฐานสากล จะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญให้กับผู้บริหารและสมาชิกสหกรณ์ ในลักษณะ “ชี้การเปลี่ยนแปลงอนาคต” ที่ทุกฝ่ายสามารถนำไปใช้กำหนดและปรับปรุงแนวทางการบริหารธุรกิจและการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วารุณี หนูน้อย (2550 :12-17) การบริหารสินเชื่อ สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดปริมาณเงินที่จะให้สินเชื่อแก่สมาชิก และควบคุมกระบวนการในการปล่อยสินเชื่อให้มี

ความเหมาะสม รวมทั้งการควบคุมคุณภาพของสินเชื่อที่ให้แก่สมาชิกให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกที่จะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีพ โดยเฉพาะกรณีการให้สินเชื่อพิเศษแก่สมาชิกนั้น จะต้องใช้หลักการวิเคราะห์สินเชื่อที่นอกจากจะพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้แล้ว จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อของสมาชิกและการพิจารณาหลักประกันเพื่อใช้รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอีกทางหนึ่งด้วย

การบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในเรื่องเกี่ยวกับการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ซึ่งในการดำเนินการจะต้องวางแผนในการจัดหาเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว การใช้ไปของเงินทุนตลอดจนการจัดหาแหล่งเงินจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้เตรียมความพร้อมให้มากกว่าความต้องการใช้เงินในภาวะปกติ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถมีความคล่องตัว และรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยที่ไม่ได้คาดคิดไว้ก่อนได้

การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน เป็นการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการนำเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ไปลงทุนประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูง ซึ่งจะต้องมีความเสี่ยงสูงตามด้วย ดังกฎเกณฑ์ที่ว่า “High Risk High Return” ดังนั้น ผู้บริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดสัดส่วนการถือครองทรัพย์สินหรือหนี้สิน โดยพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการถือครอง และการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยตามระยะเวลาต่าง ๆ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงเป็นเงินได้อย่างรวดเร็ว และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามลักษณะทรัพย์สิน หรือหนี้สินแต่ละประเภท โดยรายละเอียดในการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน

การบริหารความเสี่ยงจากการบริหารจัดการและการปฏิบัติการ โดยทั่วไปแล้ว ความเสี่ยงประเภทนี้จะเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความผิดพลาดระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว ความเสี่ยงประเภทนี้สามารถป้องกันได้โดยการพัฒนาการฝึกอบรมให้แก่กรรมการ ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จำเป็นในการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อป้องกันความผิดพลาดทั้งที่ไม่ตั้งใจและตั้งใจที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยใช้ข้อมูลโครงสร้างโดยรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการควบคุมภายในสหกรณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารควบคุมภายใน

การบริหารการเงิน

บทบาทของบัญชีในการบริหารการเงิน

ศิริพร กิริติการกุล (2547: 7) กล่าวว่า การบริหารการเงิน คือ การศึกษาถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งเงินทุนและและการใช้ไปซึ่งเงินทุนของธุรกิจว่าผู้บริหารการเงินจะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะทำให้ธุรกิจได้รับผลประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารการเงินที่ประสบความสำเร็จ ต้องคำนึงถึงปัญหาค้นพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. ธุรกิจที่ดำเนินอยู่นั้นควรมีขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะสมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าควรนำเงินมาลงทุนในธุรกิจนั้นจำนวนเท่าใดและอัตราการขยายตัวควรเป็นเท่าใด
2. เงินที่จะนำมาลงทุนนั้นควรลงทุนในสินทรัพย์ประเภทใดบ้างและในแต่ละประเภทควรมีจำนวนเท่าใดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าส่วนผสมของสินทรัพย์ที่ดีที่สุดควรเป็นเท่าใด
3. เงินทุนที่จะนำมาลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ ตามข้อ 2 นั้นควรได้มาจากแหล่งใดบ้างหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าโครงสร้างทางการเงินของธุรกิจที่เหมาะสมนั้นควรประกอบด้วยเงินทุนจากแหล่งใดและอย่างละเท่าใด ดังนี้

ปัจจัยพื้นฐานในการบริหารการเงิน

ก่อนที่ผู้บริหารการเงินจะหาแนวทางการจัดการกับปัญหาทั้ง 3 ดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารการเงินจะต้องเข้าใจปัจจัยเหล่านี้ คือ

1. เป้าหมายธุรกิจ (business goal) จุดเริ่มต้นของการประกอบธุรกิจ วัตถุประสงค์แรกที่จะต้องกำหนดให้ชัดเจน ก็คือ จะประกอบธุรกิจประเภทใด มีเป้าหมายการลงทุนอย่างไร และเป้าหมายในการดำเนินงานของธุรกิจที่จะทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์มากที่สุด เมื่อกำหนดเป้าหมายแล้ว นโยบายการลงทุน นโยบายการจัดหาเงินทุน และการวางแผนทางการเงิน ก็จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

2. กำหนดนโยบายการลงทุนในสินทรัพย์ (Investment policy) เป็นต้นว่าจะลงทุนใน สินทรัพย์มากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมเป็นต้นว่าควรลงทุนในลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ และสินทรัพย์ถาวร ในแต่ละรายการจำนวนเท่าใดจึงจะเหมาะสมกับระดับการดำเนินงานในระดับนั้น ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายสนับสนุน เช่น นโยบายการให้สินเชื่อ นโยบายสินค้าคงเหลือ นโยบายการถือเงินสดขั้นต่ำ ฯลฯ

3. กำหนดนโยบายการจัดหาเงินทุน (acquisition of fund policy) เงินทุนแต่ละรายการที่จัดหาเข้ามาจากแหล่งต่าง ๆ จะมีต้นทุนที่แตกต่างกัน และความเสี่ยงทางการเงินที่แตกต่าง

กันผู้บริหารการเงินจะต้องกำหนดนโยบายในการจัดหาเงินทุนให้เหมาะสมกับภาวะการณ์การกำหนดอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมที่เหมาะสมจะลดปัญหาการขาดสภาพคล่องของธุรกิจ กำหนดอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมไม่เกิน 4:10 หรือ 40% หรืออัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนไม่ต่ำกว่า 2:1 เป็นต้น

4. การวางแผนทางการเงิน (financial planning) เพื่อให้การดำเนินงานของธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายและสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว จำเป็นต้องมีการวางแผนทางการเงิน พร้อมทั้งติดตามผลของการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ตลอดจนมี การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างดังกล่าว เพื่อนำไปปรับแผนการปฏิบัติงานในโอกาสต่อไปเครื่องมือทางการเงินที่ใช้วางแผนและติดตามผล ได้แก่ งบแสดง ความเคลื่อนไหวของเงินทุน (fund flow) งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินสด (cash flow) งบประมาณเงินสด (cash budget) อัตราส่วนทางการเงิน (ratio) อัตราย่อส่วนตามแนวดิ่ง (common size) และแนวโน้ม (trend)

จุดมุ่งหมายในการบริหารการเงิน

การกำหนดเป้าหมายในการบริหารการเงินในขั้นแรกมักจะเน้นที่กำไร เพราะคำว่า กำไรเป็นคำที่เข้าใจง่ายและมีเหตุผลอยู่ในตัว ผู้ลงทุนจำนวนมากมีความเชื่อว่าความสำเร็จจะเกิดขึ้น ก็ต่อเมื่อสามารถทำให้ธุรกิจมีรายได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในขณะที่เดียวกันพยายามทำให้มี ค่าใช้จ่าย น้อยที่สุด เพราะการกระทำดังกล่าวจะทำให้ธุรกิจได้กำไรสูงสุด (profit maximization) อย่างไรก็ตามแนวความคิดที่เกี่ยวกับ profit maximization ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ กล่าวคือ

1. คำว่ากำไร (profit) มีความหมายไม่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า กำไรนั้นมองได้ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ กำไรในทางบัญชีกับกำไรในทางเศรษฐศาสตร์ สำหรับกำไร ในทางบัญชีเองก็ยังไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับหลักการบัญชีแต่ละธุรกิจถือปฏิบัติอยู่ และตามหลักการที่ ยอมรับกันโดยทั่วไปนั้นก็ยังมีวิธีปฏิบัติได้หลายอย่าง เช่น การตีราคาสินค้าคงเหลือ อาจใช้ราคาทุน หรือราคาตลาด หรือราคาอื่น ๆ วิธีการคิดค่าเสื่อมราคาก็มีหลายวิธีด้วยกัน เช่น วิธีคิดค่าเสื่อมราคา แบบเส้นตรงวิธีคิดค่าเสื่อมราคาแบบอัตราเร่ง ซึ่งได้แก่ sum-of-the year' digits และ double declining balance เป็นต้น นโยบายดังกล่าวนี้สูญ ก็สามารกำหนดได้หลายแบบ ฯลฯ ซึ่งปัจจัย เหล่านี้ล้วนแต่ทำให้กำไรของธุรกิจแตกต่างกันได้ทั้ง ๆ ที่มีข้อมูลชุดเดียวกัน ส่วนกำไรทาง เศรษฐศาสตร์นั้นก็ยังมีความหมายไม่ชัดเจนอีกเช่นกัน ตามทฤษฎีแล้วจุดที่ธุรกิจจะได้กำไรสูงสุด คือ จุดที่รายได้ส่วนเพิ่ม (marginal revenue) เท่ากับ ต้นทุนส่วนเพิ่ม (marginal cost) ซึ่งในการ ปฏิบัติยังไม่มีผู้ใดสามารถบอกได้ว่าจุดดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อใด

2. ไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงว่าเงินนั้นมีค่าตามเวลา (time value of money) เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ขอยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย โดยสมมุติว่ามีทางเลือกลงทุนอยู่ 2 ทางเลือก และแต่ละทางเลือกมีกำไรในแต่ละปี คือ ทางเลือก ก มีกำไรในปีที่ 1 คือ 1,000 บาท ในปีที่ 2 มีกำไร 2,000 บาท รวมทั้งสองปี มีกำไร 3,000 บาท และทางเลือก ข มีกำไรในปีที่ 1 คือ 2,000 บาท ในปีที่ 2 มีกำไร 1,000 บาท รวมทั้งสองปี มีกำไร 3,000 บาท

การเปรียบเทียบทางเลือกทั้งสองตามแนวความคิดของ “กำไร” แล้วถือว่าทางเลือกทั้งสอง มีฐานะเท่ากัน เพราะถือว่าเงินที่ได้รับ 1 บาท ในวันนี้ มีค่าเท่ากับเงินที่ได้รับ 1 บาท ในอีก 1 ปี ข้างหน้า แต่ถ้าพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว จะเห็นว่าทางเลือก ข. ดีกว่าทางเลือก ก. เพราะได้กำไรในปีที่ 1 มากกว่าทางเลือก ก. และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่ผู้บริหารการเงินแล้วว่าเมื่อได้รับมาเมื่อใดจะต้องการทางนำเงินจำนวนนั้นไปหาผลประโยชน์ให้ได้

3. ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพของกำไรที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตามแนวความคิดของ profit maximization นั้น สนใจแต่ประเด็นที่ว่า เมื่อสิ้นงวดบัญชีแล้ว ธุรกิจจะต้องแสดงผลกำไรให้มากที่สุด แต่ความเป็นจริงแล้ว การประกอบธุรกิจมิได้มุ่งอยู่ที่การกระทำให้เกิดกำไรสูงสุดแต่เพียงอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น ธุรกิจบางแห่งยินดีที่จะทำกำไรแค่พอควรเพื่อเพิ่มปริมาณยอดขาย ธุรกิจบางแห่งอาจเปลี่ยนแปลงชนิดของผลิตภัณฑ์ตลาดจนตลาด เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงถึงแม้ว่ายอดขายกำไรในระยะสั้นจะตกต่ำก็ตาม ธุรกิจบางแห่งจัดสรรรายได้บางส่วนไปช่วยเหลือสังคม เป็นต้น จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นว่าปัจจัยหลายประการที่ธุรกิจต้องนำมาประกอบการพิจารณาในการกำหนดเป้าหมายทั้ง ๆ ที่ทราบกันดีว่า ถ้านำมาปฏิบัติแล้วจะทำให้กำไรในระยะสั้นลดลง แต่ที่ต้องทำก็เพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จุดมุ่งหมายในการบริหารการเงินตามแนวความคิดใหม่ จึงเพียรพยายามทำให้ผู้ถือหุ้นปัจจุบันต้องการผลตอบแทนจากการลงทุนในธุรกิจ 2 ลักษณะ คือ

1. เงินปันผลที่ธุรกิจจ่ายในแต่ละงวด
2. กำไร จากการจำหน่ายหุ้น (capital gain)

แนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis

วิเคราะห์ตามทฤษฎีและแนวคิด CAMELS Analysis เป็นเครื่องมือที่วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและได้พัฒนาให้เป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าแก่ฝ่ายบริหารข้อมูลที่ได้รับมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ องค์ประกอบที่สำคัญมีดังนี้ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548 : 10 - 13)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2548ข : 10 - 13) วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยประยุกต์ใช้ CAMELS ANALYSIS พัฒนานวัตกรรมทางการเงิน เพื่อการเตือนภัย และเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้มีการเตรียมพร้อมรับ กับกระแสความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ จึงได้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนระบบการ ตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่ออนาคตขึ้น โดยการนำข้อมูลทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบบัญชีประจำปี แล้ว กรมตรวจบัญชีสหกรณ์โดยผู้สอบบัญชีจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย CAMELS ANALYSIS เพื่อเป็นระบบเตือนภัยให้กับสหกรณ์

สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการบริหารและการดำเนินการก็เหมือน ธุรกิจอื่น ๆ ทั่วไป จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสหกรณ์ต้องแข่งขันกับธุรกิจอื่น ๆ มากมาย สหกรณ์จึง ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อความอยู่รอด และความเจริญก้าวหน้าสืบไป ปัจจุบันสหกรณ์ใน ประเทศไทยมีจำนวน 7,364 สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรอีกจำนวน 7,390 กลุ่ม ที่อยู่ในระบบ เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ ทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเงินสำหรับประเมินสถานะทางการเงิน เพื่อการ เฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

การสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) เพื่อการส่งสัญญาณ เตือนภัยทางการเงินให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนิน ธุรกิจของสหกรณ์ภายใต้สภาวะการแข่งขันกับธุรกิจทั่วไปในปัจจุบัน ช่วยให้การตัดสินใจในการ กำหนดนโยบายและการวางแผนงานทุกระดับเป็นไปทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้การ ปฏิบัติงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย มีการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถสะท้อนภาพการดำเนินธุรกิจร่วมกันของภาคประชาชนที่สามารถ ขยายผลนำไปสู่แนวทางการพัฒนาของธุรกิจขนาดใหญ่ อันจะเป็นประโยชน์และส่งผลดีต่อสภาพ สังคมและเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตต่อไป อีกทั้งยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ด้วย

CAMELS Analysis เป็นเครื่องมือทางการเงินที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์นำมา ประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างมาตรฐานในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ของสหกรณ์และกลุ่ม เกษตรกรอย่างเป็นระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ในการวิเคราะห์ในมุมมอง 6 มิติ

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่ม เกษตรกรโดย CAMELS Analysis ให้เกิดประโยชน์ในเชิงบริหารจัดการผู้สอบบัญชีควรต้องนำ โครงสร้างธุรกิจของสหกรณ์มาร่วมวิเคราะห์ด้วย เพื่อสะท้อนผลการบริหารจัดการของสหกรณ์ใน รอบปีที่ผ่านมาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

การประยุกต์ใช้ CAMELS Analysis วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อชี้สถานการณ์ความเสี่ยงที่สำคัญและความจำเป็นต้องเตือนภัยทางการเงิน ให้แก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรภายในเวลาที่เหมาะสม
2. เพื่อส่งสัญญาณเตือนภัยให้ผู้บริหารสหกรณ์ได้ทราบภาวะเศรษฐกิจของ สหกรณ์ เพื่อให้สามารถวางแผนงานรับสถานการณ์ได้ทันเวลา รวมถึงนำไปใช้ประโยชน์ในการ ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของสหกรณ์
3. เสนอผลการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการเฝ้าระวัง ทางการเงินของสหกรณ์ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันมิให้เกิดผลเสียหาย
4. เพื่อสร้างตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับสหกรณ์และกลุ่ม เกษตรกร

สำหรับการประยุกต์ใช้ CAMELS Analysis ในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทาง การเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. โครงสร้างธุรกิจของสหกรณ์ ประกอบด้วย
 - 1.1 ธุรกิจการรับฝากเงิน (DEPOSIT OPERATION)
 - 1.2 ธุรกิจการให้เงินกู้ยืม (สินเชื่อ) (Credit Operation)
 - 1.3 ธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย หรือธุรกิจการซื้อ (Sale of Agricultural Product Operation)
 - 1.4 ธุรกิจการรวบรวมผลิตผล หรือธุรกิจการขาย (Marketing Operation)
 - 1.5 ธุรกิจให้บริการและส่งเสริม (Agricultural Promotion & Service Operation)
2. วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์โดย CAMELS Analysis 6 มิติ คือ

มิติที่ 1 : C- Capital Strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

มิติที่ 2 : A-Asset quality: คุณภาพของสินทรัพย์

มิติที่ 3 : M-Management ability: ชีคความสามารถในการบริหาร

มิติที่ 4 : E – Earning sufficiency: การทำกำไร

มิติที่ 5 : L-Liquidity: สภาพคล่อง

มิติที่ 6 : S-Sensitivity: ผลกระทบของธุรกิจ

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้ประยุกต์ใช้ CAMELS Analysis ในการพัฒนา นวัตกรรมทางการเงินเพื่อการเตือนภัยและเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เพื่อ สร้างมาตรฐานในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรอย่างเป็น ระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกันในมุมมอง มิติที่ 1 ดังนี้

มิติที่ 1: C- Capital Strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความ แข็งแรงของเงินทุนเป็นการวิเคราะห์แหล่งเงินทุน ที่สามารถรองรับ หรือป้องกันผลกระทบจาก ความเสี่ยงทางด้านธุรกิจ และการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ เงินทุนดำเนินงานของสหกรณ์ ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ กำไรสุทธิ และการจัดหา เงินทุนในรูปของการก่อหนี้ผูกพัน

ความเพียงพอและความเข้มแข็งเงินเงินทุน เน้นแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็น หลัก การมีทุนของสหกรณ์เพียงพอกับความเสี่ยงต่าง ๆ และทุนของสหกรณ์ควรมีลักษณะที่ไม่ สามารถถอนได้และไม่ผูกพันที่จ่ายผลตอบแทน หากเงินทุนภายนอก (เงินกู้ยืม) มากกว่าทุนของ สหกรณ์ แสดงว่าทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอและมีภาระผูกพันทางการเงิน ผู้บริหารสหกรณ์ต้อง เพิ่มความระมัดระวังในการใช้ทุนเพื่อสร้างรายได้รองรับ

ความแข็งแกร่งของเงินทุน การก่อหนี้ในอัตราที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วยทุนของ สหกรณ์มีความเสี่ยง จากสัดส่วนหนี้สินทั้งสินต่อทุนของสหกรณ์ ถ้าผลนี้น้อยกว่าทุนของ สหกรณ์ ย่อมสามารถรองรับหนี้ทั้งสินต่อทุนของสหกรณ์ถ้าผลนี้น้อยกว่าทุนของสหกรณ์ ย่อม สามารถรองรับหนี้ได้ด้วยตัวเอง และสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหนี้ว่า หากผลนี้มากกว่าทุนของ สหกรณ์มีความเสี่ยงต้องระดมทุน และบริหารสินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้รองรับความเสี่ยง

การให้ผลตอบแทน ผลตอบแทนมากหรือน้อย วัดจากอัตรากำไรต่อส่วนของทุน สหกรณ์ หากมีอัตราสูงแสดงว่าทุนไปสร้างรายได้ดี หรือลงทุนในสินทรัพย์คุณภาพดีเพื่อสร้าง รายได้

คำอธิบายแบบ

มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

1. เงินทุนดำเนินงาน หมายถึง หนี้สินและทุนของสหกรณ์ในงบดุล

ผลตอบแทนต่อส่วนของทุน หมายถึง ร้อยละของผลตอบแทนจากเงินลงทุน โดยใช้กำไรสุทธิเทียบกับทุนของสหกรณ์เฉลี่ย (ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน+ปีก่อนแล้วหาร 2)

2. แหล่งเงินทุน หมายถึง แหล่งที่มาของเงินทุนดำเนินงาน ดูจากงบดุล แบ่งเป็นทุนภายในสหกรณ์ (เงินรับฝากสมาชิก และทุนของสหกรณ์ ฯลฯ) และทุนภายนอก สหกรณ์ (เงินกู้ยืม เงินรับฝากจากสหกรณ์ และอื่น ๆ)

ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ หมายถึง สัดส่วนของทุนสำรองเทียบกับสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น ดูจากงบดุล

3. **สัดส่วนหนี้สินทั้งสินต่อทุน** หมายถึง การเทียบสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งสินกับทุนของสหกรณ์ ดูจากงบดุล

การเติบโตทุนของสหกรณ์/หนี้สิน หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ ลดทุนของสหกรณ์และหนี้สิน เทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ทั้งระดับจุลภาคและระดับมหภาคในมุมมอง 6 มิติ โดยการประยุกต์ใช้ CAMELS Analysis เพื่อสร้างตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ต่อฝ่ายบริหารของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เพื่อการเฝ้าระวังการเตือนภัยทางการเงิน เพื่อส่งสัญญาณเตือนให้ผู้บริหารสหกรณ์ได้ทราบภาวะเศรษฐกิจสหกรณ์ให้สามารถวางแผนงานรับสถานการณ์ได้ทันเวลา รวมทั้งเสนอผลการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินและป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย

การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital strength) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิน}}{\text{ทุนของสหกรณ์}} \text{ เท่า}$$

2. อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิน}} \text{ เท่า}$$

3. อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน} - \text{ทุนปีก่อน}}{\text{ทุนปีก่อน}} \times 100$$

4. อัตราการเติบโตของหนี้สิน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้สิน} = \frac{\text{หนี้สินของสหกรณ์ปีปัจจุบัน} - \text{หนี้สินปีก่อน}}{\text{หนี้สินปีก่อน}} \times 100$$

5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

มิติที่ 2:A- Asset Quality : คุณภาพของสินทรัพย์เป็นการวิเคราะห์ว่าสินทรัพย์ที่ลงทุนได้ก่อให้เกิดรายได้แก่สหกรณ์อย่างไร และได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ สินทรัพย์ที่จะวัดประสิทธิภาพ เช่น ลูกหนี้ และสินทรัพย์รวม เป็นต้น

การลงทุนในสินทรัพย์ที่เสี่ยงหรือไม่ก่อให้เกิดรายได้หรือลงทุนอยู่ในสินทรัพย์ที่เกินความต้องการ เช่น สินค้า เงินฝากธนาคาร อาจส่งถึงสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ คุณภาพสินทรัพย์มุ่งเน้นไปที่สินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ความเพียงพอของการสำรองต่อการด้อยคุณภาพของสินทรัพย์ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อฐานะการเงินของสหกรณ์ เช่น กรณีมีหนี้สินที่ค้างชำระและสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) มีการสำรองหนี้หรือไม่ สูงเกินไปหรือต่ำเกินไป

สินทรัพย์นำไปสร้างรายได้และให้ผลตอบแทน สินทรัพย์ที่มีคุณภาพดีสามารถแปลงเป็นรายได้ ให้ผลตอบแทนเท่าไร วัดจากอัตรากำไร หรือรายได้ต่อสินทรัพย์ หากอัตราสูงแสดงว่า คุณภาพสินทรัพย์ดีมีรายได้เข้ามา หากอัตราต่ำแสดงว่าสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไม่ก่อให้เกิดรายได้สหกรณ์ต้องบริหารสินทรัพย์ดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพมีสภาพคล่อง

การวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราหมุนของสินทรัพย์ (รอบ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหมุนของสินทรัพย์} = \frac{\text{รายได้หลักของสหกรณ์}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสินถั่วเฉลี่ย}} \text{ รอบ}$$

- อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์ถั่วเฉลี่ย}} \times 100$$

3. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของสินทรัพย์} = \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสินปีปัจจุบัน} - \text{สินทรัพย์ทั้งสินปีก่อน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสินปีก่อน}} \times 100$$

มิติที่ 3: M- Management Capability: วัดความสามารถในการบริหารงานเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถของฝ่ายบริหารในการวางแผนกลยุทธ์ และจัดโครงสร้างองค์กรในการนำมาพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่สหกรณ์เผชิญอยู่

การบริหารจัดการและโครงสร้างธุรกิจทุกธุรกิจต้องมีความสมดุลกัน ประเภทสหกรณ์กับโครงสร้างธุรกิจมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันตาม พ.ร.บ.สหกรณ์ เช่น สหกรณ์ประเภทการเกษตรเน้นไปที่ธุรกิจซื้อกับธุรกิจขาย ทั้งนี้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ต้องเป็นไป

ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีมูลค่าธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นผลรวมของเงินรับฝากจากสมาชิกกับเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก

ชี้ความสามารถในการบริหารงานและการควบคุมภายใน พิจารณาการปฏิบัติงานตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมีระบบควบคุมภายในที่ดี ซึ่งมีผลต่อสภาพคล่อง และการทำกำไรของสหกรณ์ บทบาทการบริหารในอนาคตต่อภาวะแข่งขันเพื่อการวางแผนในอนาคต

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Capability) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของธุรกิจ} = \frac{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีปัจจุบัน} - \text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}}{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}} \times 100$$

2. แนวโน้มปีหน้าของสหกรณ์ มีสูตรในการคำนวณ คือ

แนวโน้มปีหน้าของสหกรณ์ = พยากรณ์หรือคาดการณ์จากข้อมูลอดีต

(สมาชิก ทุนของสหกรณ์ ปริมาณธุรกิจและกำไร)

มติที่ 4: E- Earning Sufficiency: การทำกำไรเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์ในธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินอยู่ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการรักษาอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้ต่ำและเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นในแต่ละธุรกิจให้มากที่สุด รวมทั้งวิเคราะห์ถึงคุณภาพและแนวโน้มของกำไรในอนาคตของสหกรณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่าย กำไร และคุณภาพของกำไร ขึ้นอยู่กับการบริหาร ควบคุมรายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายที่ละรายการว่ามีกำไรขั้นต้นหรือไม่ หากบริหารค่าใช้จ่ายมีประสิทธิภาพ กำไรสูง ตรงข้ามบริหารค่าใช้จ่ายไม่ดีไม่เหมาะสมกับรายได้ กำไรต่ำรวมถึงอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้อยู่ในอัตราที่ต่ำ

วินัยทางการเงินมีผลต่อรายได้ ระบบสหกรณ์มิได้มุ่งเน้นกำไรเป็นหลัก หากแต่มุ่งเน้นสมาชิกเป็นหลัก ซึ่งมีฐานะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ กำไรจึงขึ้นอยู่กับการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การมีวินัยทางการเงินหรือการจัดการทางการเงินที่ดีของสมาชิก หากสมาชิกมีอัตราหนี้สินมากกว่าเงินออมกำลังความสามารถชำระหนี้ของสมาชิกลดลง ส่งผลต่อรายได้และฐานะการเงินของสหกรณ์

การวิเคราะห์การทำกำไร (Earning Sufficiency) เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตรากำไรต่อสมาชิก (บาท) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรากำไรต่อสมาชิก} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

2. อัตราเงินออมต่อสมาชิก (บาท) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราเงินออมต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{เงินรับฝากสมาชิก + เงินปันผล}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

3. อัตราหนี้สินต่อสมาชิก (บาท) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{ลูกหนี้เงินกู้ + ลูกหนี้การค้า + ลูกหนี้ค่าบริการอื่น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ)} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}} \times 100$$

5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (ร้อยละ)} = \frac{\text{ทุนสำรองปีปัจจุบัน - ทุนสำรองปีก่อน}}{\text{ทุนสำรองปีก่อน}} \times 100$$

6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น ๆ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (ร้อยละ)} = \frac{\text{ทุนสะสมอื่นปีปัจจุบัน - ทุนสะสมอื่นปีก่อน}}{\text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}} \times 100$$

7. อัตราการเติบโตของกำไร (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของกำไร (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรสุทธิปีปัจจุบัน - กำไรสุทธิปีก่อน}}{\text{กำไรสุทธิปีก่อน}} \times 100$$

8. อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้หลักของสหกรณ์}} \times 100$$

มิติที่ 5: L- Liquidity: สภาพคล่องหรือความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน เป็นการพิจารณาความเพียงพอของเงินสด หรือสินทรัพย์ที่มีสภาพใกล้เคียงเงินสด รวมถึงสินทรัพย์อื่นที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย สภาพคล่องวัดได้จากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งคำนวณได้จากสัดส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน หากสหกรณ์มีความเสี่ยงของเงินทุน สหกรณ์จำเป็นต้องรักษาสภาพคล่องให้สูงเพียงพอ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

ความเพียงพอของสินทรัพย์ในการแปลงสภาพเป็นเงินสด ความเพียงพอของสภาพคล่องต่อความต้องการใช้เงิน พิจารณาสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียนหากสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่า ถือว่ามีสภาพคล่องดี หรือมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาตัวสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถแปลงเป็นเงินสดได้เร็วด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่องกับภาระผูกพันทางการเงินเปรียบเทียบ ความสมดุลระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่อง กับภาระผูกพันทางการเงิน มีสินทรัพย์สภาพคล่องดำรงไว้เพียงพอต่อภาระผูกพันทางการเงิน หรือสหกรณ์มีแหล่งที่มาของกระแสเงินสดเพียงพอกับภาระผูกพันทางการเงินที่จะถึงกำหนดหรือไม่ สาเหตุหลักของการขาดสภาพคล่องนั้นมาจากการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินไม่ดีพอ รวมถึงปัญหาจากผลการดำเนินงาน เช่น มีภาระหนี้สินระยะสั้นมาก การลดเงินฝากมากกว่าปกติ การนำเงินกู้ยืมระยะสั้นไปให้กู้ระยะยาว เป็นต้น ครอบคลุมของการเปลี่ยนเป็นเงินสด หรือกระแสเงินสดเข้ามาเพียงพอหรือไม่ เช่น อัตราถูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ชำระหนี้ได้ตามกำหนดหรือไม่ถึงกำหนดชำระและอายุเฉลี่ยของสินค้า

การวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity) เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

2. อัตราถูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ

คือ

$$\frac{\text{อัตราถูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ)}}{\text{ถูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ}} = \frac{\text{ถูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด}}{\text{ถูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ}} \times 100$$

มิติที่ 6: S-Sensitivity: ผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์ หรือความอ่อนไหวของธุรกิจ ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลกระทบในแง่ลบต่อธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินอยู่

ปัจจัยเสี่ยง พิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมสหกรณ์ สาเหตุการเกิดปัจจัยเสี่ยง อาจมาจากภาครัฐหรือจากสถานการณ์ทั่วไป ภาวะวิกฤต ภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ อันประกอบด้วย ภาวะคู่แข่งทางธุรกิจ นโยบายการเงินของรัฐ อัตราดอกเบี้ย นโยบายช่วยเหลือของภาครัฐ ระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง สภาพตลาด เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่

ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในฐานะศูนย์ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือทางการเงินสร้างระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมาเป็นลำดับ โดยในปี 2548 ได้ประยุกต์ใช้ CAMELS Analysis ในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2549 สร้างค่าอ้างอิงเพื่อเทียบเคียงทางการเงินภายในกลุ่ม (ขนาดและประเภท) ด้วยอัตราส่วนและข้อมูลสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Average of Financial Data and Ratio of Cooperative and Farmer Groups : Peer Group) และในปี 2550 ได้สร้างค่าอ้างอิงที่เป็นค่ามาตรฐานเพื่อพัฒนาเสถียรภาพทางการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (Financial Standard Ratios of Cooperatives and Farmer Groups) (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550 : 12)

ซึ่งอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวสามารถใช้วัดระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน โดยสามารถชี้วัดระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังทางการเงิน ได้ 4 ระดับ คือ

1. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ
2. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น
3. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ
4. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษเร่งด่วน

เครื่องมือเตือนภัยทางการเงินเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทาง เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

ในการพิจารณาว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นอย่างไรนั้น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ให้ใช้การเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยพิจารณา 3 ตัวชี้วัดคือ

1. ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน)
2. ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด
3. ทุนสำรองต่อสินทรัพย์

เพื่อพิจารณาว่า ทั้ง 3 ตัวชี้วัดอยู่ในระดับใด (สูง กลาง ต่ำ)

นอกจากการเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินแล้ว จะพิจารณาความถี่ของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน (C = ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง A = คุณภาพ

ของสินทรัพย์ E = การทำกำไร L = สภาพคล่อง) โดยวิเคราะห์ 4 ระดับ แต่จะใช้สีเป็นเครื่องหมายในการแยกความลึกของการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ที่มีผลต่อการทำกำไร 4 สี คือ เขียว เหลือง ส้ม และแดง มีความหมายดังนี้

สีเขียว หมายถึง วิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ

สีเหลือง หมายถึง วิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น

สีส้ม หมายถึง วิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ

สีแดง หมายถึง วิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษเร่งด่วน

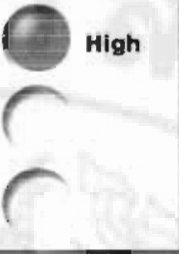
จากภาพ 1 เป็นภาพแสดงระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจากภาพตัวอย่างค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) อยู่ระดับปานกลาง ลูกหนี่ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด อยู่ระดับสูง และ ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ อยู่ระดับต่ำ

ภาพ 2 เป็นภาพแสดงระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน ซึ่งจากภาพตัวอย่าง เข้มทิศอยู่ที่สีเหลือง หมายถึง ระดับการวิเคราะห์ และเฝ้าระวังมากขึ้น

จากภาพ 1 และ 2 เป็นระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังมากขึ้น เป็นสัญญาณแรกที่บอกให้ทราบว่า ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และอาจมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่งหรือสองด้านของ CAMELS หรือไม่ ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้มากขึ้นหรือดีกว่าเดิมก็ได้

ส่วนภาพ 3 เป็นภาพแสดงความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ซึ่งจากภาพ C อยู่ระดับความลึกสีแดง ซึ่งหมายถึง ต้องวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดให้มากที่สุด A และ L อยู่ระดับความลึกสีเขียว ซึ่งหมายถึง ต้องวิเคราะห์และติดตามทั่วไป และ E อยู่ระดับความลึกสีเหลือง หมายถึง จะต้องวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งจากระดับความลึกของ C A E และ L หมายความว่า ควรวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่มีผลต่อความเสี่ยงของเงินทุน รวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่อาจส่งผลต่อการทำกำไร

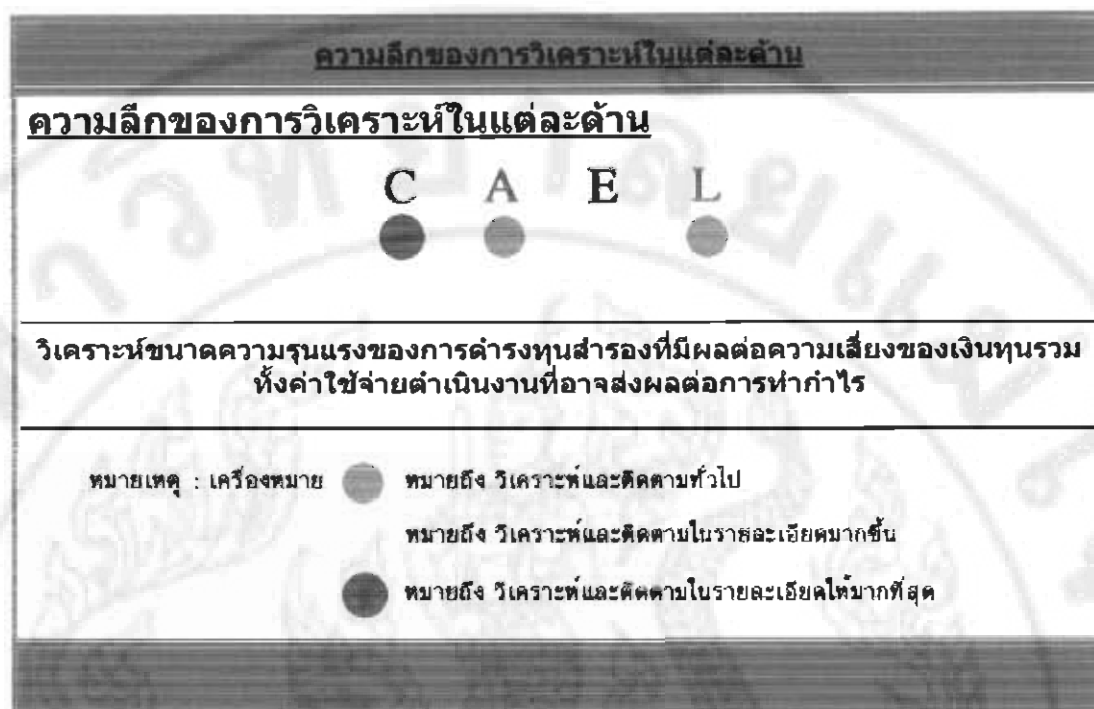
ฉะนั้น จากสัญญาณในภาพ 1 และ 2 บ่งบอกว่าสหกรณ์อาจต้องเฝ้าระวังให้มากขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของ CAMELS และในภาพ 3 ก็เป็นสัญญาณที่บอกว่า สหกรณ์ควรพิจารณา และเฝ้าระวังในเรื่องของความเพียงพอของทุนเป็นพิเศษ ซึ่งหากไม่มีการบริหารจัดการด้านเงินทุนแล้ว อาจส่งผลต่อการทำกำไรได้

ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน)	ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ ตามกำหนด	ทุนสำรองต่อสินทรัพย์
 Medium	 High	 Low

ภาพ 1 ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร

ภาพ 2 ระดับการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเพื่อเฝ้าระวัง

ภาพ 3 ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้าน

การเตรียมความพร้อมในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์เจาะลึกเพื่อหาสาเหตุของปัญหา ต้องเตรียมความพร้อม ในการวิเคราะห์และเฝ้าระวัง 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ซึ่งอาจมีด้านใดด้านหนึ่งของ CAMELS ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้ดีกว่าเดิมก็ได้
2. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่งหรือสองด้านของ CAMELS หรือไม่ ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้มากขึ้นและดีกว่าเดิมก็ได้
3. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ ต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่ามีปัญหาด้านใดของ CAMELS รุนแรงหรือไม่ รวมทั้งหาสาเหตุคืออะไร และมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างรวดเร็วหรือไม่
4. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษเร่งด่วน ต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนถึงว่า ได้เกิดปัญหาทุกด้านของ CAMELS รุนแรงหรือไม่ รวมทั้งหาสาเหตุคืออะไร และมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นจะเกิดผลเสียหายหรือไม่

ตัวอย่างระดับการวิเคราะห์และเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2549

จากจำนวนสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรรวม 10,038 แห่ง มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 793,166.35 ล้านบาท นำไปลงทุนเพื่อสร้างรายได้ให้มีส่วนเหลือมเพียงพอต่อการดำรงอยู่ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งในปี 2549 สหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท (รวมชุมนุมสหกรณ์) ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร ประมง นิคม ร้านค้า บริการ ออมทรัพย์ และเครดิตยูเนียน รวมทั้งกลุ่มเกษตรกรในภาพรวม มีผลการจัดกลุ่มตามอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงิน 3 อัตราส่วนที่ให้ความสนใจเป็นจุดเริ่มต้น เพื่อเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ดังนี้

ตาราง 3 ผลและระดับการวิเคราะห์และเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2549

ประเภท สถาบัน	ผลการวิเคราะห์	สาเหตุ	
		อัตราส่วน	ระดับ
1. การเกษตร	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ ควรวิเคราะห์ติดตามปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้รวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่อาจส่งผลต่อการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์ สภาพคล่อง และวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของเงินทุน	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตามกำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ปานกลาง
2. ประมง	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ เร่งด่วน ควรวิเคราะห์และติดตามภาวะเศรษฐกิจการเงินที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคเรื้อรังในทุก ๆ ด้าน	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตามกำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ต่ำ
3. นิคม	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ เร่งด่วน ควรวิเคราะห์และติดตามภาวะเศรษฐกิจการเงินที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคเรื้อรังในทุก ๆ ด้าน	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตามกำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ต่ำ
4. ร้านค้า	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ ควรวิเคราะห์และติดตามขนาดความรุนแรงของค่าใช้จ่ายดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ ซึ่งอาจส่งผลต่อการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์และสภาพคล่อง รวมทั้งการดำรงทุนสำรองที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของทุน	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตามกำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ปานกลาง

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเภท สถาบัน	ผลการวิเคราะห์	สาเหตุ	
		อัตราส่วน	ระดับ
5. บริการ	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ ควรจะวิเคราะห์และติดตามขนาดความรุนแรงของ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ซึ่งส่งผลต่อการทำกำไร รวมทั้ง ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรอง ซึ่งอาจส่งผล ต่อความเสี่ยงของเงินทุน และวิเคราะห์ความสามารถใน การเรียกเก็บหนี้ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสินทรัพย์ และ สภาพคล่อง	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อ กำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตาม กำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ต่ำ ปานกลาง ต่ำ
6. ออมทรัพย์	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ ควรจะวิเคราะห์และติดตามค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่อาจ มีผลต่อการทำกำไร และความสามารถดำรงทุนสำรอง ที่ อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของทุน	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อ กำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตาม กำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ปานกลาง สูง ปานกลาง
7. เครดิต เนียน	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น ควรจะวิเคราะห์และติดตามขนาดความรุนแรงของ การดำรงทุนสำรองที่มีผลต่อความเสี่ยงของเงินทุน รวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานและความสามารถในการเรียก เก็บหนี้ที่อาจส่งผลต่อการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์ และ สภาพคล่อง	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อ กำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตาม กำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ปานกลาง ปานกลาง ต่ำ
8. กลุ่ม เกษตรกร	ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น ควรจะวิเคราะห์และติดตามขนาดความรุนแรงของ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน และความสามารถในการเรียกเก็บหนี้ ที่อาจส่งผลต่อการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์ และสภาพ คล่อง รวมทั้งการดำรงทุนสำรองที่อาจส่งผลกระทบต่อความ เสี่ยงของเงินทุน	- ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อ กำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน) - ลูกหนี้ที่ชำระได้ตาม กำหนด - ทุนสำรองต่อสินทรัพย์	ต่ำ ปานกลาง ปานกลาง

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2550 : 17)

สรุป 3 อัตราส่วนทางการเงินดังกล่าว เป็นเครื่องมือให้ผู้วิเคราะห์มีจุดเริ่มต้นในการมองสภาพปัญหา นำไปสู่การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินตามมุมมองของ CAMELS Analysis เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้เข้มแข็ง และมีเสถียรภาพทางการเงินที่มั่นคงต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัสลีนา ระเด่นอาหมัด (2543: 77 - 78) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานี จำกัด โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน คือ อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน ความสามารถในการก่อหนี้ ความสามารถในการใช้สินทรัพย์และความสามารถในการทำกำไร การวิจัยพบว่า สหกรณ์ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักศาสนาอิสลาม โดยปราศจากดอกเบี้ยเป็นที่ยอมรับของสังคมชาวมุสลิม และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ มีทุนเรือนหุ้น เงินสำรองและทุนอื่น เพิ่มขึ้นทุกปี การบริหารธุรกิจของสหกรณ์ได้ดำเนินธุรกิจนั้นโดยปราศจากดอกเบี้ย แต่สหกรณ์จะคิดค่าตอบแทนเงินกู้ในแต่ละงวดสัญญา เท่ากับทุกงวดตามที่ตกลงในสัญญา ส่วนการบริหารการเงินของสหกรณ์พบว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องทางการเงินขึ้นอยู่กับการชำระหนี้ของลูกหนี้ และการบริหารสินค้ำคงเหลือให้มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการก่อหนี้ต่ำเนื่องจากสหกรณ์มีหนี้ในรูปเงินฝากความสามารถในการใช้สินทรัพย์ มีอัตราการหมุนของสินทรัพย์อยู่เกณฑ์ที่ต่ำ เนื่องจากมีสินค้ำคงเหลือในรูปที่ดินที่ไม่สามารถขายได้ ความสามารถในการทำกำไร สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์อยู่ในเกณฑ์ต่ำเนื่องจากไม่ได้ใช้สินทรัพย์ให้เกิดรายได้เต็มที่ อัตรากำไรของสหกรณ์ พบว่า อัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์ลดลงเนื่องจากสหกรณ์มีต้นทุนสูง

เรืองอุไร เศษสูงเนิน (2546 :25-28) ได้ศึกษาเรื่องความเสี่ยงการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ วัดอุปสงค์หลักในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการอธิบายเกี่ยวกับความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน ส่วนที่สอง เป็นการวัดความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเชิงปริมาณ โดยการใช้ค่าเบต้าและค่าดัชนีความเสี่ยง ในการวิเคราะห์ค่าเบตานั้นแทนที่จะใช้ค่าอัตราผลตอบแทนเหมือนกับที่ใช้ในการหาค่าเบต้าทั่ว ๆ ไปในการศึกษาเนื่องจากลักษณะพิเศษของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มูลค่าหุ้นนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง จึงใช้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นแทน ซึ่งความเสี่ยงทาง

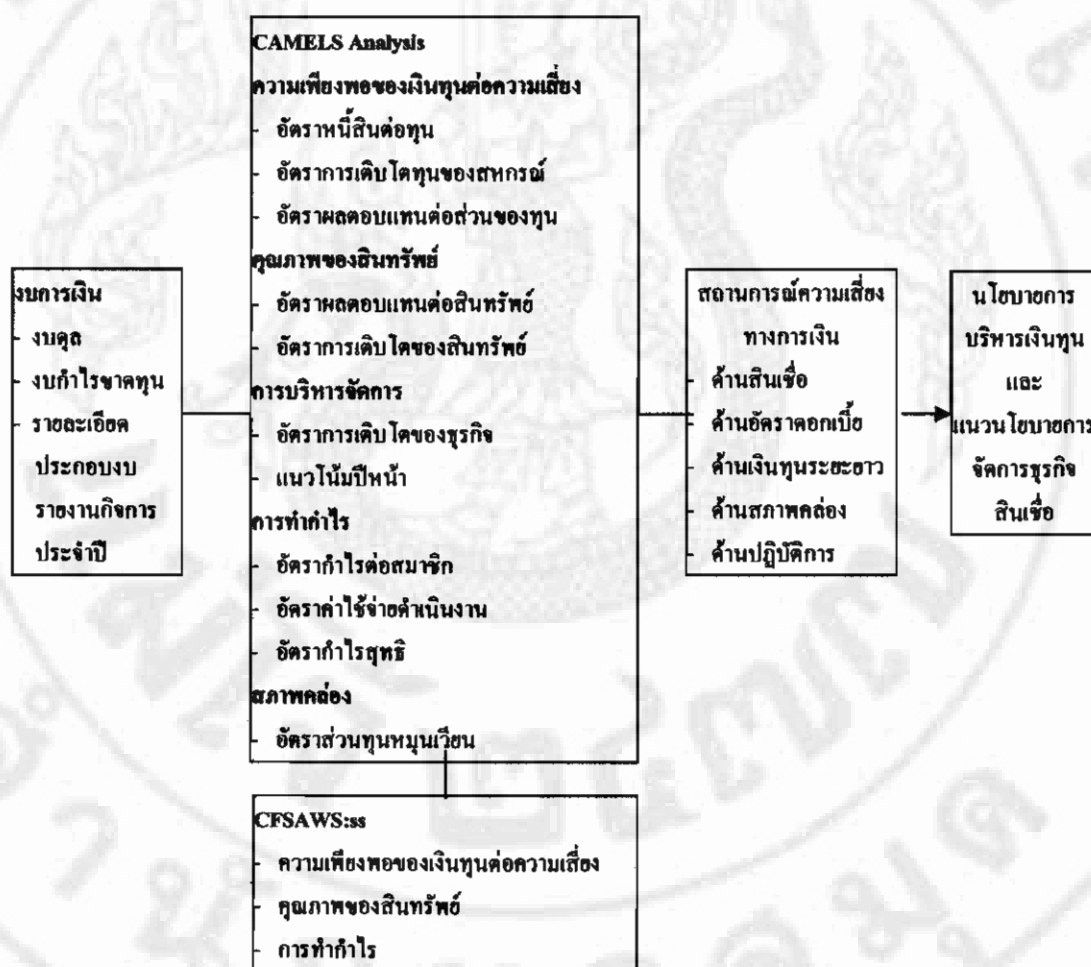
การเงินที่วิเคราะห์ได้ ได้นำมาเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ ข้อมูลใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูล ทุติยภูมิที่รวบรวมโดยธนาคารแห่งประเทศไทย และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ผลการศึกษาความเสี่ยงทางการเงินที่ได้นั้น ทำการศึกษาในช่วงระหว่างปีบัญชี 2535 ถึงปีบัญชี 2544 พบว่า ความเสี่ยงด้านสินเชื่อและด้านอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มสูงขึ้น ขณะที่ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องและด้านเงินทุนระยะยาวมีแนวโน้มลดลง ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงโดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่ได้จึงยังไม่สามารถที่จะบอกได้อย่างแน่ชัดว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้นหรือไม่ ส่วนการวัดความเสี่ยงทางการเงินโดยใช้ ค่าเบต้าและค่าดัชนีความเสี่ยงนั้น พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเป็นผลมาจากความเสี่ยงด้านสินเชื่อและความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ออมทรัพย์ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ไม่มีความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนเนื่องจาก สหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ได้ดำเนินธุรกิจทำหน้าที่เป็นตัวแทนซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และมีได้ดำเนินการวิเทศธนกิจ ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์จึงต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ ผลการศึกษานี้ชี้ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ควรที่จะคงไว้ซึ่งลักษณะการดำเนินงานเช่นเดิมต่อไปและควรรักษาความเสี่ยงด้านสินเชื่อและความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวให้อยู่ในระดับต่ำดังที่เป็นอยู่และไม่ควรที่จะดำเนินการกิจการเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ ผลการศึกษาเกี่ยวกับความเสี่ยงทางการเงินนี้ควรทำการศึกษา กับสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ ต่อไป และควรเผยแพร่ผลได้ให้ทราบโดยทั่วกัน

รณชิต ชุมทอง (2538:9-11) ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัดประจำปี 2535-2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาผลการดำเนินงานและฐานะการเงินและทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ และสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงการบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัด ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของสหกรณ์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สมาชิกให้ความศรัทธาและไว้วางใจมาทำธุรกิจกับสหกรณ์ด้วยความสุจริต ถึงแม้ว่ามีปัญหาอยู่บ้างในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก แต่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของสหกรณ์ นอกจากนี้ พบว่าสหกรณ์ประสบความสำเร็จในส่วนของการดำเนินงาน คือ สามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

กิตติภูมิ ทองเจริญ (2546:บทคัดย่อ) ศึกษาการวิเคราะห์พัฒนาการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ 17 รมอินทรา จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของสหกรณ์ออมทรัพย์ตลอดจนความมั่นคง รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีพัฒนาการที่ดี มีการบริหารสินทรัพย์ที่ดี

ตลอดจนประสบความสำเร็จในด้านส่งเสริมกรออมทรัพย์แก่สมาชิก มีความมั่นคงในการบริหารงานมีเสถียรภาพในระดับที่น่าพอใจทั้งด้านสภาพคล่อง ความเพียงพอของเงินทุน และอัตรากำไร แม้มีแนวโน้มที่ลดลง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงของสหกรณ์โดยใช้ CAMEL คือความสามารถในการทำกำไร

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพ 4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาและวิจัยข้อมูลเชิงวิเคราะห์ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปีบัญชี พ.ศ. 2549 - 2551 เอกสารวิชาการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และรายงานผลการดำเนินงานฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ประจำปี 2549-2551 เพื่อให้ได้ข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ แปลความ สรุปผลและรายงาน

สถานที่ดำเนินการศึกษา

สหกรณ์ออมทรัพย์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า 315 ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กทม. 10400

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จาก รายงานกิจการประจำปี และงบการเงินซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน รายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปีบัญชี 2549 -2551 เพื่อนำมาวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินตามแนวคิดและทฤษฎีด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ทางบัญชี CAMELS Analysis และการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงิน (CFSAW_{ss}) ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปีบัญชี 2549 - 2551 ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative statistics) โดยอาศัยเครื่องมือทางบัญชี ดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้วิธี CAMELS Analysis ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปีบัญชี 2549 – 2551 แบ่งการวิเคราะห์เป็น 5 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1: C- Capital Strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความเข้มแข็งของเงินทุน

การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital strength) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

1. อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อทุน} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}} \text{ เท่า}$$

2. อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน} - \text{ทุนปีก่อน}}{\text{ทุนปีก่อน}} \times 100$$

3. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

มิติที่ 2: A- Asset Quality : คุณภาพของสินทรัพย์

การวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

2. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของสินทรัพย์} = \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีปัจจุบัน} - \text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}} \times 100$$

มิติที่ 3: M- Management Capability การบริหารจัดการ

การวิเคราะห์การบริหารจัดการ (Management) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ (%) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของธุรกิจ} = \frac{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีปัจจุบัน} - \text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}}{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}} \times 100$$

2. แนวโน้มปีหน้าของสหกรณ์ มีสูตรในการคำนวณ คือ

แนวโน้มปีหน้าของสหกรณ์ = การพยากรณ์หรือการคาดการณ์จากข้อมูลอดีต (สมาชิก ทุนธุรกิจ กำไร) (ข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย 5 ปี มาทำการพยากรณ์) โดยใช้อัตราร้อยละ

ของแนวโน้มโดยวิธีอัตราร้อยละของปีฐานคงที่ โดยใช้ข้อมูลงบการเงินในปีบัญชี 2548 เป็นปีฐาน และใช้ข้อมูลงบการเงินในปีบัญชี 2549 – 2551 เทียบกับปีฐาน

$$G_t = \frac{X_t - X_{t-1}}{X} \times 100$$

โดย G_t คือ อัตราการเพิ่มลดของปีที่ต้องการหา

X_t คือ ตัวเลขของรายการตามปีที่ต้องการหาอัตราเพิ่ม (ลด)

X คือ ปีฐาน

นิติที่ 4: E- Earning Sufficiency: การทำกำไร

การวิเคราะห์การทำกำไร (Earning Sufficiency) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

1. อัตรากำไรต่อสมาชิก (บาท) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรากำไรต่อสมาชิก} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

2. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหัก} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}} \times 100$$

3. อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้หลักของสหกรณ์}} \times 100$$

นิติที่ 5: L- Liquidity: สภาพคล่อง

การวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity) ใช้การวิเคราะห์

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

เพื่อวิเคราะห์ว่า อัตราส่วนทั้ง 5 มติสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์โดย CAMELS Analysis เงินทุนของสหกรณ์สามารถรองรับหรือป้องกันผลกระทบจากความเสี่ยงทางด้านธุรกิจ และการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้ นอกจากนี้จะใช้ CFSAWS:ss ในการวัดระดับการวิเคราะห์เป้าหมายทางการเงิน เพื่อวัดว่าสหกรณ์ต้องมีระดับการเฝ้าระวังทางการเงินในระดับใด

2. การวัดระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงินโดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss ซึ่งแบ่งระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังทางการเงิน 4 ระดับ คือ ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ และระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษเร่งด่วน โดยพิจารณาจาก 3 ตัวชี้วัดคือ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) ถูกหนึ่ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด และทุนสำรองต่อสินทรัพย์ เพื่อพิจารณาว่า ทั้ง 3 ตัวชี้วัดอยู่ในระดับใด (สูง กลาง ต่ำ) และพิจารณาความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน (C = ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง A = คุณภาพของสินทรัพย์ E = การทำกำไร L = สภาพคล่อง) โดยวิเคราะห์ 4 ระดับคือ เชียว (วิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ) เหลือง (วิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น) ส้ม (วิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ) และแดง (วิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษเร่งด่วน)

3. การวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด โดยใช้อัตราส่วนวัดความเสี่ยงทางการเงิน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (credit risk) โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสินเชื่อนั้นประกอบด้วย

3.1.1 อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม

$$\text{อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{หนี้สูญสุทธิ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

3.1.2 อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม

$$\text{อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

3.1.3 อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวม

$$\text{อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

3.1.4 อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวม

$$\begin{aligned} \text{อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ} &= \frac{\text{เงินให้สินเชื่อปีนี้} - \text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}} \\ \text{อัตราการขยายตัวของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ} &= \frac{\text{ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญปีนี้} - \text{ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}} \end{aligned}$$

3.2 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องนั้นประกอบด้วย

3.2.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.2.2 อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{อัตราส่วนเงินรับฝาก}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.2.3 อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.2.4 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.3 ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยนั้นประกอบด้วย

3.3.1 อัตราดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยรับ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.3.2 อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.3.3 ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย

$$\begin{aligned} \text{ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและ} \\ \text{ดอกเบี้ยจ่าย} &= \text{ดอกเบี้ยรับ} - \text{ดอกเบี้ยจ่าย} \end{aligned}$$

3.4 ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวนั้น ประกอบด้วย

3.4.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.4.2 อัตราส่วนเงินทุนระยะยาวรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยง

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยง} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์เสี่ยง}}$$

3.4.3 อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ

$$\text{อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ} = \frac{\text{เงินปันผล}}{\text{กำไรสุทธิ}}$$

3.4.4 อัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาว

$$\frac{\text{อัตราการขยายตัวของ}}{\text{เงินทุนระยะยาว}} = \frac{\text{เงินทุนระยะยาวปีนี้} - \text{เงินทุนระยะยาวปีก่อน}}{\text{เงินทุนระยะยาวปีก่อน}}$$

3.5 ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ประกอบด้วย

3.5.1 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน} = \frac{\text{สินทรัพย์รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

3.5.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนพนักงาน

$$\frac{\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อ}}{\text{จำนวนของพนักงาน}} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายของพนักงาน}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

4. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ CAMELS Analysis และอัตราส่วนวัดความเสี่ยงทางการเงิน มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายการบริหารเงินทุนของสหกรณ์

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด แบ่ง
ผลการศึกษา ออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

- ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์
- ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์
- ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์เส้นร่วทางทางการเงินโดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss
- ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์
- ส่วนที่ 5 แนวนโยบายการบริหารเงินทุนของสหกรณ์

ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์

ฐานะการเงินของสหกรณ์

การพิจารณาฐานะการเงินของสหกรณ์ จากงบดุล ซึ่งแสดงให้เห็น สินทรัพย์
หนี้สิน และทุน ดังตาราง 4 จะเห็นว่า สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่
มาก มีฐานะการเงินมั่นคง ในปี 2551 สหกรณ์มีสินทรัพย์ 1,292.13 ล้านบาท โดยสินทรัพย์ของ
สหกรณ์ได้มาจากส่วนของหนี้สินจำนวน 705.83 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 54.63) และทุนของ
สหกรณ์ 586.30 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 45.37) โดยหนี้สินของสหกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในรายการ
เงินรับฝากจากสมาชิก จำนวน 702.84 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.39 ที่เหลืออยู่ในรายการหนี้สิน
อื่นเพียง 2.98 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.23

ทั้งนี้ สหกรณ์มีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นจาก 956.68 ล้านบาทในปี 2549 เป็น 1,292.13
ล้านบาท ในปีถึงแม้ 2551 การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ของสหกรณ์มีทางได้มาจากส่วนของหนี้สินของ
สหกรณ์มากกว่าทุนของสหกรณ์ โดย หนี้สินของสหกรณ์ในปี 2549 มีจำนวน 480.43 ล้านบาท เพิ่ม
เป็น 705.83 ล้านบาท แต่ทุนของสหกรณ์ซึ่งมี 476.25 ล้านบาท ในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 586.30 ล้าน
บาท ในปี 2551 แต่สินทรัพย์ของสหกรณ์ถูกกระจายในการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้
สมาชิกกู้ยืมคั้งนั้นสินทรัพย์ของสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้น จึงแสดงให้เห็นฐานะของสหกรณ์ที่มั่นคงขึ้น
และมีความเสี่ยงที่ต่ำ นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์สหกรณ์ยังนำไปใช้ในการลงทุนใน
สินทรัพย์รายการที่ก่อให้เกิดรายได้ของสหกรณ์ ในรายการลูกหนี้เงินกู้ ซึ่งมีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
ที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

จากแหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์ที่เพิ่มจาก 956.68 ล้านบาทในปี 2549 เป็น 1,292.13 ล้านบาท ในปี 2551 มีที่มาจากหนี้สินของสหกรณ์มากกว่าทุนของสหกรณ์ โดยสินทรัพย์ของสหกรณ์ได้มาจากส่วนของหนี้สินร้อยละ 54.63 และได้มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์ ร้อยละ 45.37 สินทรัพย์ที่มีทางได้มาจากการสร้างหนี้ มากกว่าส่วนเจ้าของมากกว่า ซึ่งมีภาระที่ต้องชำระหนี้ผูกพันแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของฐานะการเงินของสหกรณ์ โดยเงินทุนที่สหกรณ์จะต้องมีภาระที่ต้องชำระต้นทุนแก่เจ้าของเงินทุน ได้แก่ เงินฝากจากสมาชิก (ในรูปดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก) และดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ (ในรูปดอกเบี้ยเงินกู้ยืม) นั้นพบว่า สหกรณ์มีเงินรับฝากมากกว่าเงินกู้ยืม กล่าวคือ เงินรับฝากมีมากกว่าร้อยละ 99.57 ของหนี้สิน และหนี้สินอื่นมีเพียงร้อยละ 0.42 หรือ 2.98 ล้านบาท เท่านั้น

โดยในปี 2549 - 2551 สินทรัพย์ หนี้สิน และทุน มีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

1. สินทรัพย์ โดยภาพรวมจะเห็นว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในรายการของลูกหนี้เงินกู้ ซึ่งแยกเป็นเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาว รองลงมาคือ เงินลงทุน เงินฝากชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย เงินสด/เงินฝากธนาคาร และสินทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งสินทรัพย์แต่ละรายการจะมีวัตถุประสงค์ของการลงทุนที่แตกต่างกัน ความเสี่ยงและผลตอบแทนที่แตกต่างกัน โดย

1.1 ลูกหนี้เงินกู้ ซึ่งเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์มีสัดส่วนลดลง โดยในปี 2549 มีลูกหนี้ร้อยละ 56.03 ของสินทรัพย์ ลดลงเหลือร้อยละ 41.45 ในปี 2551 และส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้เงินกู้ระยะยาว

1.2 เงินลงทุน มีสัดส่วนลดลงโดยในปี 2549 มีเงินลงทุนคิดเป็นร้อยละ 42.07 ของสินทรัพย์ ลดลงเหลือร้อยละ 28.93 ในปี 2551 นอกจากนี้ หากพิจารณาในเงินลงทุนจะเห็นว่า สหกรณ์มีแนวโน้มที่จะลงทุนในสินทรัพย์ระยะยาวมากกว่าสินทรัพย์ระยะสั้น โดยสินทรัพย์ระยะยาวในปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 26.34 ของสินทรัพย์ เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 28.25 ในปี 2551 ในขณะที่สินทรัพย์ระยะสั้นในปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 15.73 ของสินทรัพย์ ลดลงเหลือ ร้อยละ 0.68 ในปี 2551

1.3 เงินฝากชุมชนสหกรณ์ มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น โดยในปี 2550 มีเงินฝากชุมชนสหกรณ์ ร้อยละ 22.46 ของสินทรัพย์ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 27.80 ในปี 2551

1.4 เงินสดและเงินฝากธนาคาร มีสัดส่วนลดลง โดยในปี 2549 มีเงินสดและเงินฝากธนาคาร ร้อยละ 1.52 ของสินทรัพย์ ลดลงเหลือร้อยละ 1.41 ในปี 2551

1.5 สินทรัพย์อื่น มีสัดส่วน เพิ่มขึ้น โดยในปี 2549 มีสินทรัพย์อื่น ร้อยละ 0.38 ของสินทรัพย์ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.43 ในปี 2551

จากการเปลี่ยนแปลงข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มิใช่สินทรัพย์ในธุรกิจสินเชื่อลดลง (ลดลงร้อยละ 0.08) แต่ใช้สินทรัพย์เพื่อการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนในรูปอื่นมากขึ้น

เช่น การฝากเงินกับชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย และการลงทุนในสินทรัพย์ระยะสั้น และระยะยาว (เพิ่มขึ้นร้อยละ 82.11)

2. **หนี้สิน** โดยภาพรวมจะเห็นว่า หนี้สินของสหกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในรายการเงินรับฝาก ที่เหลือคือหนี้สินอื่น ๆ โดยปี 2549 มีมูลค่า 480.43 คิดเป็นร้อยละ 50.22 เพิ่มขึ้นเป็น 705.83 ล้านบาท ในปี 2551 คิดเป็นร้อยละ 54.63 ซึ่งการเพิ่มขึ้นของหนี้สินเป็นการเพิ่มขึ้นของเงินรับฝาก ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายในที่สำคัญของสหกรณ์ โดยปี 2549 สหกรณ์มีเงินรับฝาก 478.35 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 50.00 เพิ่มขึ้นเป็น 702.84 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 54.39 ที่เหลือคือหนี้สินอื่น โดย ในปี 2549 มี 2.08 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.22 เพิ่มขึ้นเป็น 2.98 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.23 ในปี 2551

เป็นที่น่าสังเกตว่า การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกส่งผลต่อปริมาณเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ที่ระดมมาเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ หรือส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของสหกรณ์ ซึ่งหากสภาพคล่องเกิน สหกรณ์จะนำเงินทุนส่วนเกินไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้อื่น เช่น การฝากเงินกับชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือลงทุนในตราสารหนี้/ตราสารทุนต่าง ๆ เช่น พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ เป็นต้น

3. **ทุน** โดยภาพรวมจะเห็นว่า ทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในรายการทุนเรือนหุ้น รองลงมาคือ ทุนสำรอง และทุนสะสม ทุนของสหกรณ์มีการเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี 2549 มีทุนจำนวน 476.25 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 49.78 เพิ่มขึ้นเป็น 586.30 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 45.37 ในปี 2551 การเพิ่มขึ้นของทุนสหกรณ์ส่วนใหญ่ในรายการของทุนเรือนหุ้น ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี 2549 มีทุนเรือนหุ้น 415.96 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 43.48 เพิ่มขึ้นเป็น 502.45 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.89 ในปี 2551 นโยบายการส่งเสริมการเพิ่มหุ้นของสมาชิกจึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ฐานะการเงินที่มั่นคงขึ้นและส่งผลให้สินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากทุนของสหกรณ์ร้อยละ 45.37 – 49.78 ของสินทรัพย์รวม

สำหรับทุนสำรองโดยปี 2549 มีทุนสำรองจำนวน 27.23 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.85 และในปี 2550 เพิ่มขึ้นเป็น 30.49 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.60 แต่ในปี 2551 สหกรณ์มีทุนสำรองเพิ่มขึ้นเป็น 35.43 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.74 ทุนสะสมตามข้อบังคับ โดยปี 2549 มีทุนสำรองตามข้อบังคับจำนวน 2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.21 และในปี 2550 เพิ่มขึ้นเป็น 2.13 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.18 แต่ในปี 2551 สหกรณ์มีทุนสะสมตามข้อบังคับเพิ่มขึ้นเป็น 2.30 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.18 ในปี 2551 สำหรับรายการทุนสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปีอันเป็นผลจากการจัดสรรกำไรสุทธิในแต่ละปี ย่อมแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์มีกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี

จากสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ จะเห็นว่าทางที่ได้มาของสินทรัพย์ของสหกรณ์ส่วนใหญ่มาจากหนี้สินมากกว่าทุน โดยแหล่งหนี้สินที่สำคัญ คือ เงินรับฝากจากสมาชิก ส่วนแหล่งทุนที่สำคัญของสหกรณ์ คือ ทุนเรือนหุ้น ซึ่งทั้ง 2 แหล่ง เป็นแหล่งทุนภายในที่สำคัญของสหกรณ์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งทุนที่สหกรณ์สามารถบริหารจัดการได้ง่าย ส่วนทางใช้ไปของสหกรณ์ส่วนใหญ่ลงทุนในธุรกิจสินเชื่อ รองลงมาคือ ลงทุนในตราสารหนี้/ตราสารทุน (ตัวสัญญาใช้เงิน และหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์) และในรูปของเงินฝากชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย และดำรงสภาพคล่องในรูปของเงินสด และเงินฝากธนาคาร นอกจากนี้ จะเห็นว่าสินทรัพย์ของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี แม้ว่าการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์มาจากหนี้สินมากกว่าทุน แต่หนี้สินดังกล่าวเกิดจากความศรัทธาของสมาชิกที่ ออมเงิน ไว้กับสหกรณ์ จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์มีฐานะการเงินที่มั่นคงเพิ่มขึ้นทุกปี

ตาราง 4 ฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2551		2550		2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สินทรัพย์						
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	18.16	1.41	27.60	2.35	14.55	1.52
เงินฝากชุมนุมสหกรณ์ฯ	359.20	27.80	263.50	22.46	-	-
เงินลงทุน	373.81	28.93	313.21	26.70	402.51	42.07
-ระยะสั้น	8.80	0.68	31.00	2.64	150.50	15.73
-ระยะยาว	365.01	28.25	282.21	24.05	252.01	26.34
ลูกหนี้เงินกู้	535.58	41.45	562.00	47.90	535.99	56.03
-ระยะสั้น	68.64	5.31	89.86	7.66	94.40	9.87
-ระยะยาว	466.94	36.14	472.14	40.24	441.59	46.16
สินทรัพย์อื่น	5.50	0.43	6.89	0.59	3.63	0.38
รวมสินทรัพย์	1,292.13	100.00	1,173.20	100.00	956.68	100.00
หนี้สินและทุน						
หนี้สิน						
เงินรับฝาก	702.84	54.39	636.64	54.26	478.35	50.00
หนี้สินอื่นๆ	2.98	0.23	2.42	0.21	2.08	0.22
รวมหนี้สิน	705.83	54.63	639.05	54.47	480.43	50.22

ตาราง 4 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2551		2550		2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทุน						
ทุนเรือนหุ้น	502.45	38.89	458.54	39.08	415.96	43.48
ทุนสำรอง	35.43	2.74	30.49	2.60	27.23	2.85
ทุนสะสมตามข้อบังคับระเบียบและอื่นๆ	2.30	0.18	2.14	0.18	2.00	0.21
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี	46.12	3.57	42.99	3.66	31.06	3.25
รวมทุน	586.30	45.37	534.15	45.53	476.25	49.78
รวมหนี้สินและทุน	1,292.13	100.00	1,173.20	100.00	956.68	100.00

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2549 : 3-5; 2550 : 7-10 ; 2551 : 2 -5)

ผลการดำเนินงาน

จากตาราง 5 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในปี 2549 – 2551 พบว่า สหกรณ์มีมูลค่ากำไรสุทธิเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2548 มีกำไรสุทธิ 31.06 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 46.12 ล้านบาท นอกจากนี้ หากพิจารณาอัตราร้อยละของกำไรสุทธิเมื่อเทียบกับรายได้ก็พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2548 สหกรณ์มีกำไรสุทธิ ร้อยละ 58.48 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 63.67 ในปี 2551 ผลกำไรจากการประกอบการของสหกรณ์ในรอบ 3 ปี ดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ คือ

1. การเพิ่มขึ้นของรายได้ ในธุรกิจสินทรัพย์การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ในรายการของลูกหนี้เงินกู้ จึงทำให้สหกรณ์มีรายได้จากการให้สมาชิกกู้ยืม จากการลงทุน และการฝากเงินของสหกรณ์เพิ่มขึ้นโดยสหกรณ์ มียอดรวมของรายได้ดอกเบี้ยรับเพิ่มจาก 53.11 ล้านบาท ในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 72.43 ล้านบาทในปี 2551 ซึ่งรายได้ดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 99.37 – 99.54 ของรายได้รวมของสหกรณ์ในแต่ละปี ซึ่งในปี 2550 รายได้ดอกเบี้ยรับของสหกรณ์สูงสุด (ร้อยละ 99.54 ของรายได้รวม) และรายได้อื่น ๆ ต่ำสุด (ร้อยละ 0.31 ของรายได้รวม) และในปี 2549 และ 2551 รายได้ดอกเบี้ยรับของสหกรณ์ต่ำสุด (ร้อยละ 99.37 ของรายได้รวม) แต่รายได้อื่น ๆ สูงสุด (ร้อยละ 0.63 ของรายได้รวม)

2. การควบคุมต้นทุนเงินทุน และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ที่เกิดจากค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ โดยภาพรวมมีอัตราค่าใช้จ่ายลดลงจากร้อยละ 41.89 ของรายได้

รวมของสหกรณ์ในปี 2549 ลดเหลือร้อยละ 36.73 ของรายได้รวมของสหกรณ์ในปี 2551 แม้มูลค่าจะเพิ่มขึ้นจาก 22.39 ล้านบาทในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 26.77 ล้านบาทในปี 2551

2.1 ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน ซึ่งเป็นต้นทุนเงินทุนที่สหกรณ์ต้องชำระให้แก่เจ้าของแหล่งทุน จะเห็นว่า มีอัตราร้อยละลดลง โดยในปี 2549 มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน คิดเป็นร้อยละ 32.67 ของรายได้ และลดลงเหลือร้อยละ 29.12 ในปี 2551

หากพิจารณามูลค่าของค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย จะเห็นว่าโดยภาพรวมเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปี 2549 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจำนวน 17.35 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 21.09 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ในรายการของดอกเบี้ยเงินรับฝาก โดยในปี 2549 มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยรับฝาก จำนวน 17.35 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 21.09 ล้านบาท ในปี 2551

2.2 หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายทางการเงินที่เกิดจากความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ สหกรณ์เกิดรายการนี้ในปี 2551 จำนวน 0.07 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.09 นับเป็นสัญญาณเตือนภัยทางการเงินที่สหกรณ์จะต้องให้ความสำคัญ หากสหกรณ์มีนโยบายขยายธุรกิจสินเชื่อตามความต้องการของสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายธุรกิจสินเชื่อ โดยอาศัยเงินทุนจากการระดมเงินทุนภายในจากเงินรับฝากของสมาชิกอย่างสถานการณ์จะเป็นอยู่ในปัจจุบันสหกรณ์ควรมีมาตรการบริหารความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อร่วมด้วย

2.3 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เกิดจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ โดยภาพรวมมีอัตราค่าใช้จ่ายลดลงจากร้อยละ 9.48 ของรายได้รวมของสหกรณ์ในปี 2549 ลดเหลือร้อยละ 7.75 ของรายได้รวมของสหกรณ์ในปี 2551 แม้มูลค่าจะเพิ่มขึ้นจาก 5.04 ล้านบาทในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 5.62 ล้านบาทในปี 2551 โดยค่าใช้จ่ายหลักในการดำเนินงาน คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า สหกรณ์มีผลกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไร แต่สหกรณ์มีแนวโน้มต้นทุนค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น อันมีสาเหตุมาจากการฝากเงินของสมาชิกที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ปริมาณธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์มีการขยายตัวลดลง แต่สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่จะต้องจ่ายให้แก่สมาชิก คือ ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากจากสมาชิก (พิจารณาได้จากต้นทุนเงินรับฝากของสหกรณ์) และแม้ว่าต้นทุนของเงินรับฝากจากสมาชิก เป็นเงินทุนภายในที่มีต้นทุนเงินทุนที่ต่ำกว่าการกู้ยืมภายนอก และบริหารจัดการง่ายกว่า แต่การที่สหกรณ์มีต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่รายได้จากดอกเบี้ยรับมีอัตราที่ลดลง อาจจะส่งผลกระทบต่อสหกรณ์ในระยะยาว หากสหกรณ์ไม่มีแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ

ตาราง 5 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2551		2550		2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	72.43	99.37	66.52	99.54	53.11	99.37
เงินให้ยืมและเงินฝาก	57.82	79.83	49.96	75.10	39.64	74.65
เงินลงทุน	14.61	20.17	16.56	24.90	13.46	25.35
รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	0.46	0.63	0.31	0.46	0.34	0.63
ค่าธรรมเนียมแรกเข้า	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01	0.02
ค่าธรรมเนียมเอกสาร	0.02	0.03	0.02	0.03	0.02	0.04
ค่าธรรมเนียมผู้สามัญ	0.43	0.59	0.28	0.42	0.30	0.57
รวมรายได้	72.89	100.00	66.83	100.00	53.45	100.00
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน	21.09	29.12	18.73	28.15	17.35	32.67
เงินรับฝาก	21.09	29.12	18.73	28.15	17.35	32.67
เงินเบิกเกินบัญชี	0.0005	0.00	0.0014	0.00	0.0018	0.00
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ	0.07	0.09	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	5.62	7.75	5.11	7.68	5.04	9.48
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่	2.44	3.37	2.14	3.21	2.51	4.72
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์	0.20	0.27	0.18	0.28	0.22	0.42
ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น	2.98	4.11	2.79	4.19	2.31	4.35
รวมค่าใช้จ่าย	26.77	36.73	23.84	35.67	22.39	41.89
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	46.12	63.67	42.99	64.63	31.06	58.48

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2549 : 3-5; 2550 : 7-10 ; 2551 : 2 -5)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่า รายได้รวมของสหกรณ์ (ทั้งจากการลงทุนและรายได้อื่น ๆ) มีร้อยละของการการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ต้นทุนเงินทุนจากเงินรับฝากซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุดมีอัตราลดลง (ปี 2549 ร้อยละ 32.67 ปี 2550 ร้อยละ 28.15 และ ปี 2551 ร้อยละ 29.12) เนื่องจากสหกรณ์ลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก (ขณะที่ปริมาณเงินรับฝากเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเพิ่มขึ้นจาก 478.35 ล้านบาท ในปี 2549 เป็น 702.84 ล้านบาทในปี 2551 แต่อัตราดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากลดลงจากร้อยละ 32.67 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 29.12 ในปี 2551) และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมีอัตราที่ลดลง (ปี 2549 ร้อยละ 9.48 ปี 2550 ร้อยละ 7.68 และ ปี 2551 ร้อยละ 7.75) สะท้อนให้เห็นว่า

สหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรได้ดี มีความสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายดำเนินงานได้ดี อีกทั้งยังสามารถควบคุมต้นทุนเงินทุนได้ดี

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis จากข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญของสหกรณ์ กับข้อมูลและอัตราส่วนเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นทั้งระบบทั่วประเทศ ที่มีขนาดเดียวกัน ณ ปี 2551 (Peer Group) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มีการวิเคราะห์ใน 5 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 : ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

ความเพียงพอของเงินทุนของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความเข้มแข็งของเงินทุน เป็นการวิเคราะห์แหล่งเงินทุนที่สามารถรองรับ หรือป้องกันผลกระทบจากความเสี่ยงทางด้านธุรกิจ และการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ เงินทุนดำเนินงานของสหกรณ์ ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสม ตามระเบียบข้อบังคับ กำไรสุทธิ และการจัดหาเงินทุนเป็นรูปของการก่อหนี้ผูกพัน การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง มีดังนี้ (ตาราง 6)

1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสหกรณ์

โดยเฉลี่ยสหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสหกรณ์ เท่ากับ 1.14 เท่า ซึ่งมีค่าต่ำกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยโดยรวมปี 2551 (Peer Group) (0.83) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาทของทุนสหกรณ์มีหนี้สินผูกพันที่ต้องชำระ 114 บาท หมายความว่า สหกรณ์ไม่มีทุนเพียงพอที่จะชำระหนี้ในระยะยาวได้ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงสูงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุน

หากพิจารณาแนวโน้มความเพียงพอของทุนสหกรณ์เพื่อการรองรับภาระผูกพันในหนี้สินจากปี 2549 ถึงปี 2551 พบว่า สหกรณ์มีหนี้สินผูกพันที่ต้องชำระเพิ่มขึ้น โดยในปี 2549 สหกรณ์มีหนี้สินผูกพันเป็น 1.01 เท่า เพิ่มขึ้นเป็น 1.20 เท่าในปี 2550 และ 2551 ซึ่งจากตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์มีแนวโน้มของความไม่เพียงพอของเงินทุนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้หากพิจารณาในงบดุลจะเห็นว่า หนี้สินของสหกรณ์ส่วนใหญ่มาจากเงินรับฝากจากสมาชิก ฉะนั้น สหกรณ์ต้องบริหารจัดการเงินรับฝากจากสมาชิกให้มีประสิทธิภาพ

2. อัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์

ในการพิจารณาอัตราการเพิ่มขึ้นของทุนของสหกรณ์สามารถสะท้อนให้เห็นความมั่นใจและศรัทธาที่สมาชิกมีต่อสหกรณ์ โดยการสะสมในรูปของทุนเรือนหุ้น รวมทั้งผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ทุนสำรอง และทุนสะสมประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งโดยเฉลี่ยสหกรณ์มีอัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์ ร้อยละ 11.43 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 11.10) แสดงว่าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ทุนของสหกรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.43

หากพิจารณาแนวโน้มการเติบโตของทุนของสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์มีแนวโน้มการเติบโตของทุนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2549 มีอัตราการเติบโตของทุนร้อยละ 12.37 ลดลงเหลือร้อยละ 9.76 ในปี 2551 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า หากสหกรณ์ไม่สามารถเพิ่มระดับอัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์ได้ สหกรณ์อาจจะมีเงินทุนไม่เพียงพอในการดำเนินธุรกิจและเกิดความเสี่ยง ส่งผลต่อความมั่นคงในอนาคต

3. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของทุน

โดยเฉลี่ยสหกรณ์ มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ร้อยละ 7.88 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 7.21) สะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ในส่วน of ทุนให้เกิดรายได้

เมื่อพิจารณาในปี 2549 – 2551 พบว่า ในปี 2549 สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ในส่วน of ทุนให้เกิดรายได้ต่ำกว่าทุกปี แต่ในปี 2550 สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ในส่วน of ทุนให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และลดลง ในปี 2551 แต่ทั้งนี้อัตราส่วนในปี 2551 ยังมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จึงอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ในส่วน of ทุนให้เกิดรายได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความสามารถในการบริหารงานอยู่ในระดับดี แต่มีแนวโน้มลดลง ฉะนั้น หากสหกรณ์ไม่มีนโยบายในการลงทุนให้เกิดประสิทธิภาพ หรือมีการปรับเปลี่ยนการบริหารงานให้ดีขึ้นย่อมจะทำให้สหกรณ์เกิดความเสี่ยงได้

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงของเงินทุนต่อความเสี่ยงของสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุน เนื่องจากมีแนวโน้มของหนี้สินต่อทุนเพิ่มขึ้น อีกทั้งอัตราการเติบโตของทุนมีแนวโน้มลดลง และความสามารถในการนำสินทรัพย์ในส่วน of ทุนให้เกิดรายได้มีแนวโน้มลดลง ฉะนั้น สหกรณ์จึงควรเร่งหามาตรการที่เหมาะสมในการกระตุ้นการออมของสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนเรือนหุ้น และควรมีนโยบายการลงทุนที่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ และสภาพปัจจุบันของสหกรณ์

ตาราง 6 อัตราส่วนวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551

อัตราส่วน	2551	2550	2549	เฉลี่ย 3 ปี	เกณฑ์*	แปลผล
อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน	1.20	1.20	1.01	1.14	0.83	ต่ำกว่าเกณฑ์
อัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์	9.76	12.16	12.37	11.43	11.10	ดีกว่าเกณฑ์
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของทุน	8.23	8.51	6.90	7.88	7.21	ดีกว่าเกณฑ์

หมายเหตุ *ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ปี 2551
ข้อมูลจากงบดุล ปี 2549 - 2551

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551 : 8-10 ; สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด , 2549 : 3-5;
2550 :7-10 ; 2551 :2 -5)

มติที่ 2 : คุณภาพสินทรัพย์

การวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์เป็นการวิเคราะห์ว่าสินทรัพย์ที่ลงทุนได้ก่อให้เกิดรายได้แก่สหกรณ์อย่างไร และได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ สินทรัพย์ที่จะวัดประสิทธิภาพ เช่น ลูกหนี้ เงินลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ เช่นลงทุนในตราสาร และสินทรัพย์รวม การลงทุนในสินทรัพย์ เสี่ยงหรือไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือจมอยู่ในสินทรัพย์ที่เกินความต้องการ เช่น สินค้า เงินฝากธนาคาร อาจส่งผลถึงสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ คุณภาพสินทรัพย์ มุ่งเน้นไปสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ความเพียงพอของสำรองต่อการค้ำยคุณภาพของสินทรัพย์ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อฐานะการเงินของสหกรณ์ เช่น กรณีของการมีหนี้ที่ค้างชำระและสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) มีการสำรองหนี้หรือไม่ สูงเกินไปหรือต่ำเกินไป การวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์มีดังนี้ (ตาราง 7)

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

โดยเฉลี่ยสหกรณ์ มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ร้อยละ 3.66 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 3.99) แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ยังขาดประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ให้เกิดผลตอบแทน

เมื่อพิจารณาในปี 2549 – 2551 พบว่า ปี 2549 สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ต่ำสุด คือ ร้อยละ 3.19 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 4.04 ในปี 2550 และลดลงเหลือ 3.74 ในปี 2551 และต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จึงกล่าวได้ว่า การที่สหกรณ์เพิ่มการลงทุนในรูปแบบของสินทรัพย์อื่น และไม่มี

การขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้น ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนของสหกรณ์โดยภาพรวมลดลง ฉะนั้น หากสถานการณ์ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม อาจส่งผลในด้านลบต่อสหกรณ์ได้

2. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์

โดยเฉลี่ยสหกรณ์มีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ ร้อยละ 9.72 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 14.31) แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการของสหกรณ์ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากสินทรัพย์ของสหกรณ์หมายถึง เงินทุนดำเนินงานที่สหกรณ์นำมาใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ ฉะนั้น สหกรณ์จึงต้องมีมาตรการในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาแนวโน้มในปี 2549 – 2551 พบว่า มีแนวโน้มลดลงโดยในปี 2549 สหกรณ์มีแนวโน้มของการเติบโตของสินทรัพย์ติดลบ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.63 ในปี 2550 และลดลงเหลือ ร้อยละ 10.14 ในปี 2551 สะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

จากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ ซึ่งมีแนวโน้มที่ลดลง สะท้อนให้เห็นคุณภาพของสินทรัพย์ที่สหกรณ์นำไปลงทุน ซึ่งผลที่ได้สรุปได้ว่าสินทรัพย์ที่สหกรณ์นำไปลงทุนให้ผลตอบแทนในการลงทุนที่ต่ำกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์ยังไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานของสหกรณ์ให้ได้ผลตอบแทนโดยเฉลี่ยใกล้เคียง หรือเท่ากับสหกรณ์ขนาดเดียวกัน ฉะนั้น สหกรณ์ควรวางแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงการบริหารงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำสินทรัพย์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ตาราง 7 อัตราส่วนวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551

อัตราส่วน	2551	2550	2549	เฉลี่ย 3 ปี	เกณฑ์*	แปลผล
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	3.74	4.04	3.19	3.66	3.99	ต่ำกว่าเกณฑ์
อัตราการเติบโตของสินทรัพย์	10.14	22.63	(3.61)**	9.72	14.31	ต่ำกว่าเกณฑ์

หมายเหตุ *ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ปี 2551
ข้อมูลจากงบดุล ปี 2549 – 2551

**อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ลดลงร้อยละ 3.61

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551 : 8-10 ; สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด , 2549 : 3-5; 2550 : 7-10 ; 2551 : 2 -5)

มติที่ 3: การบริหารจัดการ

ในการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารงานเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถของฝ่ายบริหารในการวางกลยุทธ์ และจัดโครงสร้างองค์กรในการนำพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่กิจการเผชิญอยู่ ซึ่งการวิเคราะห์การบริหารจัดการมีดังนี้ (ตาราง 8 - 9)

1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ

โดยเฉลี่ยสหกรณ์ออมทรัพย์มีอัตราการเติบโตของธุรกิจ ร้อยละ 6.11 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 10.36) แสดงว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และฝ่ายจัดการยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สหกรณ์บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งความสามารถของฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการย่อมจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลที่จะได้รับ

นอกจากนี้หากพิจารณาแนวโน้มอัตราการเติบโตของธุรกิจในปี 2548 – 2551 จะพบว่า มีแนวโน้มลดลงมาก โดยในปี 2549 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของธุรกิจ ร้อยละ 17.15 ลดลงเหลือ ร้อยละ 5.42 ในปี 2550 และ ติดลบร้อยละ 4.24 ในปี 2551 ซึ่งตัวเลขดังกล่าวเป็นสัญญาณความเสี่ยงที่แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจของสหกรณ์มีการหดตัวอย่างมาก ซึ่งในระยะยาวจะทำให้สหกรณ์ประสบปัญหา เนื่องจากการเติบโตของธุรกิจ ย่อมจะหมายถึงรายได้ที่สหกรณ์จะได้รับ และหมายถึงการดำเนินงานได้อย่างดี

ตาราง 8 อัตราส่วนวิเคราะห์การบริหารจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551

อัตราส่วน	2551	2550	2549	เฉลี่ย 3 ปี	เกณฑ์*	แปลผล
อัตราการเติบโตของธุรกิจ	(4.24)**	5.42	17.15	6.11	10.36	ต่ำกว่าเกณฑ์

หมายเหตุ *ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ปี 2551
ข้อมูลจากงบดุล ปี 2549 – 2551

**อัตราการเติบโตของธุรกิจลดลงร้อยละ 4.24

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551 : 8-10 ; สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด , 2549 : 3-5; 2550 : 7-10 ; 2551 : 2 -5)

2. แนวโน้มสมาชิก ปริมาณธุรกิจ และกำไร

โดยเฉลี่ยพบว่า แนวโน้มของสมาชิกลดลง (ร้อยละ 1.17) แต่ปริมาณธุรกิจและกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 1.20 และ ร้อยละ 8.18) เมื่อพิจารณาในปี 2551 พบว่า สมาชิกมีแนวโน้มลดลงร้อยละ 6.11 ทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.99 และ กำไรสุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.27

ตาราง 9 แนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิ ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2548 – 2551 (โดยวิธีอัตราร้อยละของปีฐานคงที่)

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2551		2550		2549		2548		เฉลี่ย
	ร้อยละ		ร้อยละของ		ร้อยละของ		(ปีฐาน)		ร้อยละของ
	มูลค่า	ของ	มูลค่า	แนวโน้ม	มูลค่า	แนวโน้ม	ปีฐาน	มูลค่า	
		แนวโน้ม							แนวโน้ม
สมาชิก	3,224	(6.11)	3,428	1.80	3,368	0.81	3,341	3,340	(1.17)
ทุนเรือนหุ้น	502.45	11.99	458.54	11.63	415.96	1.49	366.17	458.98	8.37
กำไรสุทธิ	46.12	5.27	42.99	21.11	31.06	(0.85)	59.33	40.06	8.18

หมายเหตุ () ค่าลดลง

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า อัตราการเติบโตของธุรกิจของสหกรณ์มีแนวโน้มลดลงอย่างมาก นอกจากนี้ สมาชิกยังมีแนวโน้มลดลง สะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ที่ดี

มติที่ 4: การทำกำไร

การทำกำไรเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์ในธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่าย และคุณภาพของกำไร ขึ้นอยู่กับการบริหารควบคุมรายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ หากบริหารค่าใช้จ่ายมีประสิทธิภาพกำไรก็จะสูง ตรงกันข้ามหากบริหารควบคุมรายจ่ายดี ไม่เหมาะสมกับรายได้ กำไรก็จะต่ำ ซึ่งการวิเคราะห์การทำกำไรมีดังนี้ (ตาราง 10)

1. อัตราค่าไรต่อสมาชิก

โดยเฉลี่ยสหกรณ์มีอัตราค่าไรต่อสมาชิก 12,022.84 บาท ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (13,772.36 บาท) หากพิจารณาแนวโน้มอัตราค่าไรต่อสมาชิกจะเห็นว่า อัตราค่าไรต่อสมาชิกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2549 มีอัตราค่าไรต่อสมาชิก 9,222.11 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 14,304.93 บาทในปี 2551 จึงกล่าวได้ว่า การบริหารควบคุมค่าใช้จ่าย หรือความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

โดยเฉลี่ย สหกรณ์มีอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ร้อยละ 11.81 ซึ่งดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (14.28) แสดงว่า สหกรณ์สามารถควบคุมต้นทุนเงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ได้ดี

หากพิจารณาแนวโน้มในปี 2549 – 2551 จะเห็นว่า ในปี 2549 – 2550 สหกรณ์สามารถควบคุมต้นทุนเงินทุนได้ดี ทำให้อัตรานี้ลดลง แต่ในปี 2550 – 2551 พบว่า อัตรานี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะต้นทุนเงินทุนที่สหกรณ์นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่มาจากการระดมเงินฝากมากกว่าทุนเรือนหุ้น จึงทำให้อัตรานี้สูงขึ้นในปี 2551

3. อัตราค่าไรสุทธิ

โดยเฉลี่ย สหกรณ์มีอัตราค่าไรสุทธิ ร้อยละ 81.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (60.38) แสดงว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรดี แต่หากพิจารณาแนวโน้มในปี 2549 – 2551 พบว่า ในปี 2549 – 2550 สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรสูงขึ้น แต่ในปี 2550 – 2551 สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรลดลง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณากับเกณฑ์มาตรฐานโดยเฉลี่ย 3 ปี สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน โดยมีอัตราค่าไรสุทธิสูงกว่าเกณฑ์ มีอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่ำกว่าเกณฑ์ แม้ว่าอัตราค่าไรต่อสมาชิกต่ำกว่าเกณฑ์แต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาความเคลื่อนไหวใน 3 ปี อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์ยังขาดประสิทธิภาพในการทำกำไรเท่าที่ควร ซึ่งพิจารณาได้จากอัตราค่าไรสุทธิซึ่งเป็นผลการดำเนินงานโดยภาพรวมของสหกรณ์ที่ลดต่ำลง จาก 86.05 ในปี 2550 เป็น 79.76 ในปี 2551 นอกจากนี้ แม้ว่า อัตราค่าไรต่อสมาชิกจะสูงขึ้นในปี 2551 แต่อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็สูงขึ้นด้วย แสดงว่า สหกรณ์มีต้นทุนเงินทุนสูงขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเพิ่มของอัตราค่าไรต่อสมาชิสดังกล่าวมิได้เกิดจากประสิทธิภาพที่ดีในการทำกำไรของสหกรณ์ แต่เกิดจากการลดลงของสมาชิก โดยในปี 2550 สหกรณ์มีจำนวนสมาชิก 3,428 คน ลดลงเหลือ 3,224 คน ในปี 2551 (ลดลงร้อยละ 6.0)

ตาราง 10 อัตราส่วนวิเคราะห์การทำกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551

อัตราส่วน	2551	2550	2549	เฉลี่ย 3 ปี	เกณฑ์*	แปลผล
อัตรากำไรต่อสมาชิก	14,304.93	12,541.49	9,222.11	12,022.84	13,772.36	ต่ำกว่าเกณฑ์
อัตรากำไรจ่ายค่าดำเนินงาน ต่อ กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายใน การดำเนินงาน	10.86	10.62	13.95	11.81	14.28	ดีกว่าเกณฑ์
อัตรากำไรสุทธิ	79.76	86.05	78.35	81.38	60.38	ดีกว่าเกณฑ์

หมายเหตุ *ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ปี 2551
ข้อมูลจากงบดุล ปี 2549 - 2551

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551 : 8-10 ; สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด , 2549 : 3-5;
2550 : 7-10 ; 2551 : 2 -5)

มิตินี้ 5: สภาพคล่อง

สภาพคล่อง หรือความเพียงพอความต้องการใช้เงิน เป็นการพิจารณาความเพียงพอของเงินสด หรือสินทรัพย์ที่มีสภาพใกล้เคียงเงินสด รวมถึง สินทรัพย์อื่นที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ซึ่งการวิเคราะห์สภาพคล่องมีดังนี้ (ตาราง 11)

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน

โดยเฉลี่ยสหกรณ์มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียน 0.62 เท่า ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (0.58 เท่า) หมายความว่า สหกรณ์มีการสำรองสินทรัพย์หมุนเวียนเพื่อชำระหนี้สินหมุนเวียนไว้ 0.62 เท่า ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งหากพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว สินทรัพย์หมุนเวียนส่วนใหญ่ของสหกรณ์อยู่ในรายการของเงินฝากขุมทุนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย รองลงมาคือ ลูกหนี้ระยะสั้น ส่วนหนี้สินของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งจากข้อมูลอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องสูงเกินไป เนื่องจากสหกรณ์มีอัตราการขยายตัวของธุรกิจลดลงจนในปี 2551 ติดลบ ฉะนั้น สหกรณ์ควรขยายสินเชื่อ หรือควรนำเงินให้สหกรณ์อื่นกู้เพื่อขยายธุรกิจให้มากขึ้น

นอกจากนี้ หากพิจารณาแนวโน้มในปี 2549 – 2551 พบว่า สหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2549 – 2550 และปี 2550 – 2551 มีแนวโน้มลดลง แต่อัตรากำไวยังสูงกว่าเกณฑ์

มาตรฐาน จึงอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องทางการเงินค่อนข้างสูง แต่ทั้งนี้ ไม่ควรจะให้ อัตราส่วนนี้สูงเกินไป เนื่องจาก สะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์ไม่สามารถนำสินทรัพย์ไปลงทุนให้เกิด ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 11 อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ในปี 2549 – 2551

อัตราส่วน	2551	2550	2549	เฉลี่ย 3 ปี	เกณฑ์*	แปลผล
อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	0.65	0.66	0.55	0.62	0.58	ดีกว่าเกณฑ์

หมายเหตุ *ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ปี 2551
ข้อมูลจากงบดุล ปี 2549 - 2551

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551 : 8-10 ; สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด , 2549 : 3-5;
2550 : 7-10 ; 2551 : 2 -5)

สรุปภาวะเศรษฐกิจทางการเงินตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis

ในการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ตามแนวคิด และทฤษฎี CAMELS Analysis กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ให้คำนิยามในการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ดีมาก หมายถึง ดีมากกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์อื่นในระดับเดียวกัน

ดี หมายถึง มีค่าเท่ากับหรือใกล้เคียงค่าเฉลี่ยของสหกรณ์อื่นในระดับเดียวกัน

พอใช้ หมายถึง มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์อื่นในระดับเดียวกัน

จากตาราง 12 พบว่า ปี 2551 สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด เป็นสหกรณ์ ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก โดยภาพรวมสหกรณ์มีฐานะที่มั่นคงดี เนื่องจากสหกรณ์มีกำไรสุทธิทุกปี สินทรัพย์ส่วนใหญ่มาจากการระดมทุนภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินรับฝากจากสมาชิก ทำให้ สหกรณ์สามารถบริหารจัดการได้ง่าย แต่เมื่อพิจารณาตามมิติของ CAMELS Analysis และ เปรียบเทียบอัตราส่วนตัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นทั้งระบบทั่วประเทศที่มีขนาดเดียวกัน ณ ปี 2551 (Peer Group) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านความเพียงพอ ของเงินทุนในระยะยาวเพียงเล็กน้อย การบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ไม่สามารถใช้ สินทรัพย์ให้เกิดผลตอบแทนก่อให้เกิดสภาพคล่องเกิน แต่สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการควบคุม ค่าใช้จ่าย และดำเนินงานเงินทุนได้ดีส่งผลให้สหกรณ์มีผลกำไรดีกว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเดียวกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบอัตราส่วนการเงิน และอัตราส่วนถัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ณ ปี 2551 (PEER GROUP)

รายการ	อัตราส่วนของ สหกรณ์เฉลี่ย 3 ปี	อัตราส่วนเฉลี่ยปี 2551 (Peer Group)*	ผลการ เปรียบเทียบ
การวัดขนาดของสหกรณ์			
1. ทุนดำเนินงาน (ล้านบาท)	1,140.67	มากกว่า 81.76	ขนาดใหญ่่มาก
2. รายได้จากธุรกิจหลัก (ล้านบาท)	64.02	มากกว่า 50.26	ขนาดใหญ่่มาก
3. สมาชิก (คน)	3,340	มากกว่า 1,633	ขนาดใหญ่่มาก
ด้านความเสี่ยงของเงินทุน			
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (เท่า)	1.14	0.83	พอใช้ (มีความเสี่ยงสูงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุน)
2. อัตราส่วนการเติบโตของทุน สหกรณ์	11.43	11.10	ดี (ระดมทุนเรือนหุ้น หรือ สำรองทุนไว้รองรับความเสี่ยง ดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน)
3. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วน ของทุน	7.88	7.21	ดี (มีประสิทธิภาพในการนำ สินทรัพย์ในส่วนกองทุนให้ เกิดรายได้)
ด้านคุณภาพสินทรัพย์			
1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	3.66	3.99	พอใช้ (ขาดประสิทธิภาพใน การใช้สินทรัพย์ให้เกิด ผลตอบแทน)
2. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์	9.72	14.31	พอใช้ (การบริหารจัดการของ สหกรณ์ยังไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร)
ด้านการบริหารจัดการ			
- อัตราการเติบโตของธุรกิจ	6.11	10.36	พอใช้ (ขาดประสิทธิภาพใน การบริหารจัดการสหกรณ์ที่ดี)

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	อัตราส่วนของ สหกรณ์เฉลี่ย 3 ปี	อัตราส่วนเฉลี่ยปี 2551 (Peer Group)*	ผลการ เปรียบเทียบ
ด้านการทำกำไร			
1. อัตรากำไรต่อสมาชิก	12,022.84	13,772.36	พอใช้ (การบริหารควบคุม ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์มี ประสิทธิภาพต่ำกว่าสหกรณ์ ขนาดเดียวกัน)
2. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ต่อ กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงาน	11.81	14.28	ดีมาก (การบริหารควบคุม ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์มี ประสิทธิภาพ)
3. อัตรากำไรสุทธิ	81.38	60.38	ดีมาก (การบริหารควบคุม ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์มี ประสิทธิภาพ)
ด้านสภาพคล่อง			
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	0.62	0.58	ดีมาก (มีสินทรัพย์ หมุนเวียนเพื่อชำระหนี้สิน หมุนเวียนสูง— สภาพ คล่องสูงมาก)

หมายเหตุ *ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ปี 2551

ข้อมูลจากตาราง 6 – 11

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551 : 8-10 ; สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด , 2549 : 3-5;
2550 :7-10 ; 2551 :2 -5)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แผนะวังทางการเงินโดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss

จากอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ที่คำนวณได้จากโปรแกรมที่ประมวลผลจาก
การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis ใน 5 มิติ คือ
ความเสี่ยงของเงินทุนต่อความเสี่ยง คุณภาพของสินทรัพย์ การบริหารจัดการ การทำกำไร และ
สภาพคล่อง สรุปได้ว่า สหกรณ์มีระดับการวิเคราะห์แผนะวังทางการเงิน อยู่ในระดับ “วิเคราะห์

และเผื่อระวังมากขึ้น” (สีเหลือง) (ภาพ 5) หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินที่ต้องเผื่อระวังมากขึ้น ซึ่งจาก ภาพ 6 สรุปได้ว่า ผลการดำเนินงานของสหกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาจาก 3 ตัวชี้วัดคือ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) และลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด อยู่ในระดับสูง (ดี) และ ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ อยู่ในระดับต่ำ (ต้องปรับปรุง) และภาพ 7 บ่งบอกว่า ควร “วิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของเงินทุน” ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงในเรื่องของความเพียงพอของเงินทุน ฉะนั้น สหกรณ์ควรพิจารณาการสำรองเงินทุนของสหกรณ์ โดยต้องวิเคราะห์ขนาดของทุนสำรองที่สามารถรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

จากภาพ 5 – 7 สรุปได้ว่า สถานการณ์ทางการเงินของสหกรณ์ต้องเผื่อระวังมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเพียงพอของเงินทุน (C) ซึ่งสหกรณ์จะต้องทำการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของเงินทุน ฉะนั้น คณะกรรมการและฝ่ายจัดการต้องหามาตรการในการเผื่อระวังฐานะการเงินของสหกรณ์มากขึ้น อันเนื่องมาจากเงินทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอ แม้จะมีการควบคุมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานดี สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายต่อกำไรในระดับดี ลูกหนี้ระยะสั้นสามารถชำระหนี้ที่ถึงกำหนดได้ แต่ทุนสำรองของสหกรณ์ต่อสินทรัพย์ไม่เพียงพอ ต้องมีมาตรการที่จะสามารถเพิ่มทุนสำรองให้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสินทรัพย์ของสหกรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น และระยะยาว

ภาพ 5 ระดับการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2551

ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน)	ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ ตามกำหนด	ทุนสำรองต่อสินทรัพย์
เขียว ● ดี	เขียว ● ดี	แดง ● ต้องปรับปรุง

ภาพ 6 ระดับเทียบกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2551

ภาพ 7 ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้านของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2551

จากอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ที่คำนวณได้จากโปรแกรมที่ประมวลจากการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis สรุปได้ว่า สหกรณ์ให้ความสำคัญด้านความเสี่ยงของเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนเรือนหุ้นเป็นรายการที่สำคัญที่สุดของทุนของสหกรณ์ ซึ่งจากรายงานงบการเงินจะเห็นว่า แม้ว่าปริมาณทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2549 มีปริมาณทุนเรือนหุ้น 415.96 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 502.45 ล้านบาท ในปี 2551 แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนทุนเรือนหุ้นต่อสินทรัพย์รวมกลับพบว่า มีแนวโน้มลดลงทุกปี โดยในปี 2549 มีสัดส่วนทุนเรือนหุ้นต่อสินทรัพย์รวมร้อยละ 43.48 ลดลงเหลือร้อยละ 38.89 ในปี 2551 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตามการวิเคราะห์ของ CAMELS ในมิติที่ 1:

ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงยังพบว่า อัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์ลดลงทุกปี โดยในปี 2549 มีค่า 12.37 ลดลงเหลือ 9.76 ในปี 2551 จากตัวเลขดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของสหกรณ์ด้านความเพียงพอของเงินทุน ซึ่งทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่คือ ทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นเงินทุนที่สำคัญของสหกรณ์ บริหารจัดการได้ง่าย เนื่องจากสมาชิกถอนหุ้นคืนเมื่อพ้นจากการเป็นสมาชิกภาพเท่านั้น ทุนเรือนหุ้นจึงเป็นแหล่งทุนภายในระยะยาว แต่การที่แนวโน้มของทุนเรือนหุ้นลดลงย่อมส่งผลทำให้ทุนรวมของสหกรณ์ลดลงด้วย สะท้อนให้เห็นว่า การที่ทุนของสหกรณ์ลดลง ย่อมหมายถึง หนี้สินของสหกรณ์เพิ่มขึ้นด้วย เพราะทางได้มาของสินทรัพย์หรือทุนดำเนินงานของสหกรณ์ได้มาจาก หนี้สิน และทุน

นอกจากนี้ หากพิจารณาทุนสำรองของสหกรณ์ แม้จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี แต่มีอัตราร้อยละต่อสินทรัพย์รวมลดลง โดยในปี 2549 มีอัตราทุนสำรองร้อยละ 2.85 ของสินทรัพย์รวม ลดลงเหลือร้อยละ 2.74 ในปี 2551 นอกจากนี้ โดยเฉลี่ย 3 ปี สหกรณ์มีทุนสำรองต่อสินทรัพย์รวม คิดเป็นร้อยละ 2.73 ซึ่งน้อยมาก ฉะนั้น ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงในการรองรับสถานการณ์ทางการเงินที่สูง ซึ่งการที่สหกรณ์มีทุนสำรองน้อยอาจเนื่องมาจาก สหกรณ์ปันผลให้สมาชิกในอัตราที่สูง ฉะนั้น สหกรณ์ควรให้ความสำคัญกับทุนสำรองมากขึ้น

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

ผลการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ในปี 2551 สหกรณ์มีขนาดของสินทรัพย์ 1,292.13 ล้านบาท ซึ่งที่มาของสินทรัพย์มาจากส่วนของหนี้สิน 705.83 ล้านบาท (โดยหนี้สินที่สำคัญของสหกรณ์ คือ เงินรับฝากจากสมาชิก 702.84 ล้านบาท และหนี้สินอื่น ๆ 2.98 ล้านบาท) จากทุนของสหกรณ์ 586.30 ล้านบาท (โดยทุนที่สำคัญของสหกรณ์ ได้แก่ ทุนเรือนหุ้น 502.45 ล้านบาท ทุนสำรอง 35.43 ล้านบาท ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ 2.30 ล้านบาท และกำไรสุทธิประจำปี 46.12 ล้านบาท) ซึ่งในการใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์นั้น สหกรณ์มีการลงทุนในสินทรัพย์เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญคือ การให้สมาชิกกู้ยืม และการลงทุนภายนอก ซึ่งในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ซึ่งเป็นธุรกิจการเงินย่อมมีความเสี่ยงทางการเงิน ฉะนั้นในการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด จะวิเคราะห์ความเสี่ยง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสินเชื่อ ด้านสภาพคล่อง ด้านอัตราดอกเบี้ย ด้านเงินทุนระยะยาว และด้านปฏิบัติการ

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

การบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดปริมาณเงินที่จะให้สินเชื่อแก่สมาชิก และควบคุมกระบวนการในการปล่อยสินเชื่อให้มีความเหมาะสม รวมทั้งการควบคุมคุณภาพของสินเชื่อที่ให้แก่สมาชิกให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกที่จะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีพ

จากข้อมูลในปี 2551 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ ในรอบปี 2551 สหกรณ์มีเงินทุนสำรองเพื่อรองรับความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ 0.07 เท่าของเงินให้สินเชื่อ หมายความว่า สหกรณ์สำรองเงินทุนเพื่อป้องกันปัญหาซึ่งน้อยมาก ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อในอนาคค
2. อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ในรอบปี 2551 การทำธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์เกิดปัญหานี้ค้างชำระ ทำให้สหกรณ์มีการตั้งหนี้สงสัยจะสูญขึ้น (ในขณะที่ปี 2550 ไม่มีการตั้งหนี้สงสัยจะสูญ) จึงอาจกล่าวได้ว่า การให้สินเชื่อแก่สมาชิกในรอบปี 2551 สินทรัพย์ของสหกรณ์ยังเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ มีความเสี่ยงเกิดขึ้นเล็กน้อย แต่ในอนาคตอาจจะเกิดปัญหาได้
3. อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ ธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์หดตัวจากปี 2550 ร้อยละ 4.70 (ของสินเชื่อปี 2550) แสดงว่า สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจสินเชื่ออันเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ลดลง ซึ่งมีความเสี่ยงด้านสินเชื่อในอนาคค

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อก่อนข้างสูง เนื่องจากสหกรณ์มีการสำรองเงินทุนเพื่อป้องกันปัญหาด้านสินเชื่อก่อนข้างต่ำ แม้ว่าสหกรณ์ไม่มีอัตราหนี้สูญสุทธิ และมีอัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญน้อยมาก แต่อัตราการขยายตัวของสินเชื่อลดลงซึ่งอาจจะเกิดปัญหาได้ในอนาคค

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

จากข้อมูลในปี 2551 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.39 เท่า หมายความว่า สหกรณ์มีส่วนของผู้ถือหุ้น 0.39 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ ซึ่งมีค่าต่ำแสดงว่าความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ทำให้ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง สะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง (มีสภาพคล่องต่ำ มีความเสี่ยงสูง)
2. อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.54 เท่า หมายความว่า สหกรณ์มีเงินรับฝากเป็น 0.54 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ หรือสหกรณ์มีภาระต้องชำระคืนต่อผู้ฝากก่อนข้างสูง ส่งผลต่อความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง การเพิ่มขึ้นของเงินรับฝากจะทำให้

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้นตาม ฉะนั้น สหกรณ์จำเป็นต้องมีการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องในรายการเงินสดและเงินฝากธนาคารในสัดส่วนที่เหมาะสมกับเงินฝากของสมาชิก (หรือไม่สามารถนำเงินฝากสมาชิกไปลงทุนปล่อยกู้ได้ทั้งหมด)

3. อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.55 เท่า หมายความว่า สหกรณ์มีภาระหนี้สินที่ต้องชำระคืนต่อสินทรัพย์ที่สหกรณ์มีอยู่จำนวน 0.55 เท่า อัตราส่วนนี้หากมีค่าน้อยภาระที่สหกรณ์จะต้องจ่ายชำระหนี้ก็จะมีน้อย ความเสี่ยงที่สหกรณ์จะขาดสภาพคล่องก็จะต่ำ จากค่าตัวเลขของอัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ จะเห็นว่ามีความใกล้เคียงกับอัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม คือ มีค่า 0.54 และ 0.55 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากหนี้สินหมุนเวียนเกือบทั้งหมดของสหกรณ์ คือ เงินรับฝากจากสมาชิก

4. อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 0.41 เท่า หมายความว่า เงินทุนที่สหกรณ์ให้สินเชื่อแก่สมาชิกมีจำนวน 0.41 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ ซึ่งมีค่าต่ำแสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้หากพิจารณาสัดส่วนการให้สินเชื่อของสหกรณ์จะเห็นว่า สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาวมากกว่าระยะสั้น ฉะนั้น การชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกจึงส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของสหกรณ์ด้วย เนื่องจากลูกหนี้ระยะยาวย่อมจะใช้ระยะเวลาในการชำระคืนนานกว่าลูกหนี้ระยะสั้น ซึ่งการชำระคืนของลูกหนี้ย่อมจะทำให้สหกรณ์เกิดสภาพคล่องในธุรกิจ ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่องจึงต้องมีประสิทธิภาพสูงจึงจะทำให้สหกรณ์ไม่ประสบปัญหาในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ของสหกรณ์

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง เนื่องจากสหกรณ์มีภาระต้องชำระคืนต่อหนี้ (เงินรับฝาก) ค่อนข้างสูง ในขณะที่สหกรณ์มีการดำรงสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้น นอกจากนี้ สหกรณ์ยังปล่อยสินเชื่อระยะยาวสูงกว่าระยะสั้น ซึ่งทำให้การหมุนของสินทรัพย์ หรือการได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินสดระยะสั้นต่ำด้วย

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

จากข้อมูลในปี 2551 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 5.61% แสดงว่า สหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม และผลตอบแทนการลงทุน (ภายนอก) คิดเป็นร้อยละ 5.61 ของสินทรัพย์รวม นอกจากนี้ อัตราส่วนนี้ยังสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (ซึ่งส่วนใหญ่ คือ ลูกหนี้ และเงินลงทุน) จากค่าที่ได้ อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยรับไม่สูงนัก

2. อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม มีค่าเท่ากับ 1.63 แสดงว่า สหกรณ์มีภาระที่จะต้องจ่ายดอกเบี้ยแก่เจ้าหนี้ ซึ่งส่วนใหญ่คือสมาชิกผู้ฝากเงินไว้กับสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 1.63 ของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ จะเห็นได้ว่า ความเสี่ยงทางด้านอัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เพราะทางได้มาของสินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากส่วนของหนี้สิน และทุนใกล้เคียงกัน อีกทั้ง หนี้สินส่วนใหญ่มาจากเงินรับฝากสมาชิก ซึ่งสหกรณ์สามารถบริหารจัดการได้เอง ภาระจ่ายดอกเบี้ยจึงมีอัตราส่วนค่อนข้างต่ำ

3. ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย มีค่าเท่ากับ 3.97 (อัตราส่วนดอกเบี้ยรับ เท่ากับ 5.61% และ อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่าย เท่ากับ 1.63 ของสินทรัพย์รวม) แสดงว่า สหกรณ์มีส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยรับ และอัตราดอกเบี้ยจ่ายค่อนข้างสูง ความเสี่ยงด้านดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์จึงมีน้อย ทั้งนี้สหกรณ์ยังมีได้ค้ำึงถึงแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญ คือ ทุนของสหกรณ์ ซึ่งยังมีได้คิดอัตราผลตอบแทนทางบัญชีให้แก่เจ้าของเงินทุน โดยสหกรณ์จะมีการปันผลคืนแก่สมาชิกภายหลังจากการปีคงบ หรือการจัดสรรกำไรสุทธิในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี

4. อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ มีค่าเท่ากับ 80.94% ของกำไรสุทธิ ซึ่งในปี 2551 สหกรณ์มีการปันผลคืนตามมูลค่าหุ้น ร้อยละ 7.00 ต่อปี และเงินเฉลี่ยคืนตามธุรกิจ ร้อยละ 11.5 ต่อปี โดยมีการจัดสรรกำไรสุทธิ 46.12 ล้านบาท ให้เป็นเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนตามธุรกิจ คิดเป็นมูลค่า 37.33 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 80.94 ของกำไรสุทธิ อัตราส่วนที่ได้นี้เป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราการปันผลที่สูง หากสหกรณ์ไม่สามารถบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ให้มีกำไรสูงในอนาคตสหกรณ์จะไม่สามารถปันผลคืนแก่สมาชิกในอัตราร้อยละ 7.00 ต่อปีได้เท่ากับปี 2551

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยไม่สูงมากนัก เนื่องจากมีส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายค่อนข้างสูง (ร้อยละ 3.97) นอกจากนี้ อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์มีค่าเท่ากับ 80.94% (ปันผลปี 2551 ร้อยละ 7.00) แต่ทั้งนี้สหกรณ์ต้องบริหารจัดการให้มีกำไรสุทธิสูงขึ้น มิฉะนั้น ในอนาคต สหกรณ์อาจจะไม่สามารถปันผลให้เท่ากับปี 2551 ได้

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

จากข้อมูลในปี 2551 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุนเรือนหุ้น) ต่อสินทรัพย์รวม มีค่าร้อยละ 38.89 ของสินทรัพย์รวม แสดงว่า สินทรัพย์รวมของสหกรณ์ทั้งหมด มีส่วนของสมาชิก ร้อยละ 38.89 ซึ่ง

ก่อนข้างต่ำ เนื่องจากทุนเรือนหุ้นเป็นแหล่งทุนระยะยาวที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เนื่องจากสมาชิกจะถอนได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิกภาพของสหกรณ์เท่านั้น ฉะนั้น สหกรณ์จึงมีทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน แต่หากทุนส่วนนี้มีน้อย หากเกิดสถานการณ์ที่ทำให้ สมาชิกถอนเงินฝาก อาจจะส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินของสหกรณ์ได้

2. อัตราส่วนเงินทุนระยะยาวรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยง มีค่าร้อยละ 59.39 ของสินทรัพย์เสี่ยง แสดงว่า สหกรณ์มีทุนสำหรับรองรับความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ และการลงทุนเพียงร้อยละ 59.39 ซึ่งค่อนข้างต่ำ ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

3. อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ สหกรณ์จ่ายปันผลให้แก่สมาชิก ร้อยละ 80.94 ของกำไรสุทธิ ซึ่งค่อนข้างสูง แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการดำเนินงานสูง (ความเสี่ยงด้านทุนดำเนินงานต่ำ)

4. อัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาวสหกรณ์มีการขยายตัวของเงินทุนระยะยาวร้อยละ 9.98 ซึ่งต่ำมาก แสดงว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวค่อนข้างสูง พิจารณาได้จากอัตราส่วนผู้ถือหุ้น (ทุนเรือนหุ้น) ต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนเงินทุนระยะยาวรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยง และอัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาว มีค่าต่ำมาก ทั้ง ๆ ที่ทุนเรือนหุ้นถือว่าเป็นเงินทุนสำคัญที่สุดของสหกรณ์ แต่กลับพบว่าแนวโน้มลดลง แม้ว่าสหกรณ์จะสามารถทำกำไรได้ แต่หากทุนเรือนหุ้นลดลง แหล่งทุนที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจลดลง

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

จากข้อมูลในปี 2551 สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน มีค่าเท่ากับ 161.52 ล้านบาทต่อคน แสดงว่า พนักงาน 1 คน ใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์ในการปฏิบัติงาน 161.52 ล้านบาท ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ค่อนข้างสูง สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของพนักงานสหกรณ์ในการใช้สินทรัพย์ได้สูง แต่ก็มีความเสี่ยงในด้านการปฏิบัติงานสูงด้วย

2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนของพนักงาน มีค่าเท่ากับ 0.31 ล้านบาทต่อปี แสดงว่า ในปี 2551 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในส่วนของพนักงานและเจ้าหน้าที่จำนวน 8 คน คิดเป็นมูลค่า 0.31 ล้านบาทต่อปี ซึ่งการที่สหกรณ์มีภาระค่าใช้จ่ายต่อพนักงานสูงย่อมแสดงให้เห็นว่าพนักงานมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบที่สูง คู่มีค่าต่อค่าใช้จ่าย แต่ทั้งนี้สหกรณ์จะต้องมีมาตรการการควบคุม และการตรวจสอบการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพร่วมด้วย จึงจะสามารถลดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานได้

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ หากสหกรณ์ไม่มีการควบคุมภายในที่ดี เนื่องจากพนักงานต้องบริหารจัดการสินทรัพย์ของสหกรณ์ต่อคนสูงมาก และอัตราการใช้งานของสหกรณ์ค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นถึงทักษะความชำนาญของพนักงาน ทำให้ลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้ แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องควบคู่ไปกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วย

ตาราง 13 ความเสี่ยงทางการเงิน และตัวชี้วัดความเสี่ยงทางการเงิน ปี 2551 ของสหกรณ์ ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

ความเสี่ยงตัวชี้วัด	อัตราส่วน	ความหมาย
ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ		
1. อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อสินเชื่อรวม	0.00	การปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์ไม่เกิดหนี้สูญสุทธิ แสดงว่า สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อ
2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ	$\frac{35.43}{535.58} = 0.07$	สหกรณ์มีเงินทุนสำรองเพื่อรองรับความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ 0.07 เท่าของเงินให้สินเชื่อ ซึ่งน้อยมาก แสดงว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อในระยะยาว
3. อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อสินเชื่อรวม	$\frac{0.07}{535.58} = 0.0001$	สหกรณ์มีหนี้สงสัยจะสูญเพียง 0.0001 เท่าของสินเชื่อรวมเท่านั้น ซึ่งในปี 2550 สหกรณ์ไม่มีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเลย หมายความว่า ลูกหนี้ของสหกรณ์มีคุณภาพพอสมควร ทำให้ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมีน้อย ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อน้อย แต่ในระยะยาวอาจเกิดปัญหา
4. อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ	$\left(\frac{535.58 - 562.00}{562.00} \right) \times 100 = (-4.70)$	ธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์หดตัวจากปี 2550 ร้อยละ 4.70 (ของสินเชื่อปี 2550) แสดงว่า สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจสินเชื่ออันเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ลดลง ซึ่งมีความเสี่ยงด้านสินเชื่อในระยะยาว

ตาราง 13 (ต่อ)

ความเสี่ยง/ตัวชี้วัด	อัตราส่วน	ความหมาย
ความเสี่ยงจากสภาพคล่อง		
1. อัตราส่วนทุนเรือนหุ้นต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{502.45}{1,292.13} = 0.39$	สหกรณ์มีทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นส่วนของสมาชิกคิดเป็น 0.39 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ ซึ่งมีค่าต่ำแสดงว่าความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ทำให้ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง
2. อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{702.84}{1,292.13} = 0.54$	สหกรณ์เงินรับฝากสมาชิกคิดเป็น 0.54 เท่าของสินทรัพย์รวม หรือสหกรณ์มีภาระต้องชำระคืนต่อผู้ฝากค่อนข้างสูง ส่งผลต่อความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง
3. อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{705.83}{1,292.13} = 0.55$	สหกรณ์มีภาระที่จะต้องชำระหนี้สินหนี้สินเป็น 0.55 เท่า ของสินทรัพย์รวม ซึ่งค่อนข้างสูง ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง
4. อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{535.58}{1,292.13} = 0.41$	สหกรณ์ให้สินเชื่อแก่สมาชิกเป็น 0.41 เท่าของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ แสดงว่าสหกรณ์สามารถนำสินทรัพย์ไปลงทุนในธุรกิจสินเชื่อต่ำ
ความเสี่ยงด้านการตลาด (ด้านอัตราดอกเบี้ย)		
1. อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{72.43}{1,292.13} \times 100 = 5.61$	สหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 5.61 ของสินทรัพย์รวม
2. อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม	$\frac{21.09}{1,292.13} \times 100 = 1.63$	มีภาระที่จะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ (ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกที่ฝากเงิน) คิดเป็นร้อยละ 1.63 ของสินทรัพย์รวม
3. ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย	$5.61 - 1.63 = 3.97$	สหกรณ์มีส่วนต่างของดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่ายคิดเป็นร้อยละ 3.97 ของสินทรัพย์รวม
4. อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ	$\frac{37.33}{46.12} \times 100 = 80.94$	สหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิจ่ายเป็นเงินปันผลแก่สมาชิก (ปันผลตามหุ้น และ ปันผลตามส่วนธุรกิจ) คิดเป็นร้อยละ 80.94 ของกำไรสุทธิในปี 2550 (จ่ายปันผลร้อยละ 7.00)

ตาราง 13 (ต่อ)

ความเสี่ยง/ตัวชี้วัด	อัตราส่วน	ความหมาย
ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว		
1. อัตราส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุนเรือนหุ้น) ต่อ สินทรัพย์รวม	$\frac{502.45}{1,292.13} \times 100 = 38.89$	สหกรณ์มีส่วนของผู้ถือหุ้น หรือส่วนของสมาชิก (ทุนเรือนหุ้น) ร้อยละ 38.89 ของสินทรัพย์รวม ซึ่งค่อนข้างต่ำ ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว
2. อัตราส่วนเงินทุนระยะยาว รวมต่อสินทรัพย์เสี่ยง	$\frac{540.18}{909.49} \times 100 = 59.39$	ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง และทุนสำรองร้อยละ 59.39 ของสินทรัพย์เสี่ยง ซึ่งค่อนข้างต่ำ ทำให้มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว
3. อัตราส่วนเงินปันผลต่อ กำไรสุทธิ	$\frac{37.33}{46.12} \times 100 = 80.94$	สหกรณ์จ่ายปันผลให้แก่สมาชิก ร้อยละ 80.94 ของกำไรสุทธิ ซึ่งค่อนข้างสูง แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการดำเนินงานสูง (ความเสี่ยงด้านทุนดำเนินงานต่ำ)
4. อัตราการขยายตัวของ เงินทุนระยะยาว	$\frac{(540.18 - 491.16)}{491.16} \times 100 = 9.98$	สหกรณ์มีการขยายตัวของเงินทุนระยะยาวร้อยละ 9.98 ซึ่งต่ำมาก แสดงว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ		
1. อัตราส่วนสินทรัพย์รวม ต่อจำนวนพนักงาน (ล้าน บาท)	$\frac{1,292.13}{8} = 161.52$	ความสามารถของพนักงานของสหกรณ์ในการปฏิบัติงานในการดูแลทรัพย์สินของสหกรณ์ เท่ากับ 161.52 ล้านบาทต่อปี แสดงว่า มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน แต่ก็มีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการสูง
2. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อ จำนวนของพนักงาน (ล้าน บาท)	$\frac{2.44}{8} = 0.31$	สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคนละ 0.31 ล้านบาทต่อปี

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2551 : 2-5)

ส่วนที่ 5 แผนนโยบายการบริหารเงินทุนของสหกรณ์

จากข้อมูลในส่วนที่ 1-3 แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก โดยภาพรวมสหกรณ์ระดมเงินทุนจากภายในทั้งหมด เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ ทั้งการให้สมาชิกกู้ยืม และลงทุนในสินทรัพย์ภายนอก ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยแหล่งทุนภายในส่วนใหญ่ของสหกรณ์ คือ เงินรับฝากจากสมาชิกรองลงมาคือ ทุนเรือนหุ้น นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจของสหกรณ์โดยใช้เครื่องมือ CAMALE Analysis ใน 5 มิติ พบว่า ด้านความเสี่ยงของเงินทุนสะท้อนให้เห็นว่า เงินทุนที่ระดมได้อาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านความเสี่ยงของเงินทุนในอนาคต เนื่องจากอัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์ลดลง และทุนอาจจะไม่เพียงพอที่จะชำระคืนหนี้สินในอนาคต หากเกิดกรณีที่สมาชิกถอนเงินรับฝากจำนวนมาก นอกจากนี้ ธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ยังหดตัว อาจจะก่อให้เกิดปัญหาและความเสี่ยงในทุกด้าน

ผลการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างแผนนโยบายการบริหารเงินทุนที่ระดมมาได้ และเงินทุนที่ควรระดมเพิ่มว่าควรระดมจากแหล่งใด และควบคุมต้นทุนเงินทุนในแต่ละแหล่งให้สอดคล้องกับความสามารถในการสร้างรายได้ หรือผลตอบแทนจากเงินทุนเหล่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่อสหกรณ์ในอนาคต ทั้งความเสี่ยงทางการเงิน และเงินทุนที่ระดมมาได้ มีรายละเอียดดังนี้

นโยบายด้านการบริหารเงินทุน

การบริหารเงินทุน โดยการระดมเงินทุนของสหกรณ์ เน้นการระดมทุนจากแหล่งเงินทุนภายใน ซึ่งแหล่งเงินทุนภายในที่สำคัญประกอบด้วยทุนเรือนหุ้น และเงินรับฝาก มีแนวทางดังนี้

1. นโยบายด้านทุนเรือนหุ้น

ปัจจุบันสหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุนลดลง ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีนโยบายเชิงรุกด้านทุนเรือนหุ้น เนื่องจาก การเพิ่มทุนของสหกรณ์เป็นการระดมทุนที่ไม่มีภาระผูกพันในการชำระหนี้ ดังนั้น ควรกำหนดแนวทาง และมาตรการดังนี้

การเพิ่มสัดส่วนการซื้อหุ้นรายเดือนของสมาชิก

ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และรณรงค์ให้สมาชิกถือหุ้นกับสหกรณ์มากขึ้น โดยขอความร่วมมือให้เพิ่มหุ้นตามอัตราการเพิ่มขึ้นของเงินเดือนในแต่ละปี

การขยายฐานสมาชิก

โดยการปรับปรุงระเบียบให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การเปิดรับสมาชิกสมทบที่เป็นญาติพี่น้องของสมาชิกเดิม รวมทั้งรณรงค์ให้บุคลากรที่ยังไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยใช้การประชาสัมพันธ์แบบเพื่อนบอกเพื่อน เป็นต้น

การกำหนดอัตราเงินปันผล

ในการจ่ายเงินปันผล ควรกำหนดอัตราเงินปันผลสูงกว่าอัตรากอเบิ้ลเงินฝากทุกประเภท แต่จะต้องพิจารณาถึงต้นทุน และผลตอบแทนที่ได้จากเงินทุนของสหกรณ์ ซึ่งไม่ควรจะสูงกว่า ต้นทุน – ผลตอบแทนของเงินทุนของเศรษฐศาสตร์ เพราะจะทำให้ต้นทุนที่แท้จริงไม่สามารถรองรับต้นทุนเงินทุนและค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้ แม้สหกรณ์จะมีผลการประกอบการที่มีกำไรสุทธิ แต่ถ้าปันผลเกินกว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (8.23%) แล้ว ก็หมายความว่า แท้จริงแล้วสหกรณ์ได้คืนผลตอบแทนจากเงินทุนทั้งหมดแก่เจ้าหนี้และเจ้าของเงินทุน ไม่ได้มีการสำรองเงินทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นแก่สหกรณ์ในอนาคตเลย ฉะนั้น การกำหนดอัตราปันผลตามมูลค่างหุ้น ควรจะกำหนดให้สูงกว่าอัตราเงินฝากออมทรัพย์ แต่ไม่ควรเกินอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน

แปลงเงินปันผลเป็นทุนเรือนหุ้น

รณรงค์ หรือประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกเห็นความสำคัญของทุนเรือนหุ้น รวมทั้งผลประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อมที่สมาชิกจะได้รับจากการสะสมทุนเรือนหุ้น และขอความร่วมมือให้สมาชิกนำเงินปันผลที่ได้เป็นทุนเรือนหุ้นบางส่วนหรือทั้งหมด เพื่อเป็นการขยายทุนเรือนหุ้น

ศึกษาความต้องการสมาชิก

สำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ ทั้งด้านทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก และสินเชื่อ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดเห็นในการสะสมในรูปเงินทุนเรือนหุ้น รวมทั้งวิธีการจูงใจให้สมาชิกถือหุ้นกับสหกรณ์มากขึ้น

2. นโยบายด้านเงินฝาก

ปัจจุบันสหกรณ์มีสัดส่วนของเงินรับฝากสมาชิกค่อนข้างสูง ฉะนั้น การระดมเงินฝากของสหกรณ์จึงต้องมีความระมัดระวังอย่างมาก เนื่องจากเงินรับฝากเป็นหนี้สินที่สหกรณ์มีภาระต้องจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้ฝาก รวมทั้งต้องเตรียมความพร้อมในการคืนเงินให้แก่ผู้ฝากเงินตลอดเวลา การวางแผนนโยบายการระดมเงินทุนจากการสร้างหนี้ผูกพัน โดยการรับฝากเงินประเภทต่าง ๆ จากสมาชิก ควรกำหนดแนวทาง และมาตรการดังนี้

กำหนดเป้าหมายปริมาณเงินฝาก

การกำหนดปริมาณเงินฝากให้กำหนดเป้าหมายตามปริมาณสินเชื่อที่คาดว่าจะขยาย / เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยมีสัดส่วนที่ไม่มากกว่าการเพิ่มของทุนเรือนหุ้น ทั้งนี้เนื่องจากภาระผูกพันของหนี้เงินรับฝากแม้มีต้นทุนต่ำกว่าอัตราเงินปันผล แต่เงินทุนจากการระดมเงินฝากมีระยะเวลากำหนดที่สั้นกว่าและมีกำหนดจ่ายคืน แต่หากเป็นการระดมทุนเพิ่มจากทุนเรือนหุ้นจะไม่มีภาระผูกพันในการชำระหนี้ สหกรณ์สามารถสร้างรายได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงการชำระคืนแต่ผลตอบแทนจะต้องสูงกว่าอัตราปันผล

กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า หรือเท่ากับ 0.25 ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดแต่ละประเภท

การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากควรกำหนดให้ใกล้เคียงกับตลาด หรือสูงกว่า แต่ไม่ควรจะสูงกว่าราคาตลาดมากเกินไป ร้อยละ 0.25 ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าตลาด (ดังที่สหกรณ์ดำเนินนโยบายปัจจุบัน) จะทำให้เงินทุนไหลเข้าสูงมีเงินรับฝากมากกว่าทุนเรือนหุ้น (เพราะทุนเรือนหุ้นเพิ่มหุ้นแล้วถอนคืนไม่ได้) จะทำให้สหกรณ์ต้องรับภาระดอกเบี้ยจ่าย หากไม่สามารถสร้างรายได้หรือผลตอบแทนจากเงินฝากที่ระดมได้

การเพิ่มผลผลิตเงินฝาก ในการเพิ่มผลผลิตเงินฝากของสหกรณ์ ควรเน้นไปที่เงินฝากระยะยาว ดอกเบี้ยสูงกว่าเงินฝากประเภทอื่น ๆ ของสหกรณ์ ทั้งนี้สหกรณ์ต้องมีแผนกลยุทธ์ด้านนโยบายการลงทุนที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมกับดอกเบี้ยจ่ายที่สหกรณ์ต้องจ่ายคืนให้แก่สมาชิก

นโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

ธุรกิจสินเชื่อ เป็นทางการใช้ไปของเงินทุน ของสหกรณ์ที่สำคัญที่สุด อีกทั้งเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้หลักให้แก่สหกรณ์ ดังนั้นคณะกรรมการบริหารงานและฝ่ายจัดการควรมีการกำหนดแนวนโยบายให้สอดคล้องกับต้นทุนเงินทุนที่ระดมมาได้ และผลตอบแทนที่สหกรณ์สามารถสร้างรายได้จากธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ มีแนวทางดังนี้

1. นโยบายการขยายสินเชื่อ

ปัจจุบันสหกรณ์เผชิญกับภาวะธุรกิจสินเชื่อหดตัว ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีการขยายวงเงินสินเชื่อให้สูงขึ้น หรือขยายวัตถุประสงค์ในการกู้เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ทั้งนี้ต้องทำการสำรวจความต้องการที่แท้จริงของสมาชิก รวมทั้งการขยายสินเชื่อให้แก่สหกรณ์อื่นกู้ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์

2. นโยบายการกำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้

กำหนดสัดส่วนประเภทเงินกู้ให้สอดคล้องกับสัดส่วนของเงินรับฝากกับทุนเรือนหุ้น ซึ่งการกำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้ควรกำหนดให้สอดคล้องกับภาระผูกพันของหนี้และแหล่งเงินทุน เช่น สัดส่วนเงินรับฝาก กับ ทุนเรือนหุ้น ของสหกรณ์ ฉะนั้นสหกรณ์ควรกำหนดสัดส่วนเงินกู้ระยะสั้น และระยะยาวให้สอดคล้องกับสัดส่วนของเงินรับฝากกับทุนเรือนหุ้น

3. นโยบายสินเชื่อ โครงการพิเศษ และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โครงการพิเศษ

สหกรณ์ควรมีผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อใหม่ หรือเป็นโครงการพิเศษดอกเบี้ยต่ำ และในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โครงการพิเศษ ควรกำหนดไว้ในระดับ MLR เหลือของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบหรือต่ำกว่าไม่เกินร้อยละ 0.25 ของ MLR เหลือของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ เพื่อจูงใจให้สมาชิกสหกรณ์เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการขยายปริมาณธุรกิจให้เพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ควรกำหนดวงเงินรวมที่จะให้สมาชิกกู้โครงการพิเศษนี้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกเป็นหลัก

นโยบายการจัดการธุรกิจอื่น

สหกรณ์มีสภาพคล่องทางการเงินสูงมาก อีกทั้งอัตราการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อหดตัวลง ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีธุรกิจใหม่ ๆ ที่สามารถสร้างผลประโยชน์ให้กับสหกรณ์ได้ เช่น การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เช่น ห้องเช่า หรือการทำปลาซ่า หรือการเข้าสถานที่ว่างบางส่วนของโรงพยาบาลจัดตลาดนัด เป็นต้น

นโยบายการบริหารความเสี่ยง

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยง จะเห็นว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงสูงในด้านสินเชื่อ ด้านสภาพคล่อง ด้านเงินทุนระยะยาว และด้านปฏิบัติการ ฉะนั้นควรมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านสินเชื่อ

นอกจากนโยบายการขยายสินเชื่อแล้ว สหกรณ์ควรดำเนินการในการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงด้านสินเชื่อ โดยเพิ่มอัตราส่วนเงินทุนสำรองให้สูงขึ้น รวมทั้งมีนโยบายในการติดตามหนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านสภาพคล่อง

จากการให้สินเชื่อแก่สมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้เงินกู้ระยะยาว ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีการขยายสินเชื่อระยะสั้นเพิ่มขึ้น โดยมีโครงการพิเศษใหม่ ๆ สำหรับสินเชื่อระยะสั้นดอกเบี้ยต่ำ นอกจากนี้ สหกรณ์ควรลงทุนในเงินลงทุนระยะสั้น ประเภทตราสารหนี้ระยะสั้น

เพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถแปลงสินทรัพย์นั้นเป็นเงินสดได้ง่าย และสหกรณ์ไม่ต้องดำรงสภาพคล่องในรูปของเงินสดและเงินฝากธนาคารไว้มาก เนื่องจากผลตอบแทนต่ำ

3. ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

นอกจากนโยบายด้านทุนเรือนหุ้นแล้ว สหกรณ์ควรมีแนวทางในการกำหนดสัดส่วนการปล่อยสินเชื่อให้สอดคล้องกับแหล่งเงินทุน รวมทั้งกำหนดทุนรองให้มีอัตราร้อยละ 10 ของสินทรัพย์รวม

4. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

สหกรณ์ควรมีการควบคุมภายใน มีระบบการติดตามการปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการจะเห็นว่า พนักงานสหกรณ์ จำนวน 8 คน ต้องดูแลรับผิดชอบทรัพย์สินของสหกรณ์ จำนวน 161.52 ล้านบาทต่อคนต่อปี ซึ่งสูงมาก หากสหกรณ์ไม่มีระบบการควบคุมภายในที่ดี ขาดการติดตามประเมินผล รวมทั้งขาดความรอบคอบรัดกุมในการจัดเก็บเอกสารทางการเงิน รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ เช่น สัญญาเงินกู้ สัญญาค้ำประกัน หรือแม้แต่หลักทรัพย์ค้ำประกันที่สมาชิกจำนองไว้กับสหกรณ์ หากเกิดการสูญหายหรือเกิดการทุจริตภายในย่อมจะทำให้สหกรณ์เกิดความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของสหกรณ์ได้

ตาราง 14 แนวนโยบาย และมาตรการ การบริหารเงินทุนและการจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

แนวนโยบาย	มาตรการ
นโยบายการระดมเงินทุน	
1. การระดมทุนเรือนหุ้น	1. การเพิ่มสัดส่วนการซื้อหุ้นรายเดือนของสมาชิก 2. ขยายฐานสมาชิก (รับสมาชิกใหม่) 3. การกำหนดอัตราเงินปันผล - ตามส่วนของธุรกิจ - ตามมูลค่าหุ้น (น้อยกว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน หรืออยู่ระหว่าง 6.90 – 8.23%) เนื่องจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุนเป็นผลตอบแทนที่แท้จริงจากการนำเงินลงทุนไปลงทุนในรูปต่าง ๆ ฉะนั้น หากสหกรณ์จ่ายปันผลเกินกว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน หมายความว่า สหกรณ์ได้คืนผลตอบแทนทั้งหมดให้แก่เจ้าของเงินทุน โดยไม่ได้สำรองไว้สำหรับความเสี่ยงทางการเงิน

ตาราง 14 (ต่อ)

แนวนโยบาย	มาตรการ
	4. แปรลงเงินปันผลเป็นทุนเรือนหุ้น 5. ศึกษาความต้องการสมาชิก
2. การระดมเงินฝาก	1. กำหนดเป้าหมายปริมาณเงินฝาก 2. กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดแต่ละประเภท ไม่เกินหรือเท่ากับร้อยละ 0.25 เพื่อจูงใจให้สมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์มากขึ้น แต่ป้องกันไม่ให้มีกระแสเงินไหลเข้าสหกรณ์มากเกินไป เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากดังกล่าวแม้จะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคาร แต่การลงทุนในรูปแบบอื่น เช่น ลงทุนในตราสารหนี้/ตราสารทุน ให้อัตราผลตอบแทนสูงกว่า แต่ต้องใช้วงเงินสูงในการลงทุน 3. การเพิ่มผลิตภัณฑ์เงินฝาก (ระยะยาว)
3. นโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ	
1. นโยบายการขยายสินเชื่อ	1. ขยายวงเงินสินเชื่อ ขยายวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมความต้องการของสมาชิก ขยายสินเชื่อให้แก่สหกรณ์อื่น
2. การกำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้	2. กำหนดสัดส่วนประเภทเงินกู้ให้สอดคล้อง กับสัดส่วนของเงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้น
3. นโยบายสินเชื่อโครงการพิเศษ และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โครงการพิเศษ	3. ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อใหม่ หรือเป็นโครงการพิเศษดอกเบี้ยต่ำ 4. กำหนดอัตราดอกเบี้ยในระดับ MRL เหลือของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ หรือต่ำกว่าไม่เกินร้อยละ 0.25 MLR เหลือของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ
4. นโยบายการจัดการธุรกิจอื่น	1. ขยายธุรกิจใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ เช่น การลงทุนทำห้องพักสำหรับสมาชิก และบุคคลทั่วไป พลาซ่า หรือการเช่าสถานที่ว่างบางส่วนของโรงพยาบาลจัดตลาดนัด เป็นต้น 2. เพิ่มอัตราส่วนเงินทุนสำรองให้สูงขึ้น รวมทั้งมีนโยบายในการติดตามหนี้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. นโยบายการบริหารความเสี่ยง	
1. ด้านสินเชื่อ	1. ขยายสินเชื่อระยะสั้นเพิ่มขึ้น มีโครงการพิเศษใหม่ ๆ สำหรับสินเชื่อระยะสั้นดอกเบี้ยต่ำ
2. ด้านสภาพคล่อง	2. ลงทุนในตราสารหนี้ระยะสั้นเพิ่มขึ้น
3. ด้านเงินทุนระยะยาว	มีแนวทางในการกำหนดสัดส่วนการปล่อยสินเชื่อให้สอดคล้องกับแหล่งเงินทุน

ตาราง 14 (ต่อ)

แนวนโยบาย	มาตรการ
4. ด้านปฏิบัติการ	1. มีการควบคุมภายใน มีระบบการติดตามการปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ 2. มีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัดและประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด โดยทำการศึกษาจากข้อมูลสถิติภูมิที่รวบรวมงบการเงินสหกรณ์ปี 2549 – 2551 ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์

ฐานะการเงิน สินทรัพย์ของสหกรณ์ส่วนใหญ่มาจากหนี้สินมากกว่าทุน โดยมีหนี้สิน ร้อยละ 54.62 มีทุนร้อยละ 45.37 แหล่งได้มาของเงินทุนของสหกรณ์ คือ เงินรับฝากจากสมาชิก ร้อยละ 54.39 รองลงมาคือ ทุนเรือนหุ้น ร้อยละ 38.89 ซึ่งเป็นแหล่งทุนภายในที่สำคัญของสหกรณ์ ส่วนทางใช้ไปของสหกรณ์ส่วนใหญ่ลงทุนในธุรกิจสินเชื่อ ร้อยละ 41.45 รองลงมาคือ ลงทุนในตราสารหนี้/ตราสารทุน (ตัวสัญญาใช้เงิน และหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์) ร้อยละ 28.93 และในรูปของเงินฝากชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย ร้อยละ 27.80 และดำรงสภาพคล่องในรูปของเงินสด และเงินฝากธนาคาร ร้อยละ 1.41 นอกจากนี้ จะเห็นว่าสินทรัพย์ของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี แม้ว่าการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์มาจากหนี้สินมากกว่าทุน แต่หนี้สินดังกล่าวเกิดจากความศรัทธาของสมาชิกที่ ออมเงินไว้กับสหกรณ์ จากข้อมูลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าสหกรณ์มีฐานะการเงินที่มั่นคง แต่ทั้งนี้สหกรณ์อาจประสบปัญหาเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ในอนาคตเนื่องจากทุนเรือนหุ้น และธุรกิจสินเชื่อมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่เงินรับฝากของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ผลการดำเนินงาน สหกรณ์มีกำไรทุกปี มีสภาพคล่องทางการเงินค่อนข้างสูง โดยมีการนำเงินทุนบางส่วนไปลงทุน ซึ่งอยู่ในรูปของตัวสัญญาใช้เงิน และหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ รายได้ส่วนใหญ่ของสหกรณ์มาจากดอกเบี้ยรับจากธุรกิจสินเชื่อ นอกจากนี้ สหกรณ์มีการควบคุมต้นทุนเงินทุน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานได้ดี ทำให้สหกรณ์มีกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ อัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริหารงานให้เกิดผลตอบแทนทุกปี

จากตารางฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด สรุปได้ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก โดยภาพรวมสหกรณ์มีฐานะที่มั่นคงดี เนื่องจากสหกรณ์มีกำไรสุทธิทุกปี สิ้นทรัพย์ส่วนใหญ่มาจากการระดมทุนภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินรับฝากจากสมาชิก ทำให้สหกรณ์สามารถบริหารจัดการได้ง่าย

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์

มติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนของสหกรณ์ ในภาพรวมสหกรณ์มีทุนไม่เพียงพอสำหรับการชำระหนี้ พิจารณาจากอัตราหนี้ต่อทุนของสหกรณ์ โดยสหกรณ์มีหนี้สิน 1.14 ของทุน 1 ส่วน แสดงว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงสูง เนื่องจาก มีทุนส่วนของเจ้าของไม่เพียงพอที่จะถือครองความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้หนี้สินของสหกรณ์ คือ เงินรับฝากจากสมาชิกซึ่งสามารถบริหารจัดการได้ง่าย และปริมาณเงินฝากที่เพิ่มขึ้นสะท้อนให้เห็นความมั่นใจและศรัทธาที่สมาชิกมีให้ต่อสหกรณ์ แต่ทั้งนี้ สหกรณ์จะต้องสำรองเงินทุนให้เพียงพอในการรองรับภาระที่จะต้องคืนให้กับผู้ฝากเงินด้วย แต่จากอัตรการเติบโตของทุนของสหกรณ์ และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของทุนซึ่งมีแนวโน้มลดลง เป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความเสี่ยงของความเสี่ยงของต่อเงินทุนในอนาคต

มติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ จากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตรการเติบโตของสินทรัพย์ เทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย ปี 2551 พบว่า ค่ากว่าเกณฑ์เฉลี่ย อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ไม่มากนัก หรือสินทรัพย์ที่สหกรณ์นำไปลงทุนให้ผลตอบแทนในการลงทุนที่ต่ำกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์ยังไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานของสหกรณ์ให้ได้ผลตอบแทนโดยเฉลี่ยใกล้เคียงหรือเท่ากับสหกรณ์ขนาดเดียวกันฉะนั้น สหกรณ์ควรรหาแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงการบริหารงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำสินทรัพย์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

มติที่ 3 การบริหารจัดการ จากอัตรการเติบโตของธุรกิจซึ่งมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 4.24 สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของสหกรณ์ในอนาคต เพราะธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจหลัก และเป็นรายได้หลักของสหกรณ์ หากสถานการณ์การหดตัวของธุรกิจสินเชื่อยังคงดำรงต่อไป สหกรณ์อาจจะต้องประสบปัญหาขาดทุน ซึ่งจากตัวเลขที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ไม่ดีนัก

นอกจากนี้ หากพิจารณาอัตราร้อยละของแนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิ พบว่า แนวโน้มสมาชิก และแนวโน้มกำไรสุทธิลดลง ยกเว้นทุนเรือนหุ้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

แต่ในสัดส่วนที่น้อย ดังนั้น แม้ว่าปัจจุบันสหกรณ์ยังสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ แต่หากไม่มีการปรับกลยุทธ์สหกรณ์อาจจะประสบปัญหาได้

มิติที่ 4 ความสามารถในการทำกำไร จากอัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร สรุปได้ว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรไม่สูงนักแต่ยังอยู่ในระดับดี เนื่องจาก อัตรากำไรสุทธิซึ่งเป็นผลการดำเนินงานที่มีกำไรแต่อาจจะลดต่ำลง นอกจากนี้ แม้ว่า อัตรากำไรต่อสมาชิกจะสูงขึ้นในปี 2551 แต่อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็สูงขึ้นด้วย แสดงว่า สหกรณ์มีต้นทุนเงินทุนสูงขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเพิ่มของอัตรากำไรต่อสมาชิกดังกล่าวมิได้เกิดจากประสิทธิภาพที่ดีในการทำกำไรของสหกรณ์ แต่เกิดจากการลดลงของสมาชิก โดยในปี 2550 สหกรณ์มีจำนวนสมาชิก 3,428 คน ลดลงเหลือ 3,224 คน ในปี 2551 (ลดลงร้อยละ 6.0)

มิติที่ 5 สภาพคล่องทางการเงิน สหกรณ์มีสภาพคล่องทางการเงินค่อนข้างสูง แต่ทั้งนี้ ไม่ควรจะให้อัตราส่วนนี้สูงเกินไป เนื่องจาก สะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์ไม่สามารถนำสินทรัพย์ไปลงทุนให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ตามมิติของ CAMELS Analysis และเปรียบเทียบอัตราส่วนตัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นทั้งระบบทั่วประเทศที่มีขนาดเดียวกัน ณ ปี 2551 (Peer Group) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านความเพียงพอของเงินทุนในระยะยาวเพียงเล็กน้อย การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ไม่สามารถใช้สินทรัพย์ให้เกิดผลตอบแทนก่อให้เกิดสภาพคล่องเกิน แต่สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่าย และต้นทุนเงินทุนได้ดีส่งผลให้สหกรณ์มีผลกำไรดีกว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเดียวกัน

ส่วนที่ 3 การวัดระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงินโดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss

จากอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ที่คำนวณได้ สรุปได้ว่า สหกรณ์มีผลการดำเนินงานของสหกรณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงินอยู่ในระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น (สีเหลือง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเพียงพอของเงินทุน (C) ซึ่งสหกรณ์จะต้องทำการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของเงินทุน

จากผลการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis และการวัดระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน โดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss สรุปได้ว่า สหกรณ์ควรพิจารณาในเรื่องของความเพียงพอของเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนเรือนหุ้น ซึ่ง

จากรายงานงบการเงินจะเห็นว่า ปริมาณทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนทุนเรือนหุ้นต่อสินทรัพย์รวมกลับพบว่า มีแนวโน้มลดลงทุกปี นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตามการวิเคราะห์ของ CAMELS ในมิติที่ 1: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงยังพบว่า อัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์ลดลงทุกปี สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของสหกรณ์ ด้านความเพียงพอของเงินทุน เนื่องจากทุนเรือนหุ้นเป็นเงินทุนระยะยาวที่สำคัญของสหกรณ์ บริหารจัดการได้ง่าย แต่การที่แนวโน้มของทุนเรือนหุ้นลดลง ย่อมหมายถึง หนี้สินของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นด้วย เพราะทางได้มาของสินทรัพย์หรือทุนดำเนินงานของสหกรณ์ได้มาจากหนี้สิน และทุน

นอกจากนี้ หากพิจารณาทุนสำรองของสหกรณ์ จะเห็นว่า สหกรณ์มีอัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ลดลง และ โดยเฉลี่ย 3 ปี สหกรณ์มีทุนสำรองต่อสินทรัพย์รวมคิดเป็นร้อยละ 2.73 ซึ่งน้อยมาก ฉะนั้น ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงในการรองรับสถานการณ์ทางการเงินในระยะยาวที่สูง

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ โดยภาพรวมพบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงิน โดยมีความเสี่ยงสูงในความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ส่วนความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งความเสี่ยงแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ จากอัตราส่วนวัดความเสี่ยงด้านสินเชื่อ สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อก่อนข้างสูง เนื่องจากสหกรณ์มีการสำรองเงินทุนเพื่อป้องกันปัญหาด้านสินเชื่อก่อนข้างต่ำ แม้ว่าอัตราค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจะมีน้อยมาก แต่หากไม่แก้ไขอาจจะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ รุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีการหดตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อกำไรของสหกรณ์โดยตรง

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง จากอัตราส่วนวัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง เนื่องจากสหกรณ์มีภาระต้องชำระคืนค่อหนี้ (เงินรับฝาก) ก่อนข้างสูง ในขณะที่สหกรณ์มีการสำรองสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้้น้อย ทำให้สหกรณ์เกิดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง นอกจากนี้ สหกรณ์ยังปล่อยสินเชื่ระยะยาวสูงกว่าระยะสั้น ซึ่งส่งผลให้การหมุนของสินทรัพย์ หรือการได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินสคระยะสั้นต่ำด้วย ส่งผลต่อสภาพคล่องของสหกรณ์

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย จากอัตราส่วนวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยไม่สูงมากนัก เนื่องจากมีส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายค่อนข้างสูง (ร้อยละ 3.97) นอกจากนี้ อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิของ

สหกรณ์มีค่าเท่ากับ 80.94% (ปีผลปี 2551 ร้อยละ 7.00) แต่ทั้งนี้สหกรณ์ต้องบริหารจัดการให้มีกำไรสุทธิสูงขึ้น มิฉะนั้น ในอนาคต สหกรณ์อาจจะไม่สามารถปีนผลให้เท่ากับปี 2551 ได้ เนื่องจากการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ สหกรณ์ต้องจัดสรรกำไรสุทธิสำหรับรายการอื่นที่จำเป็นที่เหลือนำไปจัดสรรสำหรับปีผลและอื่น ๆ ฉะนั้น หากกำไรสุทธิลดลง อัตราปีนผลก็ย่อมลดลงด้วย

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว จากอัตราส่วนวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวค่อนข้างสูง จนอาจจะกลายเป็นปัญหาที่สำคัญของสหกรณ์ได้ พิจารณาได้จากอัตราส่วนผู้ถือหุ้น (ทุนเรือนหุ้น) ต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนเงินทุนระยะยาวรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยง และอัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาว มีค่าต่ำมาก ทั้ง ๆ ที่ทุนเรือนหุ้นถือว่าเป็นเงินทุนสำคัญที่สุดของสหกรณ์ แต่กลับพบว่าแนวโน้มลดลง แม้ว่าสหกรณ์จะสามารถทำกำไรได้ แต่หากทุนเรือนหุ้นลดลง แหล่งทุนที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจลดลง ซึ่งหากกระแสเงินสดรับฝืด หรือเงินกู้ ย่อมจะทำให้เกิดต้นทุนเงินทุนที่สูง บริหารจัดการยาก และมีภาระที่ต้องชำระหนี้ ซึ่งย่อมจะส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิ รวมไปถึงความมั่นคงของสหกรณ์ ความศรัทธาของมวลสมาชิก

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ จากอัตราส่วนวัดความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ แม้ว่าพนักงานสหกรณ์จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์ได้สูง รวมทั้งสหกรณ์มีการจ่ายค่าจ้างสูง แสดงว่า พนักงานมีทักษะความรู้ความสามารถสูง แต่สหกรณ์ก็อาจจะเกิดความเสี่ยงด้านปฏิบัติการหากไม่มีการควบคุมภายในที่ดีมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 5 แนวนโยบายการบริหารเงินทุน

แนวนโยบายการบริหารเงินทุนและการจัดการธุรกิจสินเชื่อแยกแนวนโยบายการบริหารจัดการ ได้ดังนี้

1. นโยบายด้านทุนเรือนหุ้น

เพิ่มสัดส่วนการซื้อหุ้นรายเดือนของสมาชิก โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และรณรงค์ให้สมาชิกถือหุ้นกับสหกรณ์

การขยายฐานสมาชิก โดยการปรับปรุงระเบียบให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน รณรงค์ให้บุคคลากรที่ยังไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยใช้การประชาสัมพันธ์แบบเพื่อนบอกเพื่อน

กำหนดอัตราเงินปันผล ไม่เกินอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (8.23%)

แปลงเงินปันผลเป็นทุนเรือนหุ้น โดยรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/ขอความร่วมมือ ให้สมาชิกรนำเงินปันผลที่ได้เป็นทุนเรือนหุ้นตามความสมัครใจ

ศึกษาความต้องการสมาชิก โดยการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิก เกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อหาแนวทางในการจูงใจให้สมาชิกถือหุ้นกับสหกรณ์มากขึ้น

2. นโยบายด้านเงินฝาก

กำหนดเป้าหมายปริมาณเงินฝาก ให้สอดคล้องกับความต้องการปริมาณสินเชื่อของสมาชิก

กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.25 ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดแต่ละประเภทเพื่อสร้างแรงจูงใจให้สมาชิก

เพิ่มผลิตภัณฑ์เงินฝากระยะยาว ดอกเบี้ยสูง

3. แนวนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อ

ขยายสินเชื่อทุกรูปแบบทั้งสมาชิก และสหกรณ์อื่น

กำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้ให้สอดคล้องกับแหล่งเงินทุน

จัดสินเชื่อโครงการพิเศษ และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โครงการพิเศษ โดยมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสินเชื่อประเภทอื่น และมีอัตราดอกเบี้ยเท่ากับระดับ MLR เฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบหรือต่ำกว่าไม่เกินร้อยละ 0.25 ของ MLR เฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ เพื่อดึงดูดให้สมาชิกกู้สหกรณ์เพิ่มขึ้น

4. แนวนโยบายการจัดการธุรกิจอื่น

สหกรณ์มีสภาพคล่องทางการเงินสูงมาก อีกทั้งอัตราการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อหดตัวลง ฉะนั้น สหกรณ์ควรมีธุรกิจใหม่ ๆ ที่สามารถสร้างผลประโยชน์ให้กับสหกรณ์ได้ เช่น การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เช่น ห้องเช่า หรือการทำพลาซ่า หรือการเช่าสถานที่ว่างบางส่วน ของโรงพยาบาลจัดตลาดนัด เป็นต้น

5. นโยบายการบริหารความเสี่ยง

ด้านสินเชื่อ โดยเพิ่มอัตราส่วนเงินทุนสำรองให้สูงขึ้น รวมทั้งมีนโยบายในการติดตามหนี้ให้มีประสิทธิภาพ

ด้านสภาพคล่อง ควรขยายสินเชื่อระยะสั้นเพิ่มขึ้น โดยมีโครงการพิเศษใหม่ ๆ สำหรับสินเชื่อระยะสั้นดอกเบี้ยต่ำ และลงทุนในตราสารหนี้ระยะสั้นเพิ่มขึ้น

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว ควรมีแนวทางในการกำหนดสัดส่วนการปล่อยสินเชื่อให้สอดคล้องกับแหล่งเงินทุน

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ควรมีการควบคุมภายใน มีระบบการติดตามการปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด พบว่า ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์จากการวัดระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน โดยใช้โปรแกรม CFSAWS:ss ซึ่งใช้อัตราส่วนทางการเงิน โดยใช้เครื่องมือ CAMEL Analysis สรุปได้ว่า สหกรณ์มีผลการดำเนินงานของสหกรณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน อยู่ในระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น (สีเหลือง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเพียงพอของเงินทุน (C) ซึ่งสหกรณ์จะต้องทำการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของเงินทุน ส่วนด้านอื่น ๆ ของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ขัดแย้งกับผลการศึกษาของอัสลีนา ระเค่นอาหมัด (2543 :21 -28) ที่ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานี จำกัด ซึ่งพบว่า สหกรณ์มีภาวะเศรษฐกิจทางการเงินต่ำ แต่ผลการศึกษาสอดคล้องกับเรื่องอุไร เศษสูงเนิน (2546 : 12 -16) ได้ศึกษาเรื่องความเสี่ยงการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ สอดคล้องกับ รณจิต ชุมทอง (2538 : 25-26) ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำกัดประจำปี 2535-2537 สอดคล้องกับ กิตติภูมิ ทองเจริญ (2546 : 22-23) ศึกษาการวิเคราะห์พัฒนาการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ 17 รามอินทรา จำกัด ต่างก็พบว่า สหกรณ์มีภาวะเศรษฐกิจทางการเงินค่อนข้างสูง

สำหรับผลการประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงสูงในด้านสินเชื่อ ด้านสภาพคล่อง และด้านเงินทุนระยะยาวในระดับสูง ซึ่งผลการศึกษาทั้งสอดคล้องและขัดแย้งเรื่องอุไร เศษสูงเนิน (2546 :12-16) ที่พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อ และด้านอัตราดอกเบี้ยสูง แต่มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง และด้านเงินทุนระยะยาวลดลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ดังนี้

1. ระดมทุนเรือนหุ้น โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และรณรงค์ขอความร่วมมือสมาชิกในการเพิ่มสัดส่วนการซื้อหุ้นรายเดือนของสมาชิก การขยายฐานสมาชิก และแปลงเงินปันผลเป็นทุนเรือนหุ้น รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อหาแนวทางในการจูงใจให้สมาชิกถือหุ้นกับสหกรณ์มากขึ้น นอกจากนี้ ในการกำหนดอัตราเงินปันผล ไม่ควรกำหนดเกินอัตราผลตอบแทนค่อส่วนของทุน (8.23%)

2. กำหนดเป้าหมายปริมาณเงินฝาก ให้สอดคล้องกับความต้องการปริมาณสินเชื่อของสมาชิก กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้น้อยกว่า หรือเท่ากับ 0.5 ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดแต่ละประเภท และเพิ่มผลิตภัณฑ์เงินฝากระยะยาว ดอกเบี้ยสูง

3. ขยายสินเชื่อทุกรูปแบบทั้งสมาชิก และสหกรณ์อื่น รวมทั้งกำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้ให้สอดคล้องกับแหล่งเงินทุน และจัดสินเชื่อโครงการพิเศษทั้งระยะสั้น และระยะยาว อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสินเชื่อประเภทอื่น หรือมีอัตราดอกเบี้ยเท่ากับระดับ MLR เฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบหรือต่ำกว่าไม่เกินร้อยละ 0.25 ของ MLR เฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ

4. ป้องกันความเสี่ยงโดยเพิ่มอัตราส่วนเงินทุนสำรองให้สูงขึ้น มีนโยบายในการติดตามหนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ลงทุนในตราสารหนี้ระยะสั้นเพิ่มขึ้น และมีระบบการบริหารจัดการที่ครอบคลุมการปฏิบัติงาน เช่น การควบคุมภายใน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาประสิทธิภาพของเงินทุน ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์อื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพเงินทุนด้วยเครื่องมือทางบัญชีเพื่อหาแนวทางในการใช้นโยบายการบริหารเงินของเงินทุนของสหกรณ์ในต่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์กับสถาบันการเงิน หรือ สหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ที่มีลักษณะธุรกิจและขนาดธุรกิจที่ใกล้เคียงกัน เพื่อหา

แนวทางในการสร้างกลยุทธ์การแข่งขันของสหกรณ์ ซึ่งต้องมีการแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ทั้งในธุรกิจสินเชื่อและการรับฝากเงิน

3. ศึกษาโครงสร้างของเงินทุนของสหกรณ์ว่ามีที่มาจากแหล่งเงินทุนภายในและแหล่งเงินทุนจากภายนอกในสัดส่วนเท่าใด ต้นทุนเงินทุนของแหล่งทั้งสองแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เพื่อการสร้างนโยบายการบริหารจัดการเงินทุน ที่ต้องแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น ๆ

4. ควรศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อธุรกิจรับฝากเงินและธุรกิจรวมให้สินเชื่อของสมาชิก เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกมีศรัทธาในองค์กรและทำธุรกิจกับสหกรณ์เพิ่มขึ้น

5. ควรศึกษาความต้องการของสมาชิก ต่อผลิตภัณฑ์ในธุรกิจสินเชื่อ ซึ่งในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์มีกลยุทธ์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อขยายฐานธุรกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

6. วิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันในการลงทุนทางการเงินของสหกรณ์ กับสถาบันการเงินอื่น ๆ

7. ศึกษาเปรียบเทียบข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากทั่วประเทศ และสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์ SWOT และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2548ก. การประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและเตือนภัยทางการเงินของ
สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรไทย. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- _____. 2548ข. การประยุกต์ใช้ CAMELS ANALYSIS วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทาง
การเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- _____. 2548ค. ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรไทย.
กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- _____. 2549. เอกสารโครงการฝึกอบรมทางไกลชุดวิชาการระบบบัญชีและการวิเคราะห์งบ
การเงิน. กรุงเทพฯ: กองวิชาการและแผนงาน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- _____. 2550. ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน. กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและ
พัฒนาสารสนเทศทางการเงินกรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- _____. 2551. ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ยปี 2551.
กรุงเทพฯ: เอ็นอากาศ สตูดิโอ จำกัด.
- กอบชัย ฉิมกุล. 2545. “การบริหารความเสี่ยงของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์”. [ระบบออนไลน์].
แหล่งที่มา <http://www.cad.go.th>. (5 มกราคม 2552).
- กิตติภูมิ ทองเจริญ. 2546. การวิเคราะห์พัฒนาการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์
กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ 17 รามอินทรา. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑาทิพย์ ภัทรวาท. 2543. การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- เจริญ เกษภูววัลย์. 2546. การบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: พอดี.
- เต็มใจ สุวรรณทัต. 2536. การประเมินค่าสหกรณ์จากงบการเงินและบัญชี เอกสารประกอบการ
ประชุมสัมมนา เรื่อง เทคนิคการควบคุมภายในสหกรณ์ออมทรัพย์. กรุงเทพฯ: ชุมชม
สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด.
- ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). 2549. รายงานประจำปี 2549. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
(มหาชน).
- บริษัทหลักทรัพย์เพื่อธุรกิจหลักทรัพย์ จำกัด. 2552. “การจัดการความเสี่ยง (Risk Management)
สำหรับองค์กร”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.tsfc.co.th/pdf/Apr1746.pdf>.
(25 มกราคม 2552).
- นฤมล สะอาดโณม. 2548. การบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์.

- นวลละอ อ เตกาญจนวานิช. 2531. การวิเคราะห์การบริการเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู
โรงเรียนรัฐบาล. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจมาพร พงษ์ศักดิ์ภักดี. 2542. เอกสารโครงการฝึกอบรมทางไกลชุดวิชาการระบบบัญชีและการ
วิเคราะห์งบการเงิน. กรุงเทพฯ: กองวิชาการและแผนงาน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- ประยงค์ สายประเสริฐ. 2546. *Management of Small Farmers Cooperatives*. เชียงใหม่:
เอกสารประกอบการสอนวิชาการบริหารงานสหกรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ปรีชา สิทธิกรณไกร. 2537. หลักการควบคุมภายในของสหกรณ์. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการ
บรรยายหลักสูตรการบริหารการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย จำกัด.
- พวงผกา วรธนะปกรณ. 2536. วิเคราะห์การบริหารการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา
จำกัด. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พสุ เจริญรินทร์. ม.ป.ป. "Enterprise Risk Management". [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.pasuonline.net/> (25 มกราคม 2552).
- พสุ สัตถาภรณ์. 2533. การบริหารงานสหกรณ์. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- ไพศาล เตียวงษ์สุวรรณ. 2544. ความเสี่ยงกับการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์: ประมวล
บทความเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ เล่ม 15. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย จำกัด.
- มนตรี ชูช่วย. 2546. ด้ยญญานเตือนภัยด้านการเงินการบัญชีในสหกรณ์ออมทรัพย์: ประมวล
บทความเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ เล่ม 17. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย จำกัด.
- รณชิต ชุมทอง. 2538. ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
จำกัด ปี 2535 – 2537. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- รุ่งนภา แด่สุขะวัฒน์. 2547. ความคิดเห็นของผู้ตอบบัญชีที่มีต่อความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับ
การควบคุมภายในของธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เรณู มงคลทรง. 2548. การวิเคราะห์การบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรม
ตรวจบัญชีสหกรณ์. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เรืองอุไร เศษสูงเนิน. 2546. ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์. กรุงเทพฯ:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ถัลลนา คลังทรัพย์. 2544. การประเมินความเสี่ยงทางการเงินในเชิงปริมาณโดยใช้แนวคิด Value at Risk. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วารุณี หนูน้อย. 2550. การวิเคราะห์ความเสี่ยงของสหกรณ์เครดิตยูเนียน. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2552. “ความเสี่ยง”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/ความเสี่ยง> (25 มกราคม 2552).
- ศิริพร กิริติการกุล. 2547. บัญชีสหกรณ์เพื่อการจัดการ เอกสารการสอนบัญชีในการศึกษาสหกรณ์เพื่อการจัดการ 2546. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด. 2526. “ประวัติ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://sahakorn.pmk.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=28 (25 มกราคม 2552).
- _____. 2548. รายงานกิจการประจำปี 2548. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด.
- _____. 2549. รายงานกิจการประจำปี 2549. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด.
- _____. 2550. รายงานกิจการประจำปี 2550. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด.
- _____. 2551. รายงานกิจการประจำปี 2551. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด.
- สุวรรณ เจียรนัยกูร. 2530. การวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีเพื่อการบริหารการเงิน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนันต์ ภูสิทธิกุล. 2547. ประเมินความเสี่ยงทางการเงินเพื่อเดือนภัย 7 ธุรกิจสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- อัสลีนา ระเด่นอาหมัด. 2543. รวมผลงานวิจัยด้านสหกรณ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 30 ปี. กรุงเทพฯ: ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- Joel Bessis. 1998. *Risk Management in Banking*. England: John Wiley & Sons, Ltd.
- Koch Timothy W. 1995. *Bank Management*. 3rd ed. The CA,USA: The Dryden Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์ และข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญ
ของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551

ตารางผนวก 1 เกณฑ์การจัดขนาดของสหกรณ์

ตัวแปรในการวิเคราะห์ขนาดสหกรณ์						คะแนนรวม 3 ตัวแปร จัดขนาดสหกรณ์	
ทุนดำเนินงาน	ปริมาณธุรกิจ		สมาชิก			ช่วงคะแนนรวม (1)+(2)+(3)	ขนาด สหกรณ์
ช่วงข้อมูล (หน่วย : บาท)	คะแนน (1)	ช่วงข้อมูล (หน่วย : บาท)	คะแนน (2)	ช่วงข้อมูล (หน่วย : คน)	คะแนน (3)		
0	0	0	0	0	0		
> 0-6,000	1	> 0-5000	1	1 - 28	1		
>6,000 - 30,000	2	> 5000 - 23,000	2	29 - 55	2		
> 30,000 - 145,000	3	> 23,000 - 107,000	3	56 - 108	3	1 - 6	เล็ก
> 145,000 - 706,000	4	> 107,000 - 5000,000	4	109 - 213	4	7 - 12	กลาง
> 706,000 - 3,440,000	5	> 5000,000 - 2,324,000	5	214 - 420	5	13 - 18	ใหญ่
> 3,440,000 - 16,770,000	6	> 2,324,000 - 10,807,000	6	421 - 828	6	19 - 24	ใหญ่มาก
> 16,770,000 - 81,760,000	7	> 10,807,000 - 50,262,000	7	829 - 1,633	7		
>81,760,000	8	> 50,262,000	8	> 1,633	8		

หมายเหตุ การใช้เกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์

- ผู้ใช้พิจารณาว่าสหกรณ์ที่ต้องการวัดขนาดนั้นมีช่วงทุนดำเนินงาน ปริมาณธุรกิจและจำนวนสมาชิก อยู่ในช่วงใด แล้วทำการให้ระดับคะแนนในแต่ละรายการ
- หากคะแนนรวมของทั้ง 3 รายการ แล้วพิจารณาว่าคะแนนรวมตกอยู่ในช่วงของสหกรณ์ขนาดใด ก็จะทราบขนาดของสหกรณ์นั้น

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551: 3)

ตารางผนวก 2 ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551

รายการ	หน่วย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก	โดยรวม
มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength)						
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน	เท่า	0.06	0.09	0.27	0.83	0.82
2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์	เท่า	0.00	0.05	0.04	0.04	0.04
3. อัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์	%	(27.57)	2.47	8.44	11.10	11.06
4. อัตราการเติบโตของหนี้	%	18.39	36.71	5.07	18.45	18.38
5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	%	(22.93)	4.62	6.00	7.21	7.19
มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)						
1. อัตราการค้างชำระของลูกหนี้	%	100	1.55	1.02	0.09	0.10
2. อัตราหมุนของสินทรัพย์	รอบ	0.07	0.03	0.06	0.06	0.06
3. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	%	(21.88)	4.29	4.71	3.99	4.00
4. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์	%	(25.88)	4.56	7.70	14.31	14.23
มิติที่ 3 จัดความสามารถในการบริหาร (Management Ability)						
1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ	%	(100.00)	6.66	11.41	10.36	10.37
มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)						
1. กำไร (ขาดทุน) ต่อสมาชิก	บาท	(416.58)	694.94	3,074.93	13,772.36	13,136.14
2. เงินออมต่อสมาชิก	บาท	2,495.63	14,464.62	53,473.38	280,536.37	267,091.81
3. หนี้สินต่อสมาชิก	บาท	2,362.11	10,950.83	55,650.60	300,173.54	285,681.56
4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	%	393.76	38.48	22.88	14.28	14.41
5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง	%	-	7.94	(1.08)	9.86	9.73
6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น	%	NA	42.23	(1.37)	(7.84)	(7.75)
7. อัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ	%	(1,728.24)	30.12	7.45	13.85	13.77
8. อัตรากำไร (ขาดทุน) สุทธิ	%	(293.76)	63.44	67.73	60.31	60.38

ตารางผนวก 2 (ต่อ)

รายการ	หน่วย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก	โดยรวม
มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)						
1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	เท่า	NA	10.51	2.60	0.58	0.58
2. อัตราหมุนของสินค้า	ครั้ง	-	-	3.20	0.53	1.05
3. อายุเฉลี่ยของสินค้า	วัน	-	-	114.08	685.61	348.75
4. อัตราถูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด	%	-	98.45	98.98	99.91	99.90

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัวเลขที่แสดงถึงความถดถอย อัตราที่มาจากผลขาดทุน

NA (Not Available) หมายถึง จำนวนไม่ได้

0.00 หมายถึง มีค่าน้อยไม่สามารถแสดงด้วยทศนิยมสองตำแหน่ง

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551 :4)

ภาคผนวก ข

งบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด ปี 2548 - 2551

ตารางผนวก 3 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิก ทุนของสหกรณ์ ปริมาณธุรกิจและกำไรสุทธิ ปี 2548-2551

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2551	2550	2549	2548
จำนวนสมาชิก	3,224	3,428	3,368	3,341
ทุนดำเนินงานของสหกรณ์	1,292.12	1,173.20	956.68	992.46
ทุนของสหกรณ์	586.30	534.15	476.25	423.81
ปริมาณธุรกิจ	574.30	599.75	568.90	485.62
กำไรสุทธิ	46.19	42.99	31.06	31.93

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2548 : 15-16; 2549 :15-16 ; 2550 :15-16; 2551: 15-16)

ตารางผนวก 4 งบดุลสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัดปี 2548 – 2551

(หน่วย: บาท)

รายการ	2551	2550	2549	2548
สินทรัพย์				
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	18,164,549.13	27,604,107.36	14,550,838.75	29,590,195.56
เงินฝากขุมทุนสหกรณ์ฯ	359,200,000.00	263,500,000.00	0.00	0.00
เงินลงทุน	373,812,000.00	313,212,000.00	402,512,000.00	534,202,195.56
- ระยะสั้น	8,800,000.00	31,000,000.00	150,500,000.00	157,000,000.00
- ระยะยาว	365,012,000.00	282,212,000.00	252,012,000.00	347,612,000.00
ลูกหนี้เงินกู้				
- ลูกหนี้ระยะสั้น	68,640,816.75	89,859,804.05	94,403,109.13	77,837,619.76
- ลูกหนี้ระยะยาว	466,938,871.22	472,142,322.70	441,586,689.25	377,995,961.14
ดอกเบี้ยค้างรับ	32,364.47	38,221.77	29,110.10	23,919.61
รวมลูกหนี้เงินกู้และดอกเบี้ยค้างรับ	535,612,052.44	562,040,348.52	536,018,908.48	455,857,500.51
หัก ค่าเผื่อนหนี้สงสัยจะสูญ-ลูกหนี้	65,264.09	0.00	0.00	0.00
รวมลูกหนี้เงินกู้และดอกเบี้ยค้างรับสุทธิ	535,546,788.35	562,040,348.52	536,018,908.48	455,857,500.51
เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์-	316,542.88	362,802.55	491,593.02	674,650.74
สุทธิ				
สิทธิการใช้ซอฟต์แวร์	36,180.97	69,331.37	102,481.77	135,632.17

ตารางผนวก 4 (ต่อ)

(หน่วย: บาท)

รายการ	2551	2550	2549	2548
วัสดุคงเหลือ	0.00	0.00	0.00	56,153.00
สินทรัพย์อื่น	5,050,950.97	6,416,184.12	3,006,092.22	0.00
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	0.00	0.00	0.00	1,541,036.62
รวมสินทรัพย์	1,292,127,012.30	1,173,204,773.92	956,681,914.24	992,467,168.60
หนี้สินและทุนของสหกรณ์				
หนี้สิน				
เงินรับฝาก	702,844,129.94	636,636,139.94	478,352,793.02	567,002,590.79
หนี้สินอื่นๆ	2,981,626.14	2,415,173.00	2,075,677.29	1,654,184.74
รวมหนี้สิน	705,825,756.08	639,051,312.94	480,428,470.31	568,656,775.53
ทุนของสหกรณ์				
ทุนเรือนหุ้น(มูลค่าหุ้นละ10.00 บาท)				
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	502,447,380.00	458,538,480.00	415,960,690.00	366,166,900.00
ทุนสำรอง	35,431,116.88	30,487,187.71	27,228,721.03	23,826,538.52
ทุนสะสมตามข้อบังคับระเบียบ และอื่นๆ	2,303,671.34	2,135,580.64	2,003,980.64	1,881,426.73
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	46,119,088.00	42,992,218.63	31,060,052.26	31,935,527.82
รวมทุนของสหกรณ์	586,301,256.22	534,153,460.98	476,253,443.93	423,810,393.07
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	1,292,127,012.30	1,173,204,773.92	956,681,914.24	992,467,168.60

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2548 : 21-22 ; 2549: 21-22; 2550: 21-22; 2551: 21-22)

ตารางผนวก 5 งบกำไรขาดทุนสหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัดปี 2548 – 2551

(หน่วย: บาท)

รายการ	2551	2550	2549	2548
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน				
เงินให้ยืมและเงินฝาก	57,823,530.60	49,962,017.81	39,644,877.39	33,617,455.27
เงินลงทุน	14,610,258.74	16,561,724.09	13,462,865.15	16,434,524.70
รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	72,433,789.34	66,523,741.90	53,107,742.54	50,051,979.97
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน				
เงินรับฝาก	21,092,625.47	18,727,465.59	17,349,082.72	13,221,272.30
เงินเบิกเกินบัญชี	489.79	1,434.00	1,791.08	616.82
รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน	21,093,115.26	18,728,899.59	17,350,870.80	13,221,889.12
หักหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ				
หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ	65,264.09	0.00	0.00	0.00
รวมหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ	65,264.09	0.00	0.00	0.00
รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากการลงทุน	51,275,409.99	47,794,842.31	35,756,868.74	36,830,090.85
บวกรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย				
ค่าธรรมเนียมแรกเข้า	8,450.00	10,500.00	11,850.00	0.00
ค่าธรรมเนียมเอกสาร	23,350.00	19,550.00	21,950.00	0.00
ค่าธรรมเนียมกู้สามัญ	428,000.00	278,000.00	304,600.00	0.00
รวมรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย	459,800.00	308,050.00	338,400.00	0.00
หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน				
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่	2,442,844.21	2,135,614.11	2,505,007.25	2,071,493.66
เงินเดือนเจ้าหน้าที่	1,340,340.00	1,206,000.00	1,114,560.00	983,760.00
เงินประกันสังคม/เงินทดแทน	519.00	726.86	2,404.00	1,672.16
เงินสวัสดิการเจ้าหน้าที่	406,575.21	356,107.25	357,903.25	371,331.50
เงินบำเหน็จเจ้าหน้าที่	269,510.00	190,580.00	216,400.00	138,980.00
ค่าล่วงเวลา	425,900.00	382,200.00	813,740.00	575,750.00

ตารางผนวก 5 (ต่อ)

(หน่วย: บาท)

รายการ	2551	2550	2549	2548
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์	195,440.07	184,940.87	221,198.12	229,044.03
ค่าเสื่อมราคา	162,289.67	151,790.47	188,047.72	190,670.72
สิทธิการใช้ซอฟต์แวร์	33,150.40	33,150.40	33,150.40	38,373.31
ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น	2,977,837.71	2,790,011.87	2,309,011.11	2,532,432.84
ค่าเบี้ยประชุม	100,500.00	99,500	89,500.00	84,500.00
ค่ารับรอง	25,418.50	27,118.50	27,676.50	13,478.50
ค่าพาหนะ	4,178.00	8,249.00	2,490.00	2,260.00
ค่าอาหารแถมปี	3,151.00	3,998.14	3,516.19	1,844.84
ค่าของสมนาคุณ	148,061.00	100,000.00	98,585.50	83,440.00
ค่าตอบแทน	714,177.00	673,484.00	223,832.00	217,048.00
ค่าตรวจสอบบัญชี	70,000.00	70,000.00	70,000.00	80,000.00
ค่าธรรมเนียมธนาคาร	830.00	70.00	290.00	0.00
ค่าใช้จ่ายในการประชุมใหญ่	1,617,547.00	1,519,425.00	1,562,248.00	1,249,140.00
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์สำนักงาน	34,657.00	33,440.00	18,900.00	34,282.80
ค่าตรวจสอบกิจการ	36,000.00	36,000.00	24,000.00	24,000.00
ค่าดูแลระบบคอมพิวเตอร์	98,000.00	98,000.00	84,000.00	84,000.00
ค่าถ่ายเอกสาร	5,316.00	2,108.00	2,586.00	2,132.00
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์และวัสดุใช้ไป	65,690.81	58,713.11	55,546.67	62,738.81
ค่าประชาสัมพันธ์	6,500.00	16,599.70	0.00	20,000.00
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	47,811.40	43,413.25	45,840.25	573,567.89
รวมค่าใช้จ่าย	5,616,121.99	5,110,673.68	5,035,216.48	4,894,563.03
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	46,119,088.00	42,992,218.63	31,060,052.26	31,935,527.82

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด (2548 :23-24 ; 2549 :23-24; 2550 :23-24; 2551:23-24)

ภาคผนวก ค

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ข้อ-๕๓๑ นางสาวสุจิตรา ขุนสนิท

เกิดเมื่อ 3 ธันวาคม 2518

ภูมิฉำเนา นนทบุรี

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2544

ปริญญาตรีบริหารธุรกิจ สาขาบัญชี มหาวิทยาลัย

เซนต์จอห์น จังหวัดกรุงเทพฯ

ประวัติการทำงาน พ.ศ. 2539—ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่สมาชิกสัมพันธ์ สหกรณ์ออมทรัพย์

วังปณัฏาไท่ จำกััด กรุงเทพฯ